SÄÄSTÄMINEN, LUOTONKÄYTTÖ JA MAKSUTAVAT

Tekstiraportti 2017

FINANSSIALA

8.6.2017

Sisällysluettelo

1 Yhteenveto ... 3

2 Johdanto ... 7

2.1 Tutkimuksen tarkoitus ... 7

2.2 Tutkimuksen toteutus ... 7

3 Raha-asioiden suunnitteleminen ja nykyinen rahatilanne ... 8

4 Säästäminen ja sijoittaminen ... 11

4.1 Nykyiset säästämis- ja sijoituskohteet ... 11

4.2 Säästö- ja sijoitusaikeet ... 14

4.3 Säästö- ja sijoituskohteen valintakriteerit ... 16

5 Luotonotto ... 18

5.1 Nykyiset luottomuodot ... 18

5.1.1 Asuntolainat ... 18

5.1.2 Kulutusluotot, sijoitusluotot ja opintolainat ... 20

5.2 Luotonottosuunnitelmat ... 22

5.3 Lainatarjousten kysyminen ... 24

5.4 Asuntolainan laina-ajat ... 25

5.5 Lainamäärät ... 27

5.5.1 Asuntolainat ... 27

5.5.2 Kulutusluotot ... 28

5.6 Kahden viimeisen vuoden aikana otetut asuntolainamäärät ... 29

5.7 Lainan osuus asunnon rahoituksesta ... 31

5.8 Velanhoitomenojen osuus käteen jäävistä tuloista ... 32

5.9 Lainojen maksusuunnitelmien muutokset ja lyhennysvapaiden jaksojen käyttö ... 33

6 Talouden ja asuntolainojen riskit ja niihin varautuminen ... 36

6.1 Talouteen liittyvät riskit ja varautuminen niihin ... 36

6.2 Asuntolainaan liittyvät riskit ja varautuminen niihin ... 37

6.3 Asuntolainan korkosidonnaisuus ja lyhennystapa ... 39

6.4 Varautuminen mahdolliseen koron nousuun ... 40

6.5 Lainaan liitetty korkokatto ... 42

6.6 Lainaturvavakuutukset ja henkivakuutukset ... 42

7 Maksaminen 45
7.1 Laskunmaksutavat 45
7.2 E-laskupalvelut 47
7.3 Ostosten maksaminen 47
7.3.1 Päivittäistavaraostosten maksaminen 47
7.3.2 Lähimaksuominaisuuden käyttäminen 48
7.3.3 Internetissä tehtyjen ostosten maksaminen 50
7.4 Käteisen rahan nostotavat 51
8 Henkilökohtainen pankkipalvelu 52

1 Yhteenveto

- Suunnitelmallisuus oman talouden raha-asioiden hoidossa näyttää hieman lisääntyneen. Edelleen yli puolet suomalaisista suunnittelee omaa talouttaan korkeintaan puoleksi vuodeksi kerrallaan, mutta vuoden tai sitä pidemmällä tähtäimellä taloutensa raha-asioita suunnittelevien osuus on kasvanut. Myös omia menojaan säännöllisesti seuraavien osuus on kasvanut keväästä 2015.

- Edelleen suurimmalla osalla suomalaisista tulot ovat suuremmat kuin menot. Lisäksi niiden osuus, joilla tulot ovat menoja pienemmät, on hivenen pienentynyt keväästä 2015. Valtaosa tästäkin joukosta selviää säästöillään.

- Kiinnostus säästämistä ja sijoittamista kohtaan on vahvistunut entisestään. Lisäksi säästöjen ja sijoitusten hajauttaminen eli varojen sijoittaminen useampaan kohteeseen samanaikaisesti, on selvästi lisääntynyt. Halu hajauttaa säästöjä ja sijoituksia on lisääntynyt myös tulevissa säästökohteissa. Sekä tämänhetkinen säästäminen että korkeat säästämisaikeet kertovat osaltaan kotitalouksien hyvästä taloustilanteesta ja halusta kasvattaa puskuria pahan päivän varalle.

- Varautuminen pahan päivän varalle ja halu kasvattaa omaa varallisuutta näkyvät myös säästö- ja sijoituskohteiden valinnassa. Rahasto- ja osakesijoittamisen suosio on lisääntynyt selvästi keväästä 2015 ja kasvava kiinnostus rahasto- ja osakesijoittamiseen tulee esille myös tulevissa säästö- ja sijoituskohteissa. Myös asuntosijoittamisen suosio on kasvanut. Ennätysalhaisesta korkotasosta huolimatta säästö- ja sijoitustilisäästäminen on kuitenkin edelleen suosituin säästö- ja sijoitusmuoto sekä nykyisenä että tulevana säästökohteena. Turvallisuus, riskittömyys ja vaivattomuus ovat edelleen tärkeimmät säästämis- tai sijoituskohteen valintakriteerit. Näiden kriteerien merkitys on kuitenkin pienentynyt selvästi kevään 2015 tasosta, kun taas tuoton merkitys näyttää jonkin verran nousseen pitempiaikaiselta tasoltaan. Tänä keväänä uutena ominaisuutena mukaan otetun kotimaisuuden merkitys säästö- ja sijoituskohteen valintakriteerinä on samaa luokkaa tuoton kanssa.

- Tällä hetkellä 52 prosentilla suomalaisista on jotain lainaa, mikä on hieman vähemmän kuin keväällä 2015. Kuitenkin asuntovelallisten osuus on noussut 34 prosenttiin ja on nyt korkeimmillaan tämän tutkimuksen historiassa. Asuntolainaa omaavien osuus on kasvanut etenkin pääkaupunkiseudulla asuvien keskuudessa, kun muualla Suomessa osuus on pysynyt ennallaan. Valtaosa asuntolainaa ottaneista on ottanut lainan oman vakituisen asunnon ostoon, mutta asuntosijoittamisen suosion kasvu näkyy myös tässä tuloksessa, sillä sijoitusasunnon ostoon lainaa ottaneiden osuus on hieman kasvanut.

- Lainanottajat ovat keskimäärin muita hyvätuloisempia ja tyypillistä on myös, että heillä on talouden puskurina toimivia säästöjä ja sijoituksia. Etenkin asuntolainaa omaavat ovat keskimääräistä useammin sijoittaneet sijoitusrahastoihin, vapaaehtoisiin eläkevakuutuksiin tai muihin säästö- ja sijoitusvakuutuksiin, sijoitusasuntoihin sekä pörssiosakkeisiin.

- Tämän tutkimuksen mukaan joka neljännellä suomalaisella on tällä hetkellä jokin kulutusluotto ja edelleen valtaosalla on yksi kulutusluotto kerrallaan. Tavallisin kulutusluottomuoto on pankista otettu kulutusluotto, jota on 20 prosentilla. Keskimääräinen pankista otetun kulutusluoton määrä on kasvanut jonkin verran. Sijoituslainaa on kolmella prosentilla. Opintoluotollisten osuus on viime vuosien aikana noussut lievästi. Tällä hetkellä kaikista opiskelijoista opintolainaa on 22 prosentilla.

- Vuoden 2013 kesäkuussa voimaantulleessa lainmuutoksessa tiukennettiin pienlainojen myöntämistä, jolloin muun muassa alle 2000 euron pikaluotoille määriteltiin korkokatto.

Tämän tutkimuksen mukaan viimeisen vuoden aikana pikaluottoa ottaneiden osuus on pysynyt tasolla, johon se keväällä 2014 laski, vajaassa kahdessa prosentissa.

- Luotonottoaikeet ovat hivenen lisääntyneet keväästä 2015. Yhdeksän prosenttia suomalaisista aikoo ottaa uutta lainaa seuraavien 12 kuukauden aikana. Asuntolainanottoaikeissa on neljä prosenttia ja heistä yli puolet aikoo ottaa tarjouksen lainaansa vähintään kahdesta pankista, 40 prosenttia tyytyy yhteen tai korkeintaan kahteen pankkiin. Asuntolainanottoaikeissa olevilla yhteydenottopyynnön jättäminen verkkopankin tai pankin avoimien nettisivujen kautta on noussut suosituimmaksi ensimmäisen yhteydenoton tavaksi asuntolainaa haettaessa. Pankkiin soittaminen on säilynyt suosittuna yhteydenottotapana, mutta pankin konttorissa kävijöiden osuus on vähentynyt edelleen.

- Asuntolainojen keskimääräinen takaisinmaksuaika on noussut 19,3 vuoteen. Kahden viimeisimmän vuoden aikana otetun asuntolainan tyypillisimmät takaisinmaksuajat ovat tällä hetkellä 20 ja 25 vuotta. Alle 20 vuoden pituinen laina on vain joka kolmannella. Lainojen takaisinmaksuajat ovat pidentyneet pääkaupunkiseudulla hivenen enemmän kuin muualla Suomessa.

- Tällä tutkimuskerralla haastattelulomakkeelle lisättiin sekä tämän hetkistä että viimeksi otetun asuntolainan määrää koskeviin kysymyksiin uusia luokkia siten, että viimeinen luokka kattaa yli 400 000 euron lainat. Osittain tästä johtuen lainamäärät ovat nyt suurempia kuin aiemmin tämän tutkimuksen historiassa. Keskimääräistä suurempien, yli 150 000 euron lainojen osuus on kasvanut selvästi. Asuntolainamäärien kasvuun vaikuttaa osaltaan myös se, että otoksessa oli tänä vuonna pääkaupunkiseudulla asuvista kotitalouksista selvästi suuremmalla osuudella asuntolainaa kuin vuonna 2015. Korkeamman asuntojen hintatason myötä pääkaupunkiseudulla asuvilla myös asuntolainamäärät ovat muuta maata suuremmat. Keskimääräistä suurempien lainojen osuuden kasvuun vaikuttanee myös se, että otoksessa oli korkeammin koulutettuja ja ylempiä toimihenkilöitä enemmän kuin aikaisemmin.

- Euromäärältään suurimpia asuntolainoja viimeisen kahden vuoden aikana ovat ottaneet parhaiten toimeentulevat, joilla on myös parhaat mahdollisuudet suoriutua lainansa hoidosta hyvin. Suuria lainoja viimeisten kahden vuoden aikana ottaneilla on myös keskimääräistä useammin säästöjä tai sijoituksia ja heistä yli 90 prosenttia on varautunut lainansa koron nousuun ja siitä aiheutuvaan lainanhoitokulujen kasvuun.

- Edelleen kuitenkin viimeisen vuoden aikana otetut asuntolainat ovat pienempiä kuin 1-2 vuotta sitten otetut asuntolainat.

- Asunnon oston lainaosuus on edelleen hieman kasvanut. Tällä hetkellä keskimäärin 74 prosenttia asunnon ostosta on rahoitettu lainalla. Ensiasunnon ostajilla lainan osuus on pysynyt kevään 2015 tasolla, kun asunnon vaihdon yhteydessä lainan osuus on sen sijaan kasvanut edelleen.

- Lainanhoitomenojen osuus käteen jäävistä tuloista on hivenen kasvanut, pysyttyään lähes ennallaan vuodesta 2006 lähtien. Osuus jää kuitenkin edelleen alle keskiarvon, korkeintaan 20 prosenttiin lähes puolella lainanottajista.

- Suurin osa, 72 prosenttia lainanottajista on maksanut lainansa alkuperäisen maksusuunnitelman mukaisesti. Lainaansa hitaammin maksaneiden osuus on edelleen kasvanut ja on nyt 14 prosenttia. Alkuperäistä hitaampaa lainojen maksamista esiintyy yhtä lailla kaikissa tuloluokissa. Maksusuunnitelman lykkääntymiseen on useimmiten syynä elämäntilanteen muuttuminen, työttömyys tai lomautus.

- Pankit ovat tarjonneet laina-asiansa hyvin hoitaneille asiakkailleen jopa vuoden lyhennysvapaata ilman kuluja ja marginaalimuutoksia. Tässä tutkimuksessa asuntolainaa omaavien keskuudessa lyhennysvapaita jaksoja käyttäneiden osuus nousi keväällä 2015, mutta on nyt palannut aiemmalle tasolleen 19 prosenttiin.

- Suomalaiset kokevat omaa taloudellista tilannettaan uhkaavia riskejä tällä hetkellä vähemmän kuin viime vuosina. Useiden erillisten uhkatekijöiden kokeminen samanaikaisesti on myös vähäisempää. Edelleen suurimpana riskitekijänä koetaan talouden tulojen lasku. Työttömyyden ja lomautusten uhkan kokeminen on laskenut kevään 2012 tasolle. Omaa taloutta koskeviin riskitekijöihin varaudutaan yleisimmin säästämällä. Lisäksi vakuutuksilla varautuvien osuus on kasvanut.

- Asuntolainaan liittyviä riskejä koetaan edelleen vähenevässä määrin, mutta toisaalta mainitaan hieman enemmän useampia yksittäisiä riskejä samanaikaisesti. Huoli korkojen noususta on lisääntynyt erittäin selvästi ja se on noussut useimmiten mainituksi asuntolainaan liittyväksi riskitekijäksi. Huolta korkojen noususta kantavat erityisesti yli 250 000 euron asuntolainoja omaavat. Työttömyys, lomautukset ja työasiat yleensä mainitaan asuntolainan riskitekijänä entistä harvemmin. Riskeihin pyritään entistä useammin varautumaan jo lainaa haettaessa ja selvästi aiempaa useammin omaa taloutta suunnittelemalla, vaikka säästäminen ja lainaturvavakuutus tai muut vakuutukset ovatkin edelleen tärkeimpiä varautumiskeinoja.

- Edelleen lähes kolmella neljästä asuntovelallisesta on koko lainassaan vaihtuva korko, 11 prosentilla asuntolaina on sidottu kiinteään korkoon ja kuudella prosentilla on osa lainasta vaihtuva- ja osa kiinteäkorkoista. Asuntoluottoa ottaneista 62 prosentilla on tasaerälaina ja 31 prosentilla annuiteettilaina. Tasaerälainan omaavien osuus on laskenut ja annuiteettilainan omaavien puolestaan noussut keväästä 2015.

- Korkojen nousuun varautumisen taso on noussut. Nyt enemmän kuin kolme neljästä asuntolainaa omaavasta on varautunut lainansa koron mahdolliseen nousuun. Varautuminen yleistyy asuntolainan määrän kasvaessa ja tässä tutkimuksessa isoja lainoja omaavien osuus on aiempaa suurempi, mikä osaltaan selittää tulosta. Säästäminen on edelleen yleisin varautumiskeino. Samoin edelleen on nähty oleelliseksi mitoittaa laina jo sitä haettaessa niin, että lainanhoidosta selviää myös korkojen noustua.

- Korkokaton lainaansa ottaneiden osuus on laskenut ja korkokaton kiinnostavuus on laskenut selvästi myös lainanottoaikeissa olevien keskuudessa. Lainaturvavakuutus on reilulla neljänneksellä kaikista jotain lainaa omaavista. Lainaturvavakuutuksissa kuoleman ja tapaturmasta aiheutuvan pysyvän haitan varalta otetun vakuutuksen osuus on pysynyt ennallaan, kun muiden lainaturvavakuutusten turvalajien osuudet ovat vähentyneet.

- Tällä hetkellä 90 prosenttia suomalaisista maksaa laskunsa pääasiallisesti verkkopankissa ja osuus on kasvanut keväästä 2015. Verkkopankissa maksaminen on lisääntynyt etenkin yli 55-vuotiaiden keskuudessa. Suoramaksua käyttää tavallisimpana laskunmaksutapanaan edelleen neljä prosenttia, mutta toissijaisena maksutapana suoramaksun käyttö on lisääntynyt hieman. Muiden laskunmaksutapojen käyttö vähenee entisestään.

- Mobiilipalvelujen käytön jatkuva yleistyminen muuttaa koko ajan verkkopankin käyttötapoja. Tavallisimmin jollain mobiililaitteella verkkopankkia käyttää tällä hetkellä 23 prosenttia verkkopankin käyttäjistä ja osuus on kasvanut 10 prosenttiyksiköllä keväästä 2015. Erityisesti on lisääntynyt verkkopankin käyttäminen matkapuhelimella,

ja se on nyt jo hivenen yleisempää kuin verkkopankin käyttäminen tablet-laitteella. Yhteensä puolet suomalaisista käyttää verkkopankkia joko pääasiallisesti tai toissijaisesti jollain mobiililaitteella.

- E-laskupalvelujen käyttö on edelleen lisääntynyt. Verkkopankissa maksavista 75 prosenttia saa tällä hetkellä e-laskuja suoraan verkkopankkiinsa.

- Maksukorteilla ostoksensa maksavien osuus on lisääntynyt selvästi ja käteisellä maksavien osuus puolestaan edelleen vähentynyt. Tällä hetkellä lähes kaikilla yli 18-vuotiailla on käytössään jokin pankin myöntämä maksukortti. Tämän tutkimuksen mukaan 64 prosentilla pankin myöntämän maksukortin omaavista on kortissaan lähimaksuominaisuus. Lähimaksuominaisuuden omaavien osuus on lähes kolminkertaistunut keväästä 2015. Lähimaksuominaisuuden maksukortissaan omaavista 81 prosenttia on käyttänyt ominaisuutta ja heistä reilut kaksi kolmasosaa käyttää lähimaksua vähintään viikoittain. Aktiivisimpia lähimaksuominaisuuden käyttäjiä ovat 18-24 -vuotiaat nuoret. Jos lähimaksuominaisuutta ei käytetä, vaikka se maksukortissa olisikin, epäillään yleensä sen käyttämisen turvallisuutta ja luotettavuutta.

- Kolme neljäsosaa vastaajista on tehnyt ostoksia internetissä. Verkkokaupoissa tehtyjä ostoksia maksetaan yleisimmin tilisiirtona verkkopankkitunnuksia käyttäen. Luottokorttimaksamista käytetään enemmänkin toissijaisena maksutapana.

- Lähes yhdeksän kymmenestä suomalaisesta nostaa käteistä rahaa pankkiautomaatista. Kaupan kassalta käteisen nostaminen on edelleen harvinaista, mutta vähintään joskus kaupan kassalta nostavien osuus on kuitenkin jatkanut hienoista kasvuaan. Käteisen nostaminen kaupan kassalta on keskimääräistä yleisempää nuorten keskuudessa.

- Kolme neljästä suomalaisesta haluaisi saada pankkipalveluita pankin konttorista, joka kolmas kauppakeskuksesta tai omassa kodissaan. Pankin konttorista palveluita haluavat etenkin maalaiskunnissa asuvat ja yli 55-vuotiaat.

- Säästämiseen, sijoittamiseen, lainoihin tai vakuutuksiin liittyvää henkilökohtaista neuvontapalvelua haluavia on 44 prosenttia. Yli 90 prosenttia heistä haluaa saada sitä arkisin, reilu neljännes lauantaisin, mutta vain noin joka seitsemäs sunnuntaisin. Etenkin työssäkäyvät ja perheelliset haluaisivat saada palvelua arki-iltaisin. Viikonloppuisin tarjottavista palveluista ollaan keskimääräistä kiinnostuneempia pääkaupunkiseudulla sekä perheellisten keskuudessa ja kiinnostavimmat palveluajat asettuvat kello 10 ja kello 16 välille.

2 Johdanto

2.1 Tutkimuksen tarkoitus

Kotitalouksien rahankäyttöä on Finanssiala ry:ssä (aiemmin Finanssialan Keskusliitto) tutkittu jo vuodesta 1979 lähtien 1-2 vuoden välein. Vuosina 2003-2006 tutkimus toteutettiin kaksi kertaa vuodessa ja sen jälkeen vuosittain. Tutkimuksen haastattelut on vuoden 2003 syksystä lähtien tehty puhelimitse. Tutkimuksessa selvitetään suomalaisten säästämisessä ja luotonkäytössä sekä maksutavoissa tapahtuneita muutoksia. Tällä tutkimuskierroksella selvitettiin uusina aihepiireinä internetissä tehtyjen ostosten maksutapoja, lähimaksun käyttämistä sekä henkilökohtaisen pankkipalvelun tarvetta ja ajankohtaa. Nyt tehdyn tutkimuksen tuloksia verrataan soveltuvin osin aiemmin tehtyjen tutkimusten tuloksiin. Edellinen tutkimus on tehty keväällä 2015.

2.2 Tutkimuksen toteutus

Tutkimuksen kohderyhmän muodostavat mannersuomalaiset 15-79 -vuotiaat henkilöt. Kohderyhmä on hieman aiempaa laajempi, sillä aiemmin on haastateltu 15-74 -vuotiaita. Haastattelututkimuksen aineisto on kerätty helmi-maaliskuussa 2017. Tällöin haastateltiin 2 500 kohderyhmään kuuluvaa henkilöä eri puolilla Suomea. Otoskoko on tarpeeksi iso, jotta aineistosta voidaan tehdä myös taustaryhmittäisiä vertailuja. Ikäryhmään 15-79 kuuluvia henkilöitä on Suomessa Tilastokeskuksen mukaan noin 4 298 000.

Haastattelututkimuksen tulosten tulkinnassa on hyvä ottaa huomioon kyselyajankohdan taloudellisen tilanteen vaikutus.

Haastattelut suoritti Finanssiala ry:n toimeksiannosta IROResearch Oy.

Raportin on laatinut tutkimuspäällikkö Riitta Kuhno IROResearch Oy:stä yhteistyössä analyytikko Elina Salmisen, Finanssiala ry, kanssa.

3 Raha-asioiden suunnitteleminen ja nykyinen rahatilanne

Kysymykseen, kuinka pitkällä aikavälillä raha-asioita suunnitellaan, lisättiin tällä tutkimuskierroksella kolme uutta luokkaa raha-asioiden pitkäntähtäimen suunnittelua silmällä pitäen: 3-5 vuotta, 6-10 vuotta ja yli 10 vuotta.

Oman talouden raha-asioiden hoito näyttää olevan hieman suunnitelmallisempaa kuin keväällä 2015, sillä raha-asioitaan jonkinlaisella tähtäimellä suunnittelevien osuus on nyt kolme prosenttiyksikköä suurempi kuin tuolloin. Edelleen kuitenkin hieman yli puolet suomalaisista suunnittelee omaa talouttaan korkeintaan puoleksi vuodeksi kerrallaan, vaikkakin näiden lyhyellä tähtäimellä suunnittelevien osuus on edelleen laskenut ja pidemmällä tähtäimellä talouttaan suunnittelevien osuus kasvanut. Vuoden tai kahden aikavälillä talouttaan suunnittelevia on tällä hetkellä 12 prosenttia, mutta osuus on pienempi kuin keväällä 2015. Pitkällä tähtäimellä, vähintään kolmeksi vuodeksi kerrallaan taloutensa raha-asioita suunnittelee 8 prosenttia suomalaisista.

Pitemmällä, vähintään vuoden tähtäimellä raha-asioitaan suunnittelevien osuus kasvaa iän myötä ja on keskimääräistä suurempaa kaikilla 35-64 -vuotiailla. Vähintään kolmeksi vuodeksi talouttaan suunnittelevat keskimääräistä useammin 45-64 -vuotiaat. Alle 25-vuotiaista nuorista merkitsevästi keskimääräistä suurempi osuus suunnittelee talouttaan korkeintaan kolmeksi kuukaudeksi kerrallaan. Vuosi sitten alle 18-vuotiaista reilu viidennes ei suunnitellut raha-asioitaan lainkaan ja osuus oli jopa kasvanut keväästä 2014. Nyt tähän nuorimpaan ikäryhmään kuuluvista vain 13 prosenttia ei suunnittele talouttaan lainkaan ja raha-asioitaan vähintään kolmeksi kuukaudeksi suunnittelevien osuus on kasvanut 54 prosentista 62 prosenttiin. Yli 65-vuotiaista ikäihmisistä reilu puolet suunnittelee omaa talouttaan korkeitaan vuoden tähtäimellä ja reilu viidennes ei suunnittele raha-asioitaan lainkaan. Lainaa omaavien keskuudessa on merkitsevästi keskimääräistä enemmän talouttaan kolmesta kuukaudesta vuoteen suunnittelevia ja 3-5 vuoden tähtäimelläkin suunnittelevien osuus on keskimääräistä suurempi.

Kuvio 1a. Kuinka pitkällä aikavälillä suunnittelee raha-asioitaan

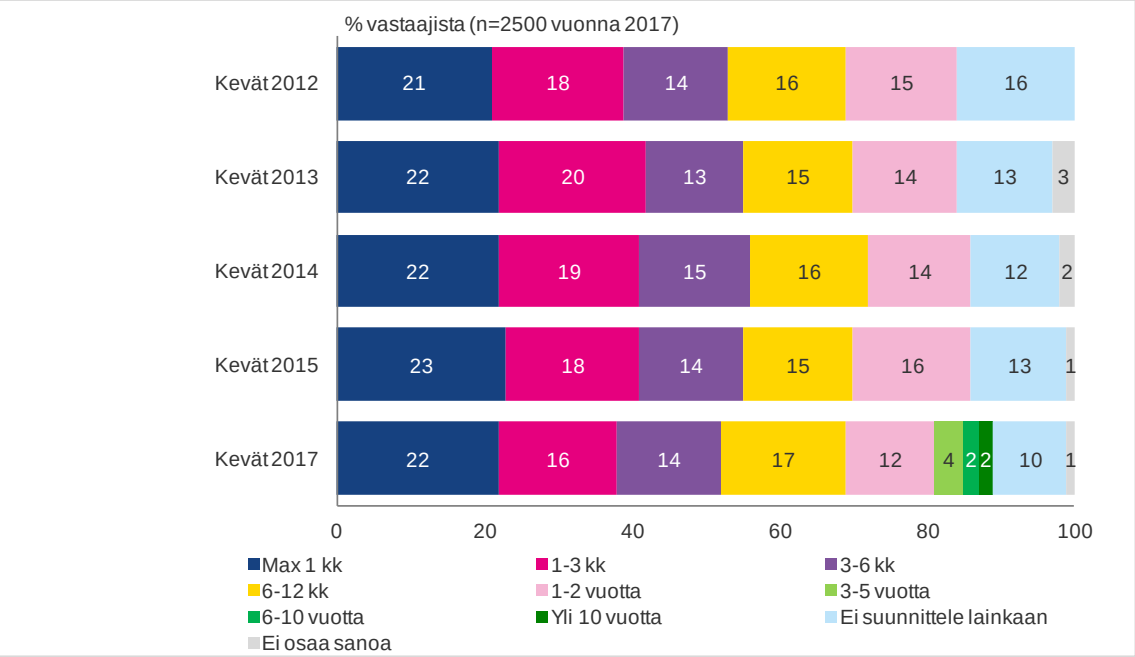

Kuvio 1b. Kuinka pitkällä aikavälillä suunnittelee raha-asioitaan ikäryhmittäin

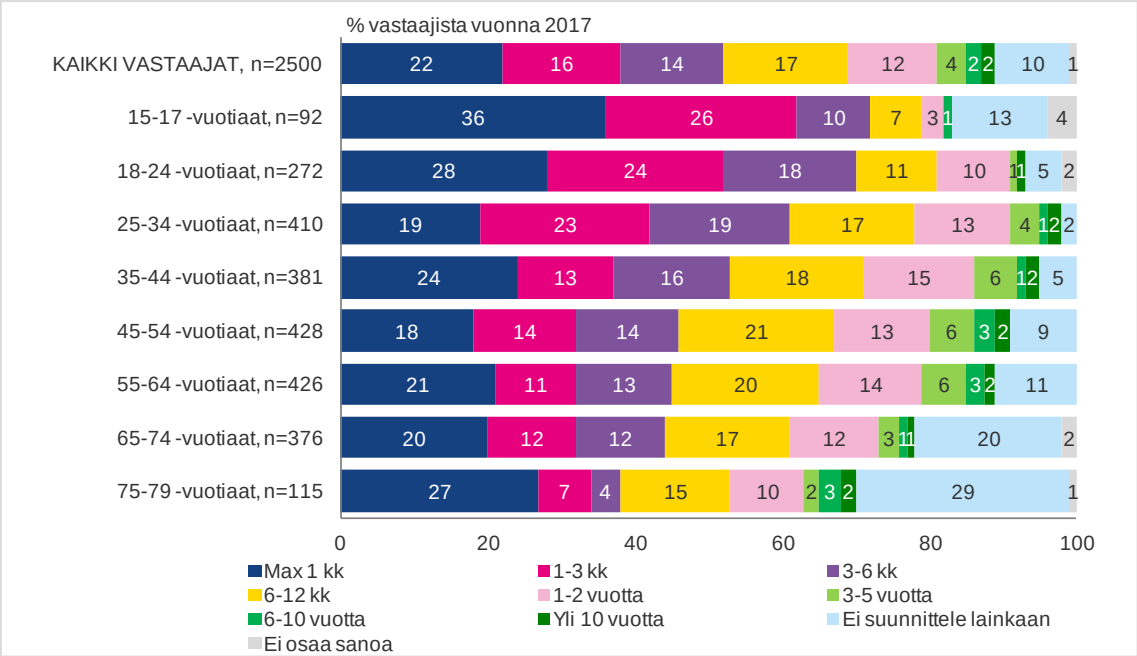

Vastaajien nykyistä rahatilannetta selvitettiin kysymällä, mikä luetelluista vaihtoehdoista kuvaa parhaiten heidän nykyistä rahatilannettaan. Edelleen suurimmalla osalla, eli 58 prosentilla vastaajista tulot ovat suuremmat kuin menot, ja rahaa voisi jäädä säästöön. Tulot ja menot ovat yhtä suuret reilulla kolmanneksella suomalaisista. Nyt niiden osuus, joilla tulot ovat menoja pienemmät, on hivenen pienentynyt keväästä 2015 ja valtaosa heistäkin selviää säästöillään (osuus kokonaistuloksesta viisi prosenttia). Vain yksi prosentti joutuu ottamaan ylimääräistä lainaa menojensa kattamiseen.

Tulot ovat menoja suuremmat keskimääräistä useammin yli 45-vuotiailla. Alle 25-vuotiaiden keskuudessa taas on keskimääräistä vähemmän heitä, joilla rahaa voisi jäädä säästöön. Kaikki tulot menevät kulutukseen keskimääräistä useammin alle 25-vuotiailla ja 18-25 -vuotiaat myös käyttävät keskimääräistä useammin säästöjään menojensa rahoittamiseen.

Kuvio 2. Nykyinen rahatilanne

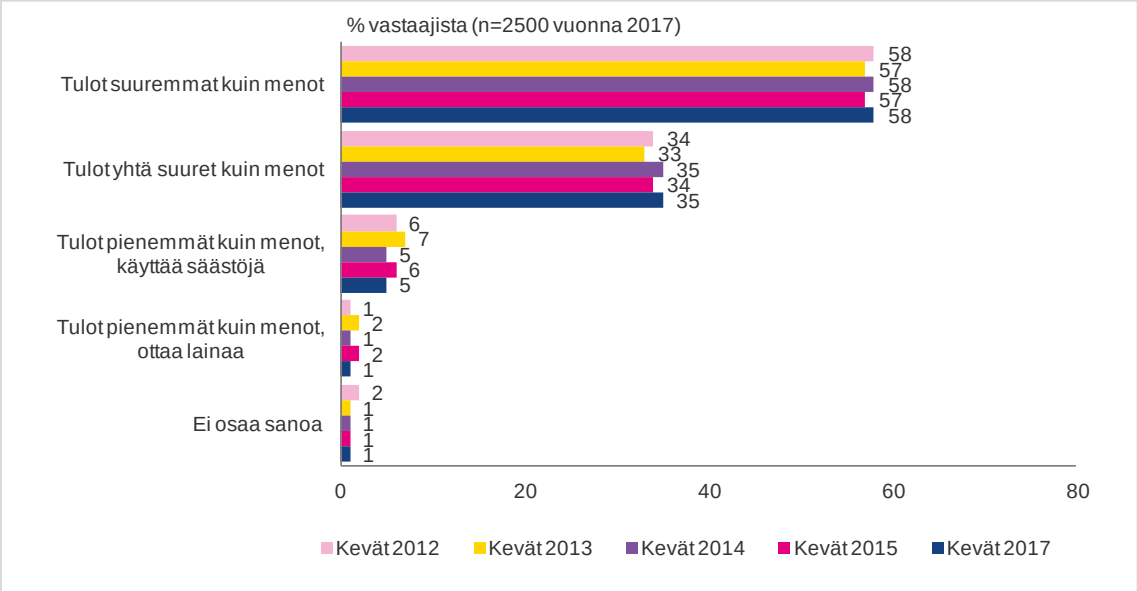

Omia menojaan säännöllisesti seuraavien osuus on kasvanut keväästä 2015 kolmella prosenttiyksiköllä, kun satunnaisesti menojansa seuraavien osuus on vastaavasti laskenut. Nyt vain viisi prosenttia suomalaisista ei seuraa menojaan lainkaan.

Kuvio 3a. Omien menojen seuraaminen

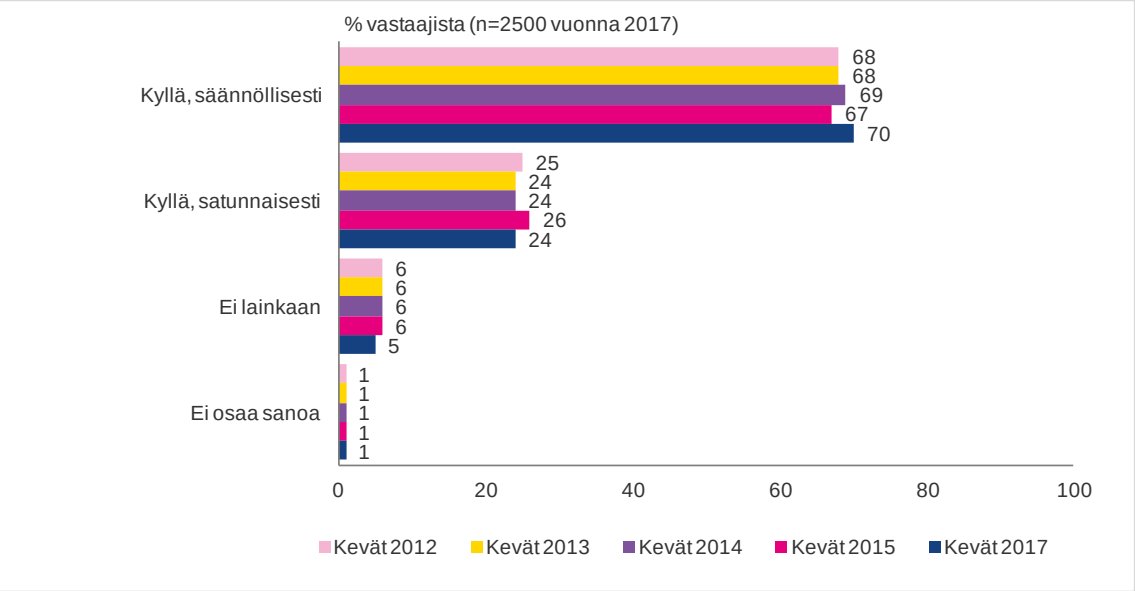

Keskimääräistä tavallisempaa omien menojen säännöllinen seuraaminen on yli 55-vuotiaiden keskuudessa, joista reilut kolme neljäsosaa seuraa menojaan säännöllisesti. Alle 18-vuotiailla nuorilla omien menojen säännöllinen seuraaminen on edelleen selvästi keskimääräistä harvinaisempaa, vaikkakin nyt heistä vain alle 10 prosenttia ei seuraa omia menojaan lainkaan, kun viimeksi osuus oli 18 prosenttia. Täytettyään 18 vuotta nuoretkin alkavat seurata menojaan yhtä säännöllisesti kuin kaikki suomalaiset keskimäärin.

Kuvio 3b. Omien menojen seuraaminen ikäryhmittäin

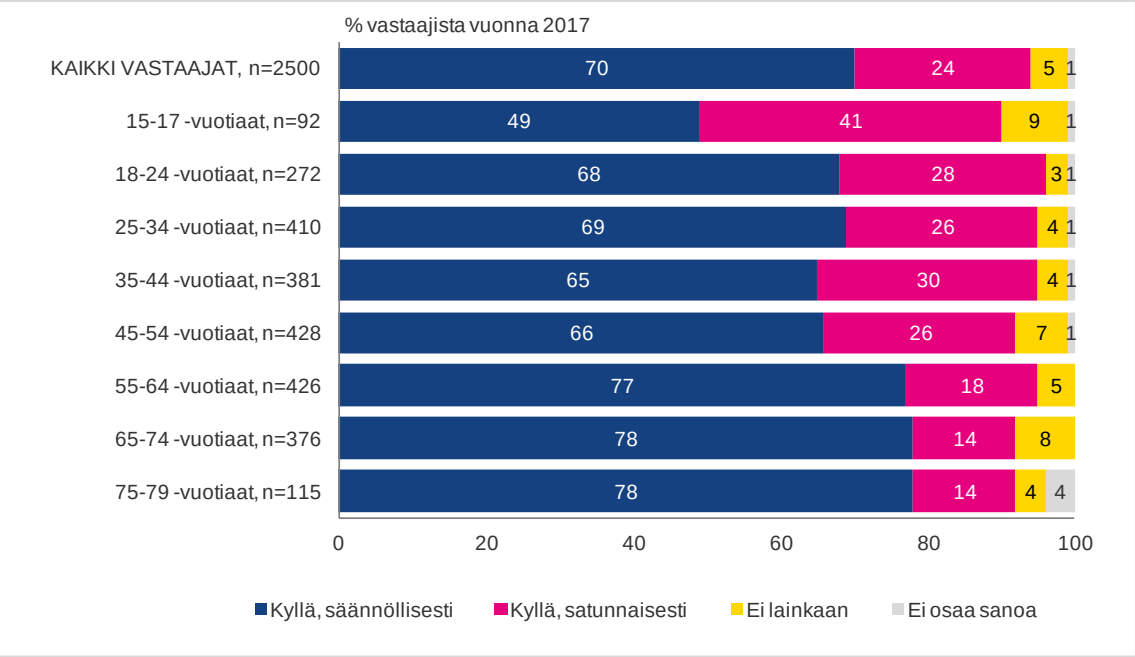

4 Säästäminen ja sijoittaminen

4.1 Nykyiset säästämis- ja sijoituskohteet

Suomalaisten kiinnostus säästämistä kohtaan on vahvistunut entisestään. Tällä hetkellä 62 prosentilla suomalaisista on säästettynä tai sijoitettuna varoja johonkin kohteeseen ja osuus on kasvanut kahdella prosenttiyksiköllä keväästä 2015. Säästäminen ja sijoittaminen on lisääntynyt vähitellen jo vuodesta 2004 saakka. Myös varojen sijoittaminen useampaan kohteeseen samanaikaisesti eli säästöjen ja sijoitusten hajauttaminen, on nyt selvästi lisääntynyt. Tutkimuksessa mukana olevaan väestöön suhteutettuna säästäjien osuus edustaa nyt noin 2,66 miljoonaa 15-79 -vuotiasta suomalaista. Säästäjien ja sijoittajien osuus on lisääntynyt selvästi kevääseen 2015 verrattuna etenkin miesten keskuudessa, sillä nyt miehissä on säästöjä tai sijoituksia omaavia merkitsevästi enemmän kuin naisten joukossa. Miehet myös hajauttavat sijoituksiaan selvästi naisia enemmän. Lisäksi säästäminen on lisääntynyt kaikkien alle 35-vuotiaiden keskuudessa, mutta vähentynyt puolestaan 55-74 -vuotiaiden keskuudessa.

Kotitalouksien varautuminen pahanpäivän varalle sekä toisaalta halu kasvattaa omaa varallisuutta näkyvät säästö- ja sijoituskohteissa. Säästökohteiden valinnassa tulee edelleen esille myös kuluttajien turvallisuushakuisuus. Ennätysalhaisesta korkotasosta huolimatta tilisäästäminen on edelleen suosituin säästömuoto. Tällä hetkellä 40 prosenttia suomalaisista kertoo säästävänsä säästö- ja sijoitustilille. Säästö- ja sijoitustilisäästäminen on suosituin säästömuoto ja osuus on noussut kahdella prosenttiyksiköllä keväästä 2015. Käyttötilille säästäminen on edelleen toiseksi yleisintä. Nyt 38 prosenttia ilmoitti säästöjensä olevan käyttötilillä, mikä on peräti kuusi prosenttiyksikköä enemmän kuin keväällä 2015.

Rahastoihin ja pörssiosakkeisiin sijoittamisen suosio on lisääntynyt selvästi keväästä 2015. Sijoitusrahastoihin säästävien osuus on nyt kasvanut viidellä prosenttiyksiköllä 28 prosenttiin. Osakesäästäjien osuus on niin ikään lisääntynyt viidellä prosenttiyksiköllä keväästä 2015 ja on nyt 19 prosenttia. Rahastosäästäminen on edelleen pankkitalletusten jälkeen seuraavaksi suosituin säästömuoto ja pörssiosakkeisiin sijoittaminen on neljänneksi suosituinta.

Maa- ja metsomaisuuteen sijoittavien osuus on pysynyt ennallaan 10 prosentissa ja vapaaehtoisiin eläkevakuutuksiin säästäviä on niin ikään 10 prosenttia. Loma-asuntoon kertoo sijoittaneensa 11 prosenttia ja sijoitusasuntoon yhdeksän prosenttia suomalaisista. Sijoitusasunnon suosio sijoituskohteena on kasvanut selvästi keväästä 2015, jolloin kuusi prosenttia vastaajista kertoi omistavansa sijoitusasunnon.

Tilisäästäminen on tyypillisesti kaikenikäisten säästömuoto, mutta korkeimmillaan tilisäästäjien osuus on kaikkien yli 65-vuotiaiden keskuudessa. Säästö- ja sijoitustileille säästävien osuus on keväästä 2015 kasvanut etenkin 18-34 -vuotiaiden keskuudessa, mutta vähentynyt selvästi 65-74 -vuotiailla. Käyttötilille säästävien osuus on lisääntynyt kauttaaltaan lähes kaikissa ikäryhmissä, eniten kuitenkin alle 35-vuotiailla.

Rahastosäästäminen on osakesäästämistä laajemmin eri-ikäisten sijoitusmuoto. Rahastosäästäminen yleistyy heti 25 ikävuoden jälkeen ja eniten rahastosäästäjiä on 35-44 -vuotiaiden joukossa, kun taas osakesäästäminen yleistyy vasta yli 35-vuotiailla ja osuus on keskimääräistä merkitsevästi suurempi 55-64 -vuotiailla. Sekä rahasto- että osakesäästäjien osuus on kasvanut kevääseen 2015 verrattuna lähes kaikissa ikäryhmissä. Sijoitusrahastoissa kasvu on ollut suurinta 18-34 -vuotiailla, joista nyt seitsemän prosenttiyksikköä enemmän on sijoittanut rahastoihin kuin keväällä 2015. Pörssiosakkeisiin sijoittaminen puolestaan on lisääntynyt eniten 18-24 ja 35-44 -vuotiailla, joista nyt yhdeksän prosenttiyksikköä suuremmalla osuudella on pörssiosakkeita kuin keväällä 2015.

Muista säästö- ja sijoitusmuodoista vapaaehtoisiin eläkevakuutuksiin säästäminen nousee 35 ikävuoden jälkeen, mutta loma-asuntoon, maa- ja metsäomaisuuteen tai sijoitusasuntoon sijoittavien osuus puolestaan kasvaa keskimääräistä merkitsevästi suuremmaksi vasta 55 ikävuoden jälkeen.

Kuvio 4. Nykyiset säästämis- ja sijoituskohteet

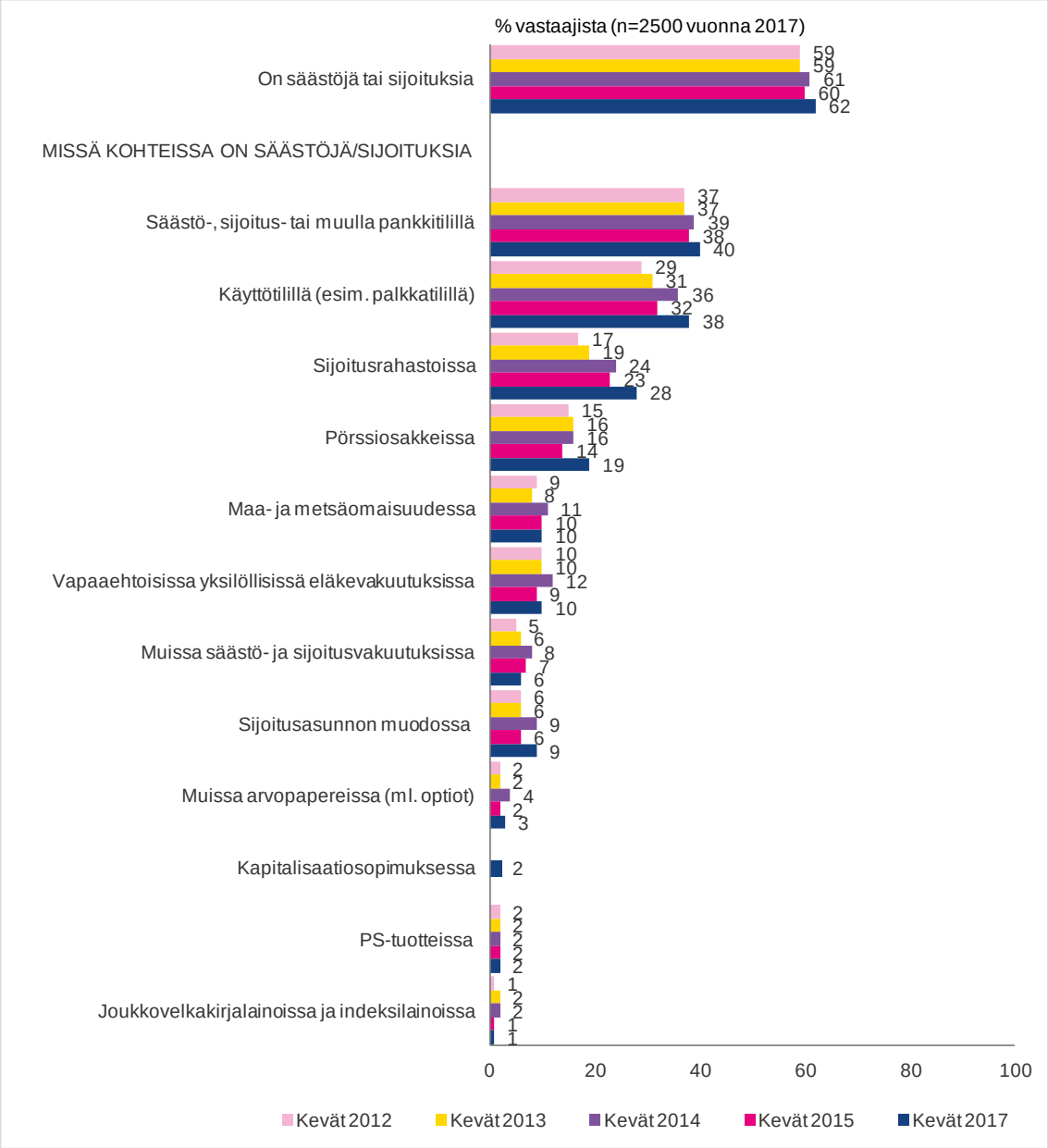

Kuvio 5a. Säästäjät ja sijoittajat ikäryhmittäin

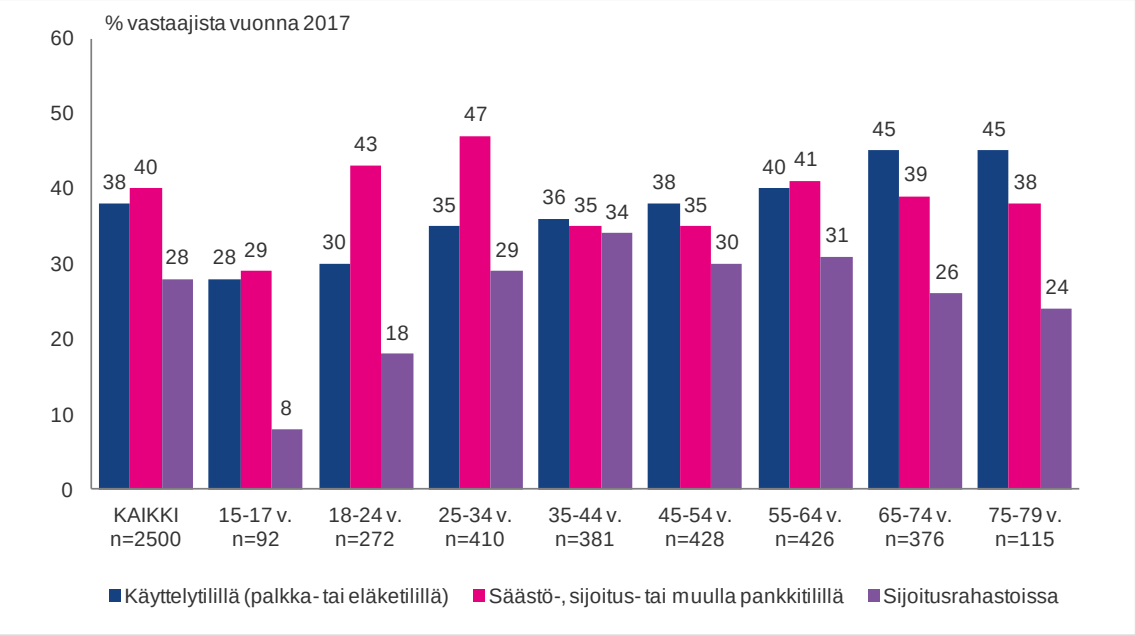

Miehet ovat selvästi naisia kiinnostuneempia etenkin sekä sijoitusrahastoihin että pörssiosakkeisiin sijoittamisesta, mutta myös vapaaehtoisiin eläkevakuutuksiin ja muihin säästö- ja sijoitusvakuutuksiin sekä maa- ja metsäomaisuuteen sijoittaminen kiinnostaa miehiä enemmän kuin naisia. Tilisäästäminen kiinnostaa yhtä lailla sekä naisia että miehiä.

Kuvio 5b. Naiset ja miehet säästäjinä ja sijoittajina

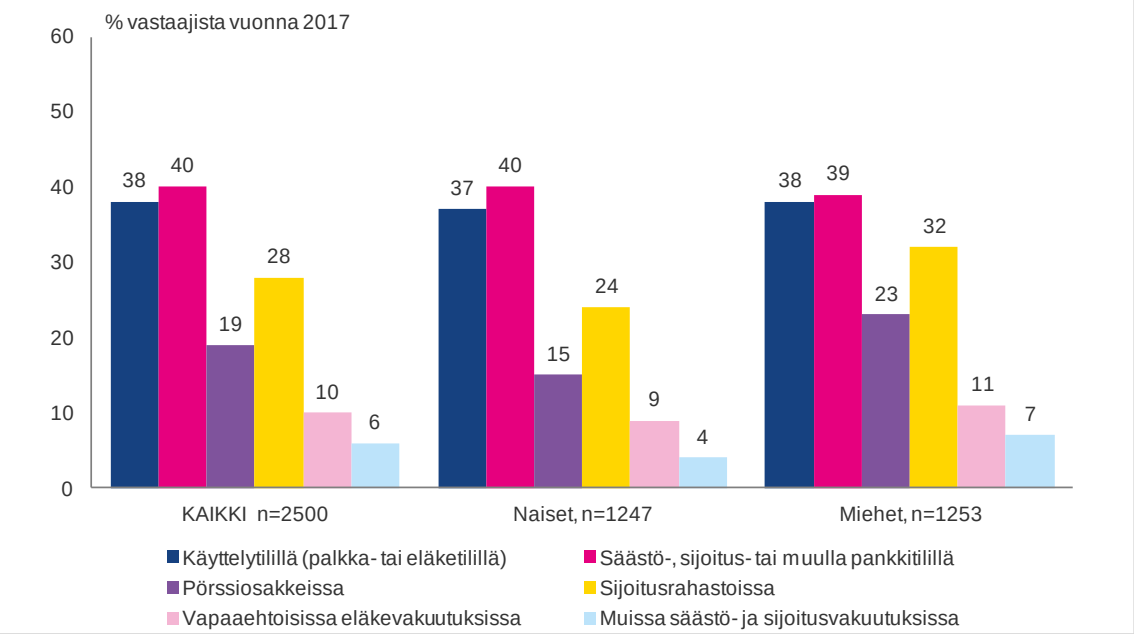

4.2 Säästö- ja sijoitusaikeet

Suomalaiset uskovat edelleen pystyvänsä säästämään. Tällä hetkellä 48 prosenttia suomalaisista aikoo säästää tai sijoittaa varoja seuraavien 12 kuukauden aikana. Osuus on taas kääntynyt kasvuun laskettuaan hienoisesti vuodesta 2013. Sekä tämänhetkinen vahva säästäminen että korkea säästämisaikeita omaavien osuus kertoo osaltaan kotitalouksien hyvästä taloustilanteesta, mutta myös halusta kasvattaa oman talouden puskuria pahan päivän varalle. Eniten säästämisaikeet ovat vuoden 2015 keväästä lisääntyneet 25-44 -vuotiailla, joista nyt yhdeksän prosenttiyksikköä suurempi osuus aikoo säästää tai sijoittaa varoja seuraavan 12 kuukauden aikana.

Kuvio 6a. Säästö- ja sijoitusaikeet

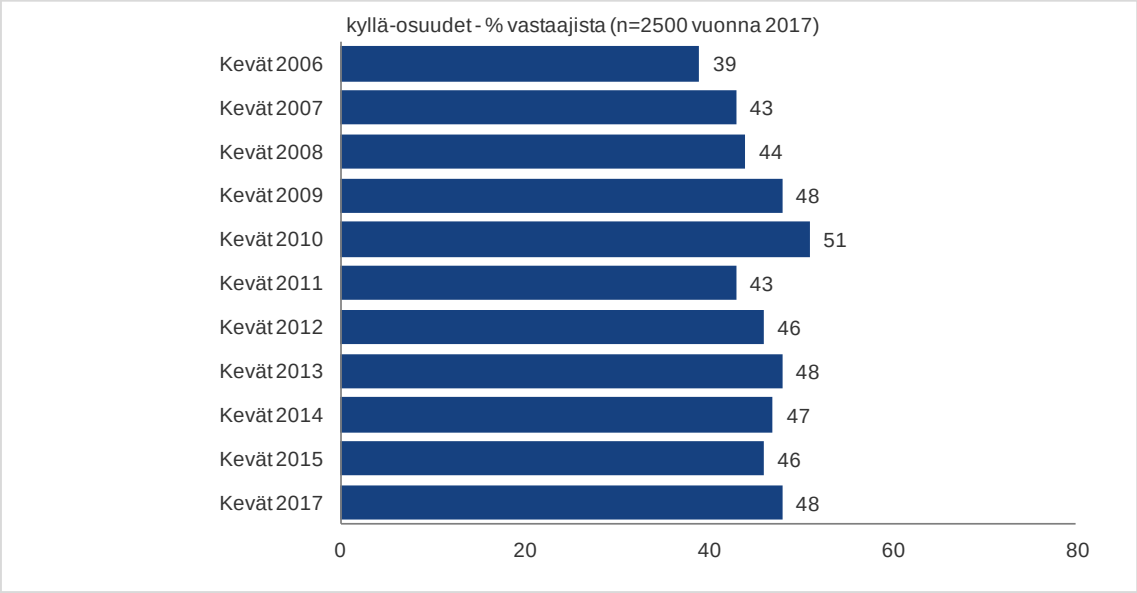

Myös niistä suomalaisista, joilla on tällä hetkellä säästöjä tai sijoituksia, valtaosa ja niin ikään aiempaa suurempi osuus aikoo edelleen jatkaa säästämistä ja sijoittamista. Osuus on kasvanut kevään 2015 tasosta kolmella prosenttiyksiköllä 65 prosenttiin. Uusien, säästämistä ja sijoittamista harkitsevien osuus on sen sijaan laskenut edelleen hivenen ja on nyt 20 prosenttia.

Halu hajauttaa säästöjä ja sijoituksia on lisääntynyt myös tulevissa säästökohteissa. Säästämis- ja sijoittamisaikeissa olevat aikovat kevään 2015 tilannetta selvästi useammin sijoittaa varojaan useampaan eri kohteeseen samanaikaisesti.

Säästö- ja sijoitustilit ovat edelleen suosituin tuleva säästämiskohde, ja niiden osuus on pysynyt kevään 2015 tasolla, 24 prosentissa. Kasvava kiinnostus sijoitusrahastoihin ja pörssiosakkeisiin sijoittamiseen tulee esille myös tulevissa säästö- ja sijoituskohteissa. Sekä rahasto- että osakesäästämisen osuudet ovat kasvaneet neljällä prosenttiyksiköllä ja osuudet ovat nyt korkeimmillaan tämän tutkimuksen historiassa. Rahastosijoittaminen on säilynyt toiseksi suosituimpana tulevana säästämis- ja sijoitusmuotona 18 prosentin osuudella. Osakesäästämistä puolestaan suunnittelee 11 prosenttia. Käyttötilille säästäminen on kuitenkin edelleen kolmanneksi suosituin tuleva säästämismuoto 15 prosentin osuudella, mikä on kolme prosenttiyksikköä enemmän kuin keväällä 2015. Myös kiinnostus asuntosijoittamiseen ja maa- ja metsäomaisuuteen tulevina sijoituskohteina on lisääntynyt hienoisesti.

Yli puolet kaikista 18-44 -vuotiaista on säästö- ja sijoitusaikeissa seuraavien 12 kuukauden aikana, aivan nuorimmista ja vanhimpiin ikäryhmiin kuuluvista harvempi. Säästö- ja sijoitustilisäästäminen kiinnostaa keskimääräistä merkitsevästi enemmän 18-34 -vuotiaita, käyttötilit kaikkia 15-28 -vuotiaita, sijoitusrahastot puolestaan 25-44 -vuotiaita ja pörssiosakkeet 35-44 -vuotiaita. Kiinnostus sekä sijoitusrahastoihin että pörssiosakkeisiin tulevina sijoituskohteina on lisääntynyt keväästä 2015 eniten 18-44 -vuotiaiden keskuudessa. Vapaaehtoiset eläkevakuutukset tulevina säästökohteina kiinnostavat eniten 35-54 -vuotiaita.

Kuvio 6b. Aiotut säästö- ja sijoituskohteet

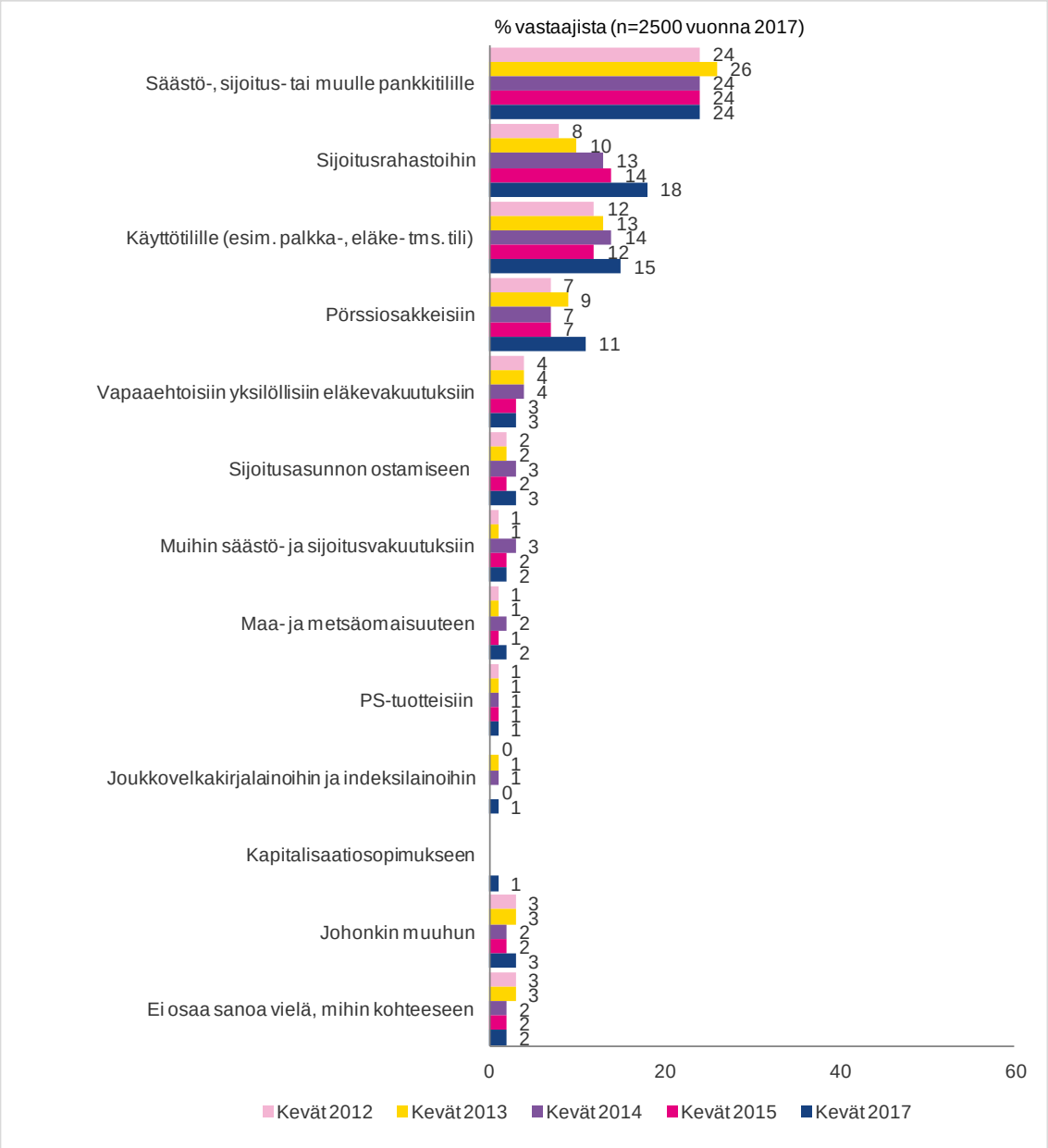

Tällä hetkellä suurin osa eli 57 prosenttia niistä suomalaisista, joilla on säästöjä tai sijoituksia tai jotka aikovat säästää tai sijoittaa tulevan vuoden aikana, säästää vararahastoksi tai pahan päivän varalle. Tämä kertoo siitä, että halutaan turvata oma talous

mahdollisten riskien varalta. Osuus on ollut lievässä nousussa yhtäjaksoisesti vuodesta 2011 lähtien, mutta laskenut nyt kahdella prosenttiyksiköllä keväästä 2015. Eläkeaikoja varten säästäminen on edelleen toiseksi yleisin säästöjen ja sijoitusten käyttömuoto ja sen osuus on puolestaan kasvanut neljällä prosenttiyksiköllä ja on tällä hetkellä 28 prosenttia. Erilaisten kulutustavaroiden hankkimiseksi säästöjään käyttävien osuus on edelleen 22 prosentissa ja on kolmanneksi suosituin säästöjen ja sijoitusten käyttömuoto. Asunnon hankintaa varten säästävien osuus on kasvanut yhtäjaksoisesti vuodesta 2009 ja on nyt noussut kahdella prosenttiyksiköllä 22 prosenttiin. Perinnöksi säästää tällä hetkellä joka kymmenes.

Asunnon hankintaa varten säästävät keskimääräistä useammin alle 35-vuotiaat, kuten myös kulutustavaroiden hankkimiseksi. Eläkeaikoja varten säästävät eniten 35-64 -vuotiaat. Asunnon hankintaa varten säästäminen on lisääntynyt keväästä 2015 eniten 18-24 -vuotiaiden keskuudessa. Vararahastoksi tai pahanpäivän varalle säästäjiä on keskimääräistä merkitsevästi enemmän asuntolainaa omaavien keskuudessa. Säästöt toimivat tällöin talouden puskurina mahdollisen työttömyyden tai korkojen nousun varalta.

Kuvia 6c. Mihin asioihin tai tarkoitukseen aikoo käyttää säästöjä tai sijoituksia.

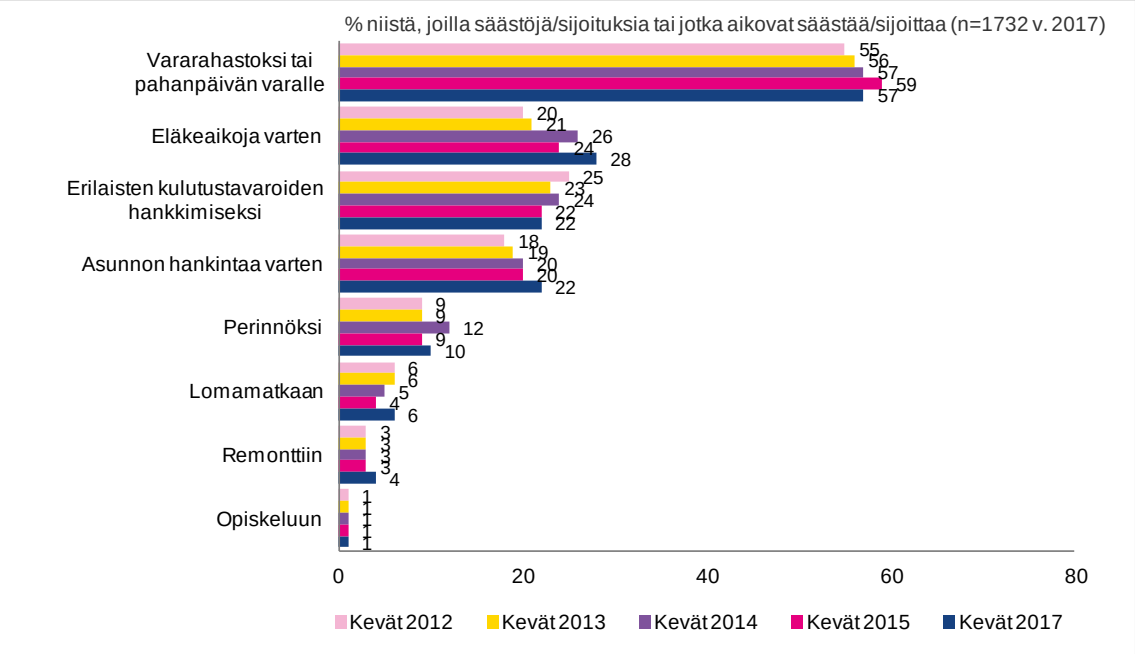

4.3 Säästö- ja sijoituskohteen valintakriteerit

Turvallisuus on edelleen tärkein kriteeri säästämis- tai sijoituskohteen valinnassa. Kuten aiemminkin toiseksi eniten arvostetaan sijoituskohteen riskittömyyttä ja kolmanneksi tärkein valintakriteeri on edelleen vaivattomuus.

Etenkin sijoituskohteen riskittömyyden, mutta myös turvallisuuden ja vaivattomuudenkin merkitys on kuitenkin pienentynyt selvästi kevään 2015 tasosta, kun tarkastellaan "merkitsee paljon" -osuuksia. Turvallisuuden arvostus on vähentynyt erityisesti 35-54 -vuotiaiden keskuudessa. Riskittömyyden arvostus puolestaan on vähentynyt alle 25-vuotiailla nuorilla, mutta myös 45-64 -vuotiaiden keskuudessa. Tuoton merkitys näyttää ”merkitsee paljon” -vastausten osuutta tarkasteltaessa jonkin verran nousseen pitempiaikaiselta tasoltaan.

Tänä keväänä uutena ominaisuutena mukaan otetun kotimaisuuden merkitys säästö- ja sijoituskohteen valintakriteerinä on samaa luokkaa tuoton kanssa. Eettisyyden ja vastuullisuuden merkitys on laskenut kevään 2015 tasosta hieman, mutta muiden kriteerien merkitys on pysynyt samalla tasolla.

Kuvio 6d. Säästö- ja sijoituskriteerit

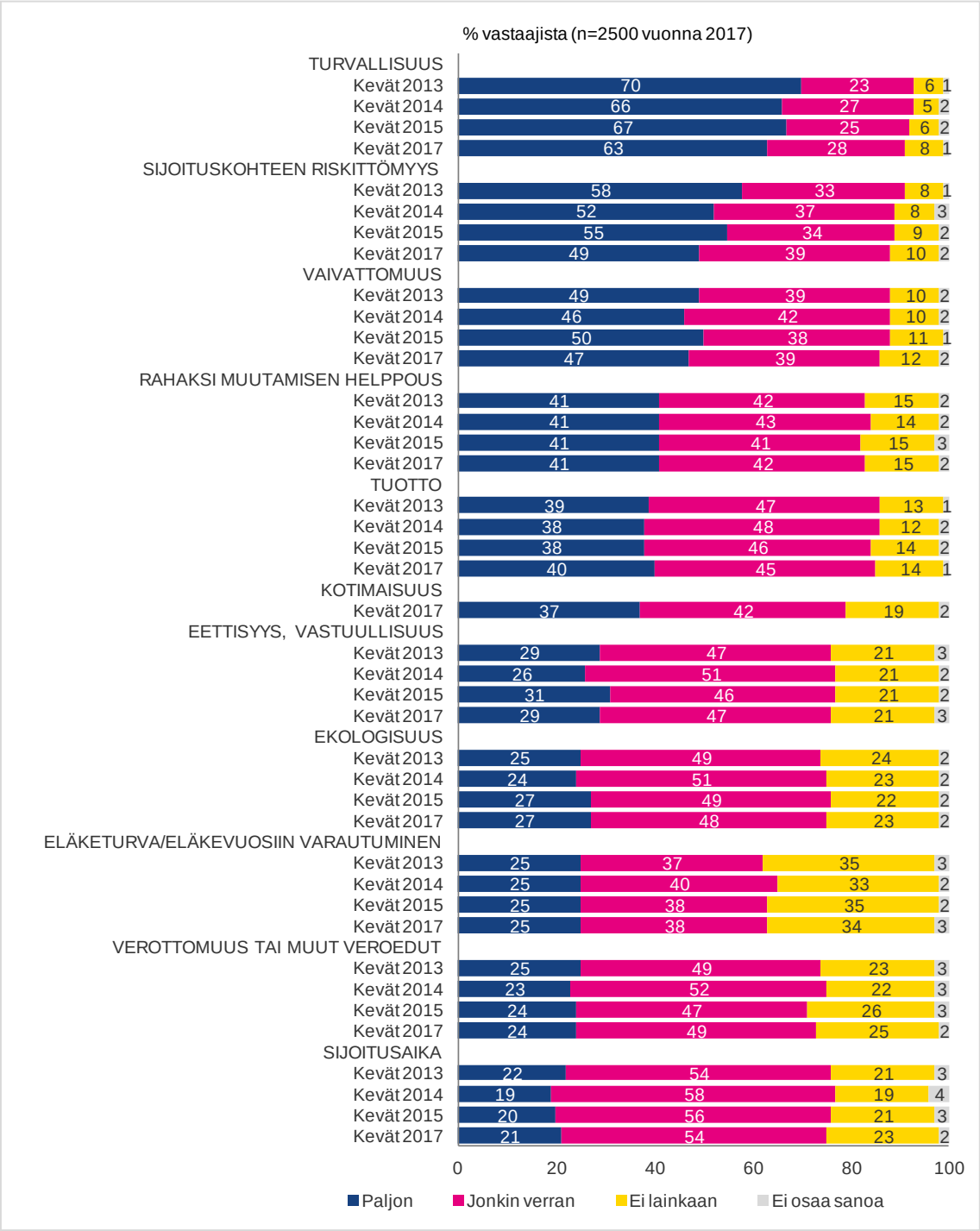

5 Luotonotto

5.1 Nykyiset luottomuodot

Tällä hetkellä 52 prosentilla suomalaisista on jotain lainaa. Tutkimuksessa mukana olevaan väestöön suhteutettuna tämä merkitsee, että noin 2,23 miljoonalla 15-79 -vuotiaalla suomalaisella on lainaa. Selvästi useimmin lainoja on lapsiperheillä, joista yli 80 prosentilla on jotain lainaa, kuten oli myös keväällä 2015.

Kuvio 7a. Luottotilanne

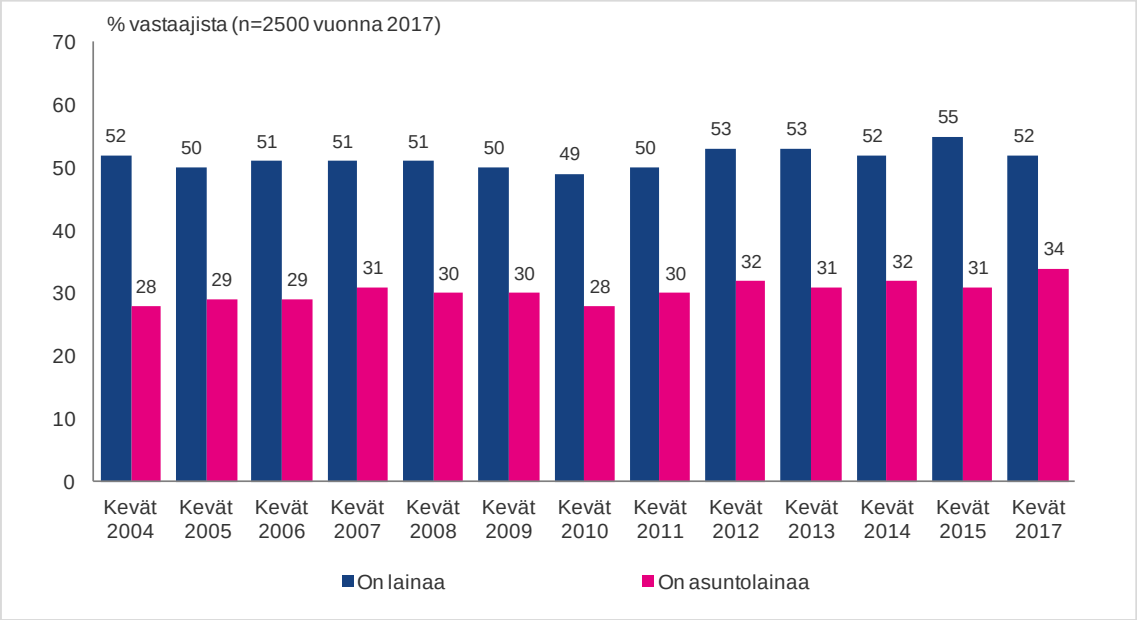

Lainaa ottaneista 62 prosentilla on samanaikaisesti myös säästöjä tai sijoituksia (osuus keväällä 2015: 63 %). Lainanottajat ovat keskimäärin muita hyvätuloisempia: 45 prosentilla lainaa omaavista talouden yhteenlasketut tulot ovat yli 50 000 € vuodessa. Tyypillistä on myös, että keskimääräistä suuremmalla osuudella heistä on säästöjä ja sijoituksia, jolloin säästöt toimivat talouden puskurina.

5.1.1 Asuntolainat

Asuntolainaa on tällä hetkellä 34 prosentilla suomalaisista. Asuntovelallisten osuus on kasvanut kolmella prosenttiyksiköllä 2015 keväästä ja on nyt korkeimmillaan tämän tutkimuksen historiassa. Asuntolainaa on keskimääräistä erittäin merkitsevästi useammin jo kaikilla yli 50 000 € vuodessa ansaitsevilla, vähintään kolmen henkilön talouksilla ja ikäryhmittäin tarkasteltuna 35-54 -vuotiailla. Näissä ryhmissä asuntolainaa on enemmän kuin joka toisella. Ylemmillä toimihenkilöillä ja johtavassa asemassa olevilla sekä yli 120 000 euroa vuodessa ansaitsevilla asuntolainaa on noin kahdella kolmasosalla. Asuntolainaa omaavien osuus on kasvanut keväästä 2015 etenkin ylempien toimihenkilöiden ja 35-44 -vuotiaiden keskuudessa. Myös pääkaupunkiseudulla asuvien keskuudessa asuntolainaa omaavien osuus on selvästi suurempi kuin keväällä 2015.

Etenkin asuntolainaa omaavilla on keskimääräistä useammin myös säästöjä tai sijoituksia. Eri sijoituskohteista he ovat keskimääräistä merkitsevästi useammin sijoittaneet sijoitusrahastoihin, vapaaehtoisiin eläkevakuutuksiin tai muihin säästö- ja sijoitusvakuutuksiin, sijoitusasuntoihin sekä pörssiosakkeisiin.

Kuvio 7b. Säästöt ja sijoitukset asuntolainaa omaavilla

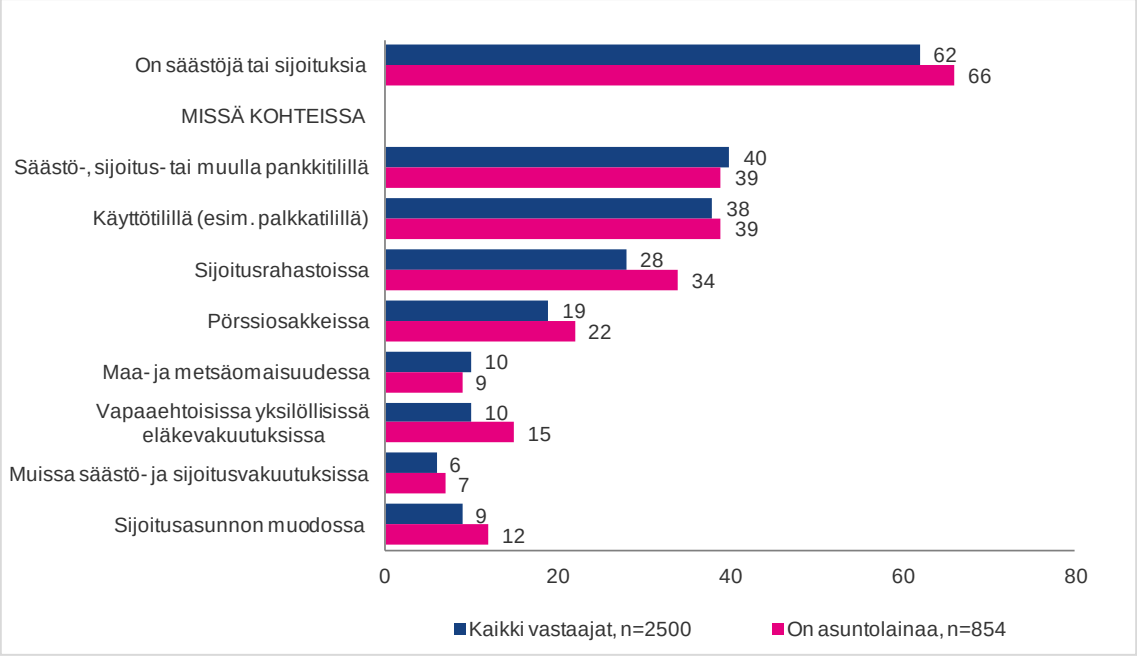

Asuntovelallisten osuus on kasvanut erityisen paljon pääkaupunkiseudulla, jossa keväällä 2015 asuntolainaa oli 22 prosentilla, mutta nyt osuus on noussut 39 prosenttiin. Pääkaupunkiseudun asuntolainaa omaavien osuus on viime vuosina pysytellyt koko ajan alle 30 prosentissa ja selvästi muuta maata alempana. Tässä tutkimuksessa on asuntovelallisten osuus pääkaupunkiseudulla asuvien keskuudessa ollut yli 30 prosenttia viimeksi vuonna 2009. Muualla Suomessa asuvien keskuudessa asuntovelallisten osuus on pysynyt samalla tasolla kuin keväällä 2015, keskimäärin 33 prosentissa.

Kuvio 7c. Säästäjät ja sijoittajat sekä lainanottajat ikäryhmittäin

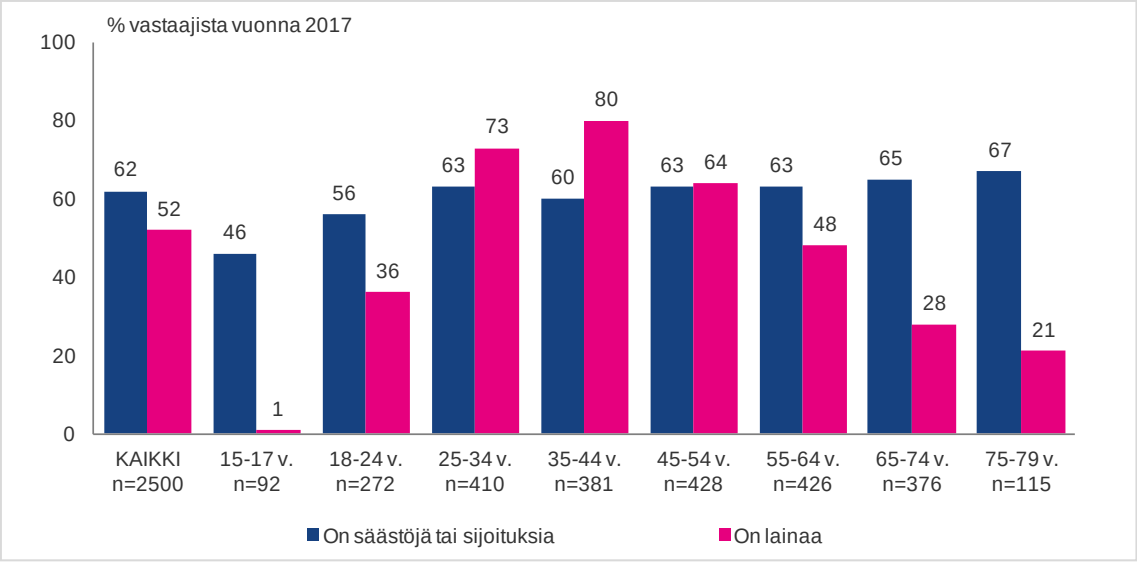

Asuntolaina otetaan tavallisimmin molempien puolisoiden nimiin. Tämän tutkimuksen mukaan 73 prosentilla vähintään kahden henkilön talouksista asuntolaina on molempien puolisoiden nimissä ja osuus on kasvanut kahdella prosenttiyksiköllä keväästä 2015.

Kuvio 7d. Lainanottajat ikäryhmittäin

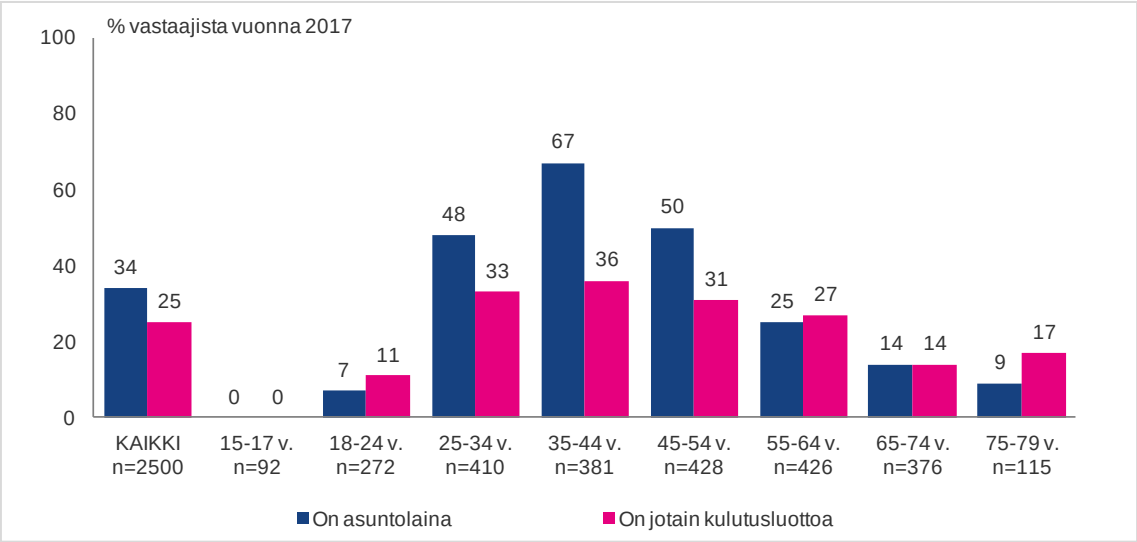

Asuntolainaa ottaneista 92 prosenttia on ottanut lainan oman vakituisen asunnon ostoon, kuusi prosenttia nykyisen asunnon peruskorjaukseen, kuusi prosenttia sijoitusasunnon ostoon kotimaasta ja kaksi prosenttia vapaa-ajan tai kakkosasunnon ostoon kotimaasta. Oman vakituisen asunnon ostoon ja nykyisen asunnon peruskorjaukseen lainaa ottaneiden osuudet ovat lähes ennallaan kevään 2015 tilanteeseen verrattuna. Sen sijaan asuntosijoittamisen suosion kasvu näkyy tässäkin tuloksessa, sillä sijoitusasunnon ostoon lainaa ottaneiden osuus on kasvanut kahdella prosenttiyksiköllä. Peruskorjauslainaa ottaneita on tässä otoksessa melko vähän (n=47). Heistä 21 prosenttia on maksanut peruskorjauslainallaan pois asunto-osakeyhtiön huoneistokohtaisen lainan. Vaikka osuus onkin noussut 2015 kevään 16 prosentista, on se edelleen selvästi vähemmän kuin keväällä 2014, jolloin osuus oli 40 prosenttia.

5.1.2 Kulutusluotot, sijoitusluotot ja opintolainat

Tällä tutkimuskierroksella muutettiin haastattelulomakkeella luottoja koskevan kysymyksen vastausvaihtoehtoja. Kysymyksestä poistettiin vastausvaihtoehdot "Luotollinen pankkitili, Kaupan tililuotto ja Muu luottokorttiluotto" ja lisättiin vaihtoehto "Sijoituslaina". Lisäksi kohtaan "Osamaksuluotto" lisättiin määrite ”ei pankin myöntämä”. Näistä lomakkeen sanamuotojen muutoksista johtuen on tarkoituksenmukaista tehdä vuosivertailua vain pankin kulutusluotosta ja osamaksuluotosta.

Tämän tutkimuksen mukaan joka neljännellä suomalaisella on tällä hetkellä jokin kulutusluotto. Tutkimuksessa mukana olevaan väestöön suhteutettuna tämä merkitsee, että kulutusluottoja on noin 1,1 miljoonalla suomalaisella. Keskimääräistä selvästi tavallisempia kulutusluotot ovat 35-54 -vuotiailla. Keskimääräistä vähemmän kulutusluottoja taas on alle 25-vuotiailla ja yli 65-vuotiailla.

Kuvio 7e. Kulutus- ja sijoitusluottomuodot 2017

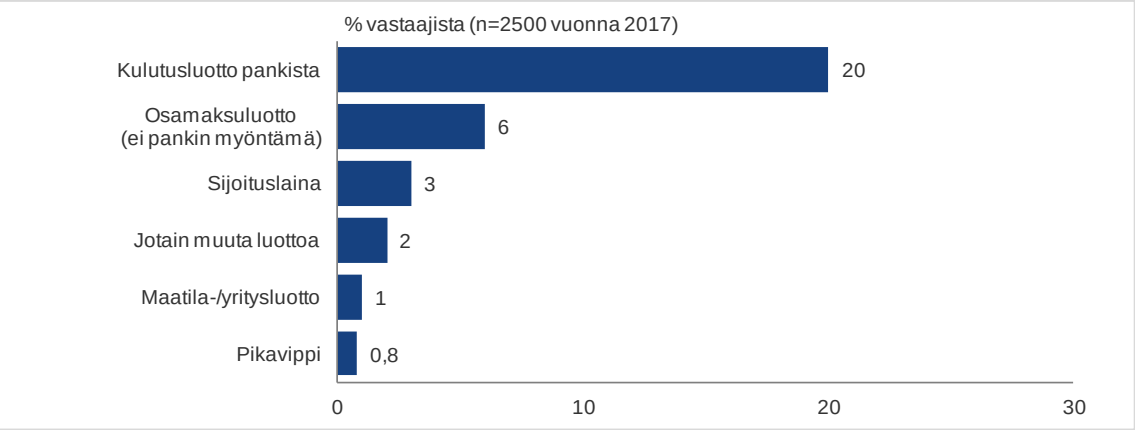

Tavallisin kulutusluottomuoto on pankista otettu kulutusluotto, jonka osuus on ollut viime vuosina kasvussa ja on nyt noussut 20 prosenttiin. Yhtä suuri pankista otetun kulutusluoton osuus oli viimeksi vuonna 2006. Osamaksuluoton ottaneiden osuus on niin ikään noussut ja on nyt kuusi prosenttia. Osa noususta saattaa selittyä edellä kuvatusta haastattelulomakkeen muutoksesta kulutusluottojen vastausvaihtoehdoissa. Sijoituslainaa omaavien osuus on kolme prosenttia. Sijoitusluottoja on keskimääräistä useammin johtavassa asemassa olevilla, yrittäjillä ja maanviljelijöillä. Isot maatila- ja yrityslainat on nyt myös erotettu muista kulutusluotoista ja niiden osuus on suurin yrittäjien tai maanviljelijöiden keskuudessa.

Tässä tutkimuksessa kulutusluottoja omaavista vastaajista 81 prosentilla on yksi kulutusluotto, kaksi kulutusluottoa on 16 prosentilla, ja kolme tai useampia eri kulutusluottoja omaavien osuus on kolme prosenttia.

Kuvio 7f. Kulutusluottomuodot 2012-2017

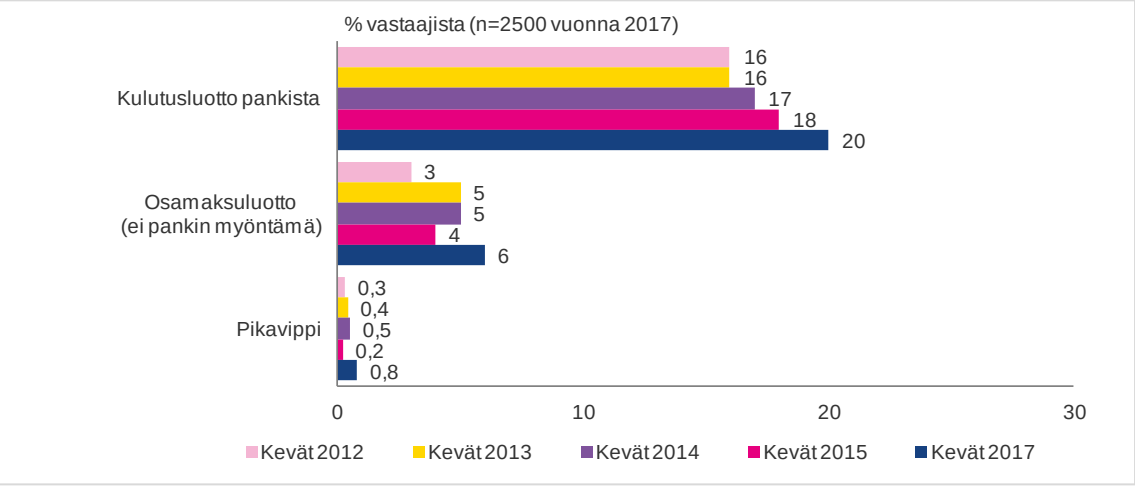

Vuoden 2013 kesäkuussa voimaantulleessa lainmuutoksessa tiukennettiin pienlainojen myöntämistä, jolloin muun muassa alle 2000 euron pikaluotoille määriteltiin korkokatto. Tässä tutkimuksessa 1,6 prosenttia suomalaisista kertoo ottaneensa pikaluoton viimeisen 12 kuukauden aikana. Keskimääräistä enemmän pikaluottoa ottaneita on nuorten aikuisten

eli 18-34 -vuotiaiden keskuudessa, joista pikaluottoa on keskimäärin 2,6 prosentilla. Pikaluottoa omaavien osuus on keskimääräistä korkeampi myös pelkän peruskoulutuksen saaneiden ja työväestöön kuuluvien keskuudessa. Pikaluottoja näyttävät suosivan erityisesti ne, joiden menot ovat suuremmat kuin heidän tulonsa ja he joutuvat ottamaan ylimääräistä lainaa menojensa kattamiseen. Tähän ryhmään kuuluvia on tässä tutkimuksessa hyvin vähän (n=17), mutta heistä pikaluottoja on 12 prosentilla, eli keskimääräistä merkitsevästi suuremmalla osuudella.

Kuvio 7g. Pikaluotot viimeisen 12 kuukauden aikana

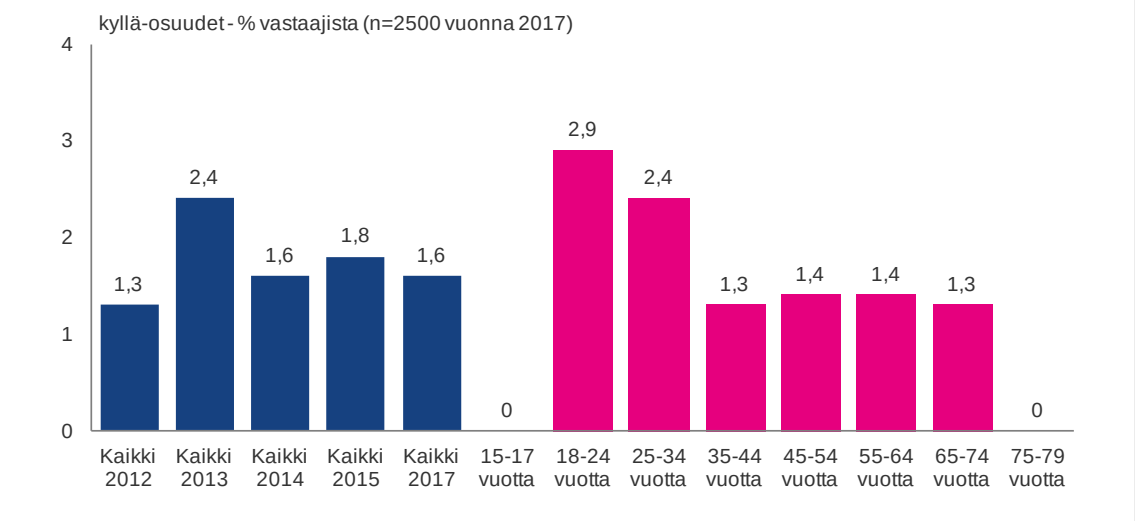

Pikaluottoja ottaneilla on myös keskimääräistä useampia muita kulutusluottoja, etenkin kulutusluottoa pankista. Tilastollisen tarkastelun kannalta pikaluottoja ottaneiden lukumäärä on tässä otoksessa pieni (n=40), joten tulokset ovat vain suuntaa antavia. Samoin kuin keväällä 2015, pikaluottoja käyttäneet ovat ottaneet niitä keskimäärin 2 kertaa viimeisen vuoden aikana. Pikaluottoa ottaneista 48 prosenttia on ottanut sitä vain kerran, 50 prosenttia useammin kuin kerran. Keväällä 2015 pikaluoton useammin kuin kerran viimeisen vuoden aikana ottaneita oli 55 prosenttia.

Opintoluotollisten osuus on viime vuosien aikana ollut lievässä nousussa ja on tällä hetkellä kahdeksan prosenttia, kuten oli myös keväällä 2015. Osuus on korkein 18-34 -vuotiaiden keskuudessa, joista 26 prosentilla on opintolainaa (2015: 22 prosentilla ja 2014: 20 prosentilla). Kaikista opiskelijoista opintolainaa on 22 prosentilla, mihin se nousi keväällä 2015 oltuaan vielä vuoden 2014 keväällä 16 prosentissa.

5.2 Luotonottosuunnitelmat

Luotonottoaikeita on nyt yhdeksällä prosentilla suomalaisista: osuus on prosenttiyksikön verran korkeampi kuin keväällä 2015. Merkitsevästi keskimääräistä enemmän luotonottoaikeissa olevia on 25-34 -vuotiaiden keskuudessa (17 prosenttia), mikä on kaksi prosenttiyksikköä enemmän kuin vuonna 2015.

Kuvio 8a. Luotonottosuunnitelmat

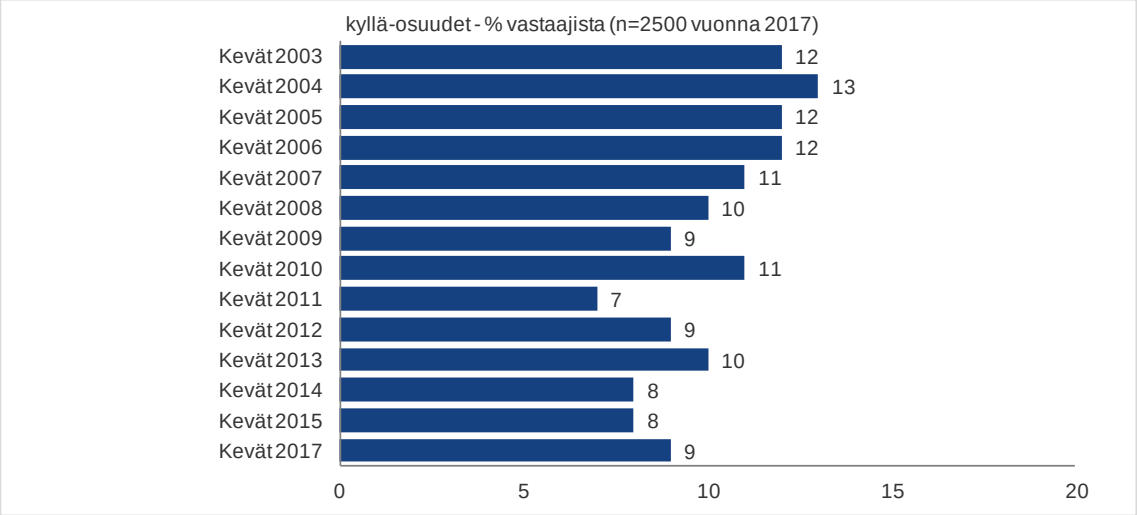

Tällä hetkellä neljä prosenttia suomalaisista aikoo ottaa asuntolainaa, kuten myös keväällä 2015. Osuus on pysynyt lähes samalla tasolla vuodesta 2005 lähtien vaihdellen neljän ja kuuden prosentin välillä. Asuntoluotonottoaikeita on keskimääräistä enemmän 25-34 -vuotiailla, joista joka kymmenes aikoo ottaa asuntolainaa (osuus keväällä 2015: 8 %).

Kuvio 8b. Luotonottosuunnitelmat luottomuodoittain

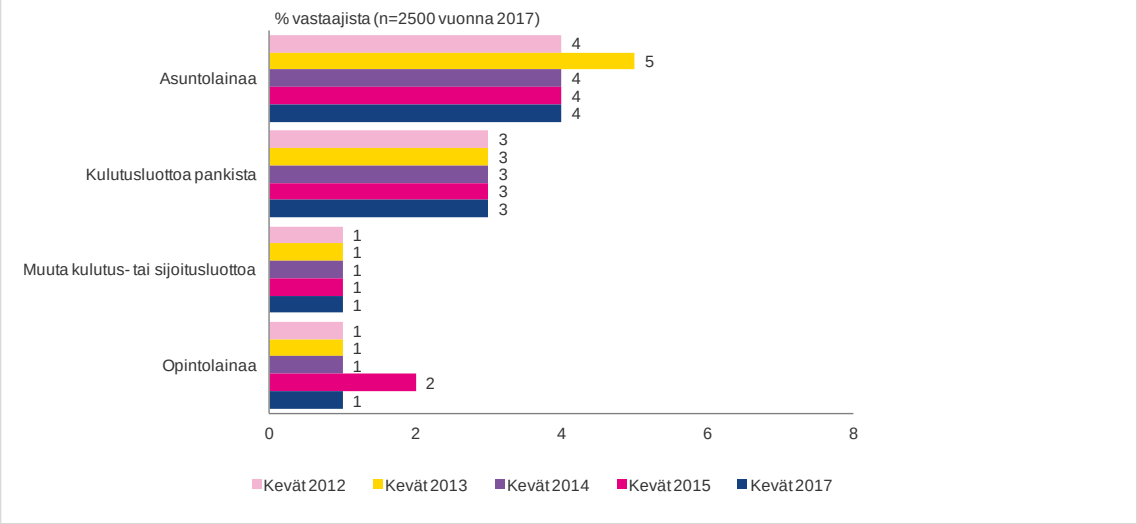

Pankin kulutusluottoa aikoo ottaa kolme prosenttia vastaajista kuten myös keväällä 2015. Sijoituslainan ottoaikeissa on prosentin verran suomalaisista. Aikeet opintolainanottoon ovat palanneet yhden prosentin tasolle. Opiskelijoiden keskuudessa opintolainanottoaikeita on nyt yhdeksällä prosentilla, kun keväällä 2015 osuus oli 10 prosenttia.

5.3 Lainatarjousten kysyminen

Tällä tutkimuskierroksella kysyttiin uutena kysymyksenä, kuinka monesta pankista asuntolainan tai pankin kulutusluoton ottoaikeissa olevat vastaajat aikovat kysyä tarjousta lainaansa.

Asuntolainanottoaikeissa olevista 58 prosenttia aikoo ottaa tarjouksen lainaansa vähintään kahdesta pankista, 40 prosenttia tyytyy yhteen tai korkeintaan kahteen pankkiin. Vähintään kolmesta pankista lainatarjouksen aikoo ottaa 40 prosenttia. Pääkaupunkiseudulla pankkeja kilpailutetaan muuta maata yleisemmin: 65 prosenttia aikoo kysyä asuntolainatarjouksen vähintään kolmesta pankista. Pienemmissä kaupungeissa ja maalaiskunnissa asuvista sen sijaan 40 prosenttia aikoo kysyä lainatarjouksen vain yhdestä pankista.

Kulutusluottoa otettaessa pankkeja kilpailutetaan huomattavasti harvemmin. Kaikista kulutusluotonottoaikeissa olevista 64 prosenttia aikoo kysyä lainatarjouksen korkeintaan kahdesta pankista, 39 prosenttia vain yhdestä pankista.

Kuvio 9. Kuinka monesta pankista aikoo ottaa lainatarjouksen

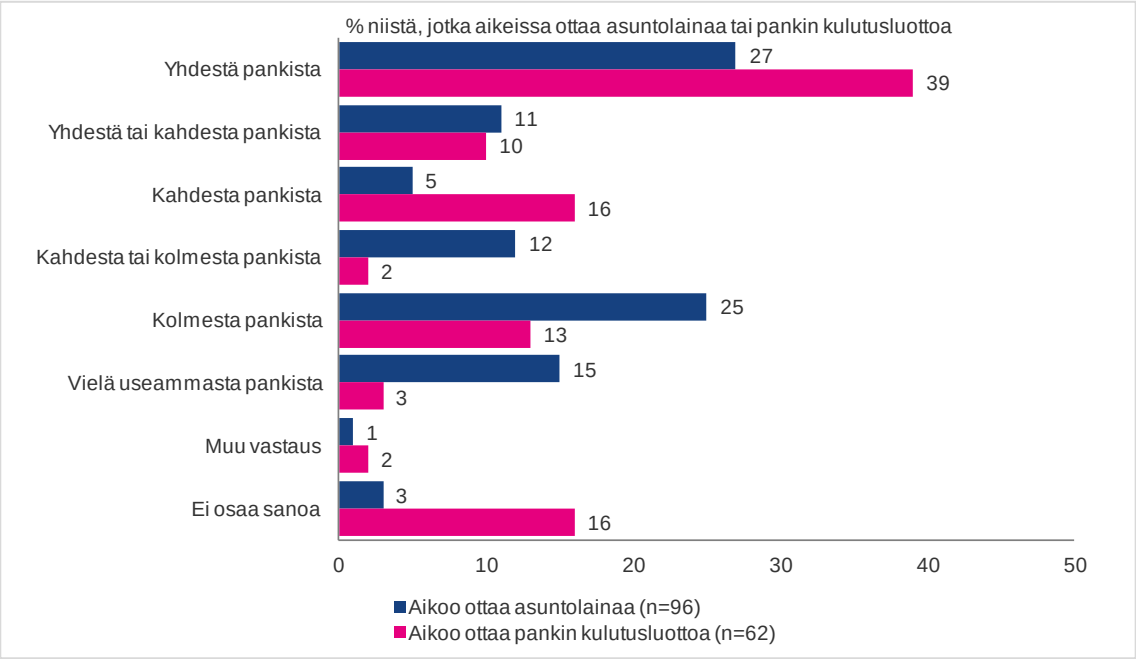

Pankin konttorissa käyminen on kaikkien suomalaisten mielestä edelleen ehdottomasti paras ensimmäisen yhteydenoton tapa asuntolainaa haettaessa. Tällä hetkellä 41 prosenttia kävisi pankin konttorissa. Osuus on kuitenkin laskenut selvästi keväästä 2015, jolloin vielä puolet vastaajista piti konttorissa käymistä parhaana ensimmäisen yhteydenoton tapana. Pankkiin soittamista pitää parhaana yhteydenottotapana reilu viidennes, kuten aiemminkin, mutta sen kanssa yhtä suosituksi ensimmäisen yhteydenoton tavaksi on noussut yhteydenottopyynnön jättäminen verkkopankin tai pankin avoimien nettisivujen kautta. Internetin tai sähköpostin kautta ensimmäisen kontaktin ottavien osuus on kasvanut selvästi keväästä 2015. Sähköisten yhteydenottotapojen yhteenlaskettu osuus kaikkien suomalaisten keskuudessa on nyt 46 prosenttia (2015: 35 prosenttia).

Kuvio 10. Miten ottaisi ensimmäisen kerran yhteyttä pankkiin asuntolainaa hakiessaan

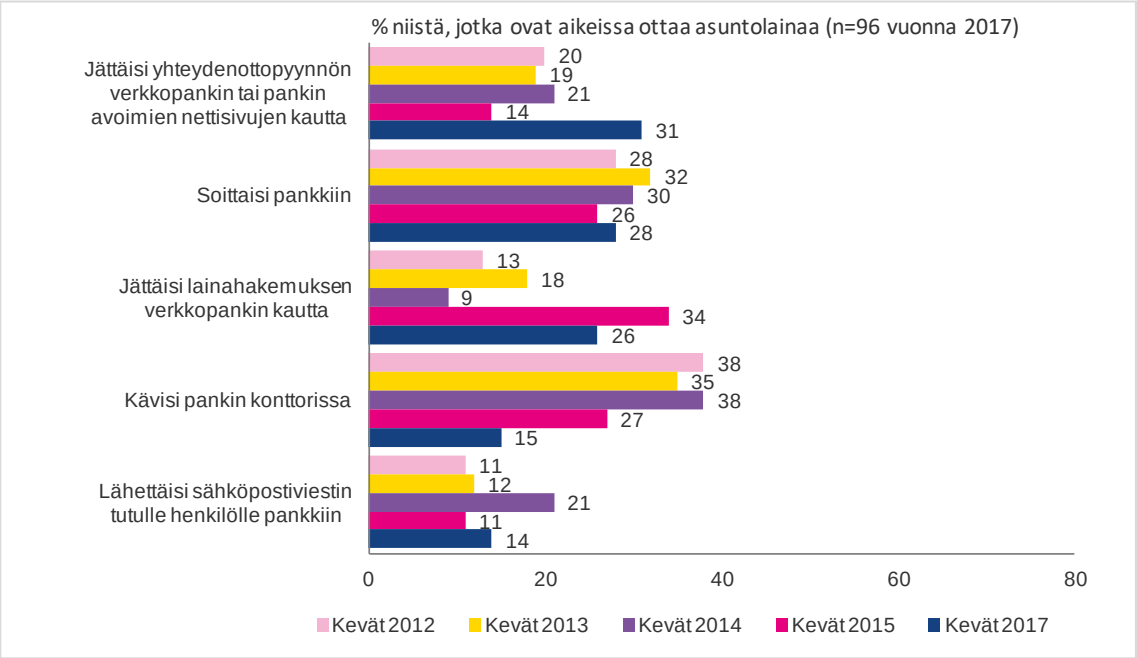

Asuntolainanottoaikeissa olevilla vastaajilla yhteydenottopyynnön jättäminen verkkopankin tai pankin avoimien nettisivujen kautta on noussut suosituimmaksi yhteydenottotavaksi. Sen osuus on yli kaksinkertaistunut vuoden 2015 kevään 14 prosentista 31 prosenttiin. Pankkiin soittaminen on säilynyt edelleen suosittuna yhteydenottotapana ja sen osuus on noussut kahdella prosenttiyksiköllä. Kevään 2015 suosituin yhteydenottotapa, lainahakemuksen jättäminen verkkopankin kautta, ei ole tällä hetkellä enää yhtä käytetty tapa ottaa yhteyttä pankkiin asuntolainaa otettaessa, sillä sen osuus on laskenut kahdeksalla prosenttiyksiköllä 26 prosenttiin. Pankin konttorissa kävijöiden osuus on vähentynyt edelleen selvästi ja on nyt 15 prosentissa.

5.4 Asuntolainan laina-ajat

Kuten ennenkin, asuntolainansa viimeisimmän kahden vuoden aikana ottaneilta kysyttiin asuntolainan alkuperäistä takaisinmaksuaikaa. Lainansa viimeisten kahden vuoden aikana ottaneita on tässä aineistossa 25 prosenttia asuntoluotollisista.

Asuntolainojen keskimääräiset laina-ajat ovat nousseet tämän tutkimuksen historiassa vuodesta 1998 merkittävästi. Kun tuolloin viimeisten kahden vuoden aikana otettujen asuntolainojen keskimääräinen takaisinmaksuaika oli 11 vuotta, oli se vuosina 2008 ja 2009 noussut lähes 19 vuoteen. Vuonna 2010 takaisinmaksuajan pidentyminen kääntyi laskuun, ja pysytteli pitkään 17 vuoden tuntumassa. Tällä hetkellä viimeisen kahden vuoden aikana otettujen asuntolainojen keskimääräinen takaisinmaksuaika on noussut 19,3 vuoteen. Kahden viimeisimmän vuoden aikana otetun asuntolainan tyypillisimmät takaisinmaksuajat ovat tällä hetkellä 20 ja 25 vuotta. Takaisinmaksuajaltaan 25 vuoden pituinen lainan omaavien osuus on kasvanut seitsemällä prosenttiyksiköllä ja 20 vuoden pituisen lainan omaavien viidellä prosenttiyksiköllä keväästä 2015. Alle 20 vuoden pituinen laina oli tuolloin lähes joka toisella kahden viimeisen vuoden aikana asuntolainaa ottaneista, nyt vain joka kolmannella.

Kuvio 11. Asuntolainan takaisinmaksuaikojen vuosivertailu ja takaisinmaksuajat lainan suuruuden mukaan 2017

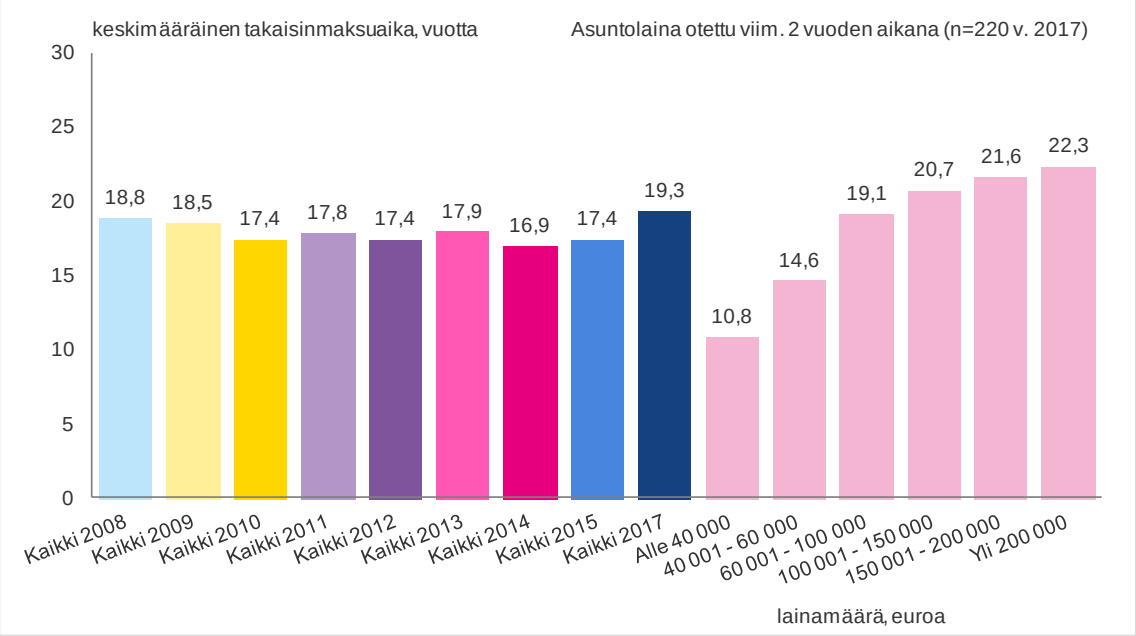

Viimeisten kahden vuoden aikana otettujen asuntolainojen keskimääräiset takaisinmaksuajat ovat sitä pitempiä, mitä suuremmistä asuntolainoista on kyse ja mitä suurempi osuus asunnon ostosta on rahoitettu lainalla. Ensiasunnon ostajien lainat ovat asunnon vaihtajien lainoja hiukan pitempiä. Ensiasunnon ostajien keskimääräinen laina-aika on nyt noussut 21 vuoteen (2015: 19 vuotta) ja asunnon vaihtajien 18,7 vuoteen, (2015: 17 vuotta).

Taulukko 1. Asuntolainojen takaisinmaksuajat (% niistä, jotka ovat ottaneet asuntolainan viimeisten 2 vuoden aikana)

% niistä, jotka ovat ottaneet asuntolainan viimeisen 2 vuoden aikana

	1998 n=113 %	Kevät 2012 n=235 %	Kevät 2013 n=224 %	Kevät 2014 n=211 %	Kevät 2015 n=185 %	Kevät 2017 n=220 %
1-5 vuotta	19	10	8	7	8	4
6-9 vuotta	7	6	3	6	3	3
10 vuotta	27	8	9	13	11	6
11-14 vuotta	8	5	4	5	3	4
15 vuotta	35	12	13	14	15	8
16-19 vuotta	1	6	6	2	6	8
20 vuotta	2	20	24	22	25	30
21-24 vuotta	-	4	3	4	2	2
25 vuotta	-	22	21	21	22	29
26-29 vuotta	-	1	1	1	-	-
30 vuotta tai yli	-	4	5	2	2	3
Keskimääräinen lainan takaisinmaksuaika	**11,0 vuotta**	**17,4 vuotta**	**17,9 vuotta**	**16,9 vuotta**	**17,4 vuotta**	**19,3 vuotta**

Lainojen takaisinmaksuajat ovat pidentyneet pääkaupunkiseudulla hivenen enemmän kuin muualla Suomessa. Pääkaupunkiseudulla viimeisten kahden vuoden aikana otettujen asuntolainojen keskimääräinen takaisinmaksuaika on noussut kahdella vuodella 20,7 vuoteen. Muualla Suomessa keskiarvo on noussut 17,1 vuodesta 18,8 vuoteen. Kun 2015 keväällä 20 vuoden ja 25 vuoden maksuajalla otettujen asuntolainojen osuudet olivat pääkaupunkiseudulla yhtä suuret, on 25 vuoden laina-aika nyt selvästi tyypillisin. Muualla Suomessa tyypillisin laina-aika on edelleen 20 vuotta.

5.5 Lainamäärät

5.5.1 Asuntolainat

Asuntojen hintojen nousun myötä myös keskimääräiset asuntolainamäärät ovat tämän tutkimuksen mukaan nousseet koko 2000-luvun, mutta asuntojen hintakehityksen tasaannuttua, on kasvuvauhti kuitenkin hidastunut vuodesta 2010 lähtien.

Haastattelulomakkeen asuntolainan määrää koskevaan kysymykseen lisättiin tällä tutkimuskerralla uusia luokkia isoimpia asuntolainoja silmällä pitäen 50 000 euron välein siten, että viimeinen luokka kattaa yli 400 000 euron lainat. Tämä muutos vaikuttanee osaltaan siihen, että lainamäärät ovat tällä tutkimuskerralla kautta linjan suurempia kuin aiemmin tämän tutkimuksen historiassa. Kuvioon 12 on merkitty katkoviiva osoittamaan tiedonkeruutavassa tehdyn muutoksen ajankohtaa.

Kuvio 12. Keskimääräiset asuntolainamäärät

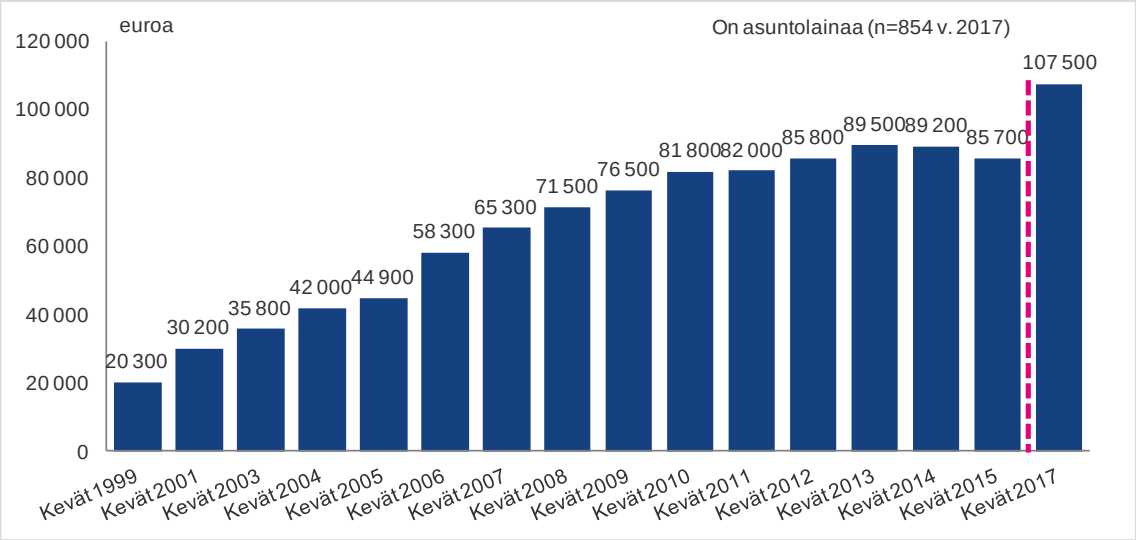

Tällä hetkellä asuntolainaa omaavilla on sitä keskimäärin 107 500 euroa, kun keväällä 2015 sitä oli 85 700 euroa. Myös tässä näkyy edellä mainittu muutos tutkimusmenetelmässä.

Yli 150 000 euroa asuntolainaa omaavien osuus on kasvanut selvästi. Tällä hetkellä yli 150 000 euroa lainaa on 25 prosentilla kaikista asuntolainaa omaavista. Paljon lainaa omaavien osuus nousee korkeimmilleen suurituloisimpien, yli 100 000 euroa ansaitsevien talouksien keskuudessa, joista noin 46 prosentilla on tällä hetkellä yli 150 000 euroa asuntolainaa.

Suurien lainojen osuuden kasvuun vaikuttaa osaltaan se, että otoksessa oli tänä vuonna pääkaupunkiseudulla asuvista kotitalouksista selvästi suuremmalla osuudella asuntolainaa

kuin vuonna 2015. Korkeamman asuntojen hintatason myötä pääkaupunkiseudulla asuvilla myös asuntolainamäärät ovat muuta maata suuremmat, tällä hetkellä keskimäärin 142 400 euroa. Muualla Suomessa keskimääräinen asuntolainamäärä on tällä hetkellä kaupungeissa asuvilla noin 92 800 euroa ja maalaiskunnissa asuvilla 105 100 euroa.

Taulukko 2. Asuntolainamäärät (% niistä, joilla on asuntolainaa ja ovat ilmoittaneet lainamäärän)

% niistä, joilla on asuntolainaa ja ovat ilmoittaneet lainamäärän

	Kevät 2012 n=722 %	Kevät 2013 n=696 %	Kevät 2014 n=741 %	Kevät 2015 n=732 %	Kevät 2017 n=815 %
Alle 10 000 €	7,2	6,9	4,9	5,6	4,2
10 001 - 20 000 €	9,3	7,6	7,4	7,0	6,6
20 001 - 40 000 €	13,4	12,8	13,1	14,2	10,4
40 001 - 60 000 €	13,9	11,9	17,1	14,1	12,0
60 001 - 80 000 €	11,6	13,9	10,5	12,8	11,5
80 001 - 100 000 €	9,8	12,2	11,9	13,1	10,3
100 001 - 150 000 €	19,4	16,5	18,5	19,1	20,0
Yli 150 000 €	15,4	18,1	16,6	14,1	
150 001 - 200 000 €					12,4
200 001 - 250 000 €					6,7
250 001 - 300 000 €					3,1
Yli 300 000 €					2,6
Keskimäärin euroa	**85 800**	**89 500**	**89 200**	**85 700**	**107 500**

5.5.2 Kulutusluotot

Tällä hetkellä vastaajilla on jotain kulutusluottoa keskimäärin 12 100 euroa ja muualta kuin pankista otettuja kulutusluottoja keskimäärin 9 700 euroa. Muista kuin pankin kulutusluotoista pieniä alle 1 000 euron lainoja on tällä hetkellä 38 prosenttia ja keskikokoisten 1 000 - 5 000 euron kulutusluottojen osuus on 27 prosenttia. Muihin kuin pankista otettuihin kulutusluottoihin on tässä laskettu yhteen osamaksuluotot, pikaluotot ja luottokorttiluotot.

Keskimääräinen pankista otetun kulutusluoton määrä on jatkanut kasvuaan. Tällä hetkellä vastaajilla on vakuudellista pankista otettua kulutusluottoa keskimäärin 12 100 euroa, kun keväällä 2015 sitä oli keskimäärin 10 400 euroa. Yli 10 000 euron pankista otettujen kulutusluottojen osuus on nyt 36 prosenttia kun se keväällä 2015 oli 28 prosenttia.

Sijoitusluottoa omaavilla vastaajilla on sitä keskimäärin 53 000 euroa.

Taulukko 3. Pankista otetun kulutusluoton määrä (% niistä, joilla on pankista otettua kulutusluottoa ja ovat ilmoittaneet lainamäärän)

% niistä, joilla on kulutusluottoa pankista ja ovat ilmoittaneet lainamäärän

	Kevät 2012 n=335 %	Kevät 2013 n=330 %	Kevät 2014 n=359 %	Kevät 2015 n=407 %	Kevät 2017 n=453 %
Korkeintaan 200 €	4,8	5,5	4,5	3,0	2,9
201 - 1 000 €	14,9	14,5	11,7	14,3	12,6
1 001 - 2 000 €	13,1	14,2	13,9	12,3	11,3
2 001 - 5 000 €	21,8	18,5	23,1	17,9	20,5
5 001 - 10 000 €	21,2	20,0	19,8	24,3	17,2
10 001 - 20 000 €	14,9	17,9	16,2	16,5	21,2
20 001 - 40 000 €	6,6	6,1	7,2	8,4	9,1
40 001 - 60 000 €	1,5	1,2	2,2	2,0	3,1
60 001 - 100 000 €	0,9	1,8	0,8	0,7	1,3
Yli 100 000 €	0,3	0,3	0,6	0,7	0,9
Keskimäärin euroa	**8 800**	**9 500**	**9 800**	**10 400**	**12 100**

5.6 Kahden viimeisen vuoden aikana otetut asuntolainamäärät

Myös haastattelulomakkeen viimeksi otetun asuntolainan määrää koskevaan kysymykseen lisättiin uusia luokkia 50 000 euron välein aina yli 400 000 euron lainoihin asti. Lomakemuutos vaikuttanee myös tässä kysymyksessä osaltaan siihen, että lainamäärät ovat kautta linjan suurempia kuin keväällä 2015, jolloin tämän tutkimuksen valossa asuntolainojen keskikokojen kasvuvauhti näytti kääntyneen laskuun. Nyt keväällä 2017 viimeisen kahden vuoden aikana otetut asuntolainat ovat olleet keskimäärin 150 500 euron suuruisia. Kuvioon 13a on merkitty katkoviiva osoittamaan lomakemuutoksen ajankohtaa.

Keskimääräistä suurempien, yli 150 000 euron lainojen osuus on kasvanut selvästi. Tällä hetkellä kaikista viimeisen kahden vuoden aikana otetuista asuntolainoista yli 150 000 euron suuruisia on 44 prosenttia, kun osuus vuoden 2015 keväällä oli 25 prosenttia, 2014 keväällä 28 prosenttia ja 2013 keväällä 33 prosenttia. Hieman pienempien, 80 000 - 150 000 euron asuntolainojen osuus on palannut 2015 kevään 42 prosentista lähes kevään 2014 tasolle eli 31 prosenttiin. Keskimääräistä suurempien lainojen osuuden kasvuun vaikuttaa osaltaan se, että otoksessa oli tänä vuonna korkeammin koulutettuja ja ylempiä toimihenkilöitä enemmän kuin aikaisemmin.

Tällä hetkellä kuitenkin viimeisen vuoden aikana otetut asuntolainat ovat 13 600 euroa pienempiä kuin 1-2 vuotta sitten otetut asuntolainat. Keväällä 2015 viimeisen vuoden aikana otetut asuntolainat olivat 12 500 euroa 1-2 vuotta sitten otettuja lainoja pienempiä.

Kuvio 13a. Keskimääräiset uusien asuntolainojen lainamäärät

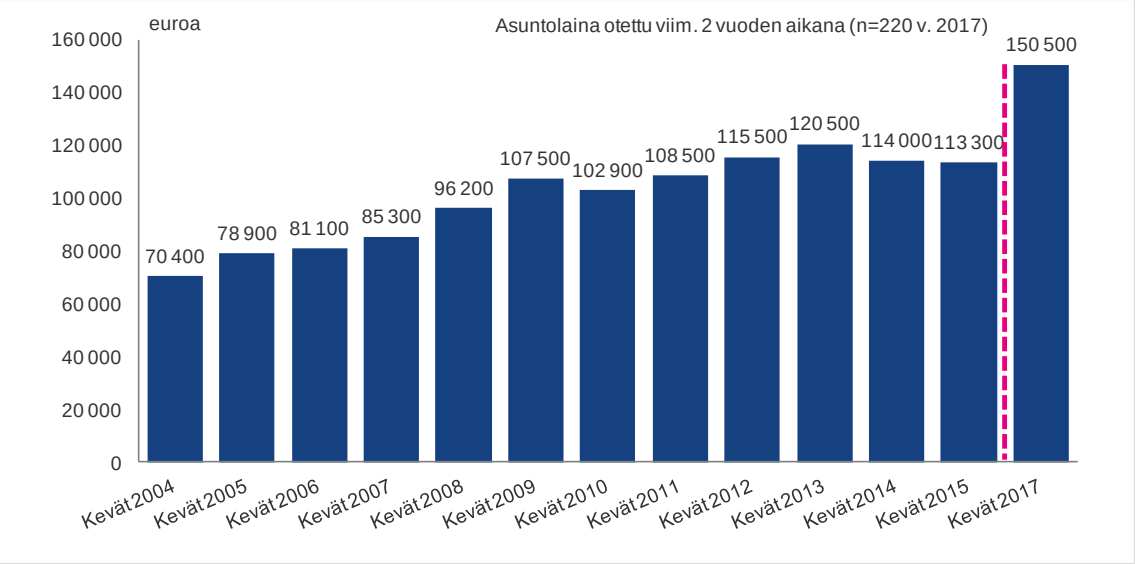

Taulukko 4. Uusien asuntolainojen keskikoko (% niistä, jotka ovat ottaneet asuntolainaa viimeisen kahden vuoden aikana ja ovat ilmoittaneet lainamäärän)

% niistä, jotka ovat ottaneet asuntolainaa viimeisten kahden vuoden aikana ja ovat ilmoittaneet lainamäärän

	Kevät 2012 n=220 %	Kevät 2013 n=214 %	Kevät 2014 n=204 %	Kevät 2015 n=178 %	Kevät 2017 n=211 %
Alle 10 000 €	1,8	3,7	2,0	1,7	0,9
10 001 - 20 000 €	6,4	4,2	3,9	3,9	1,9
20 001 - 40 000 €	10,5	6,1	11,3	9,0	6,6
40 001 - 60 000 €	8,6	9,8	9,8	8,4	7,1
60 001 - 80 000 €	10,0	11,7	13,7	10,1	8,5
80 001 - 100 000 €	11,4	8,4	7,4	15,7	7,6
100 001 - 150 000 €	20,0	23,4	23,5	25,8	23,2
150 001 - 200 000 €	19,1	19,2	15,2	14,6	17,5
Yli 200 000 €	12,3	13,6	13,2	10,7	
200 001 - 250 000 €					9,5
250 001 - 300 000 €					12,3
300 001 – 350 000 €					2,8
Yli 350 000 euroa					1,8
Keskimäärin euroa	**115 500**	**120 500**	**114 000**	**113 300**	**150 500**

Euromäärältään suurimpia asuntolainoja viimeisen kahden vuoden aikana ovat ottaneet parhaiten toimeentulevat, joilla on myös parhaat mahdollisuudet suoriutua lainansa hoidosta hyvin. Yli 120 000 euroa vuodessa ansaitsevilla talouksilla lainamäärä on noussut yli 246 000 euroon ja 80 000 - 120 000 euroa vuodessa ansaitsevilla talouksilla 197 000 euroon. Suuria lainoja viimeisten kahden vuoden aikana ottaneet ovat keskimääräistä useammin korkeakoulututkinnon suorittaneita, ylempiä toimihenkilöitä tai johtavassa asemassa olevia. Suuria lainoja viimeisten kahden vuoden aikana ottaneilla on myös

keskimääräistä useammin säästöjä tai sijoituksia. Yli 250 000 lainan ottaneista 78 prosentilla on säästöjä tai sijoituksia. Säästö- ja sijoituskohteista korostuvat erityisesti pörssiosakkeet, sijoitusrahastot, säästö- ja sijoitustileille säästäminen sekä joukkovelkakirja- ja indeksilainat. Isoja lainoja ottaneista yli 90 prosenttia on varautunut lainansa koron nousemiseen ja siitä aiheutuvaan lainanhoitokulujen kasvuun.

Kuvio 13b. Suurimmat keskimääräiset uusien asuntolainojen lainamäärät taustaryhmittäin

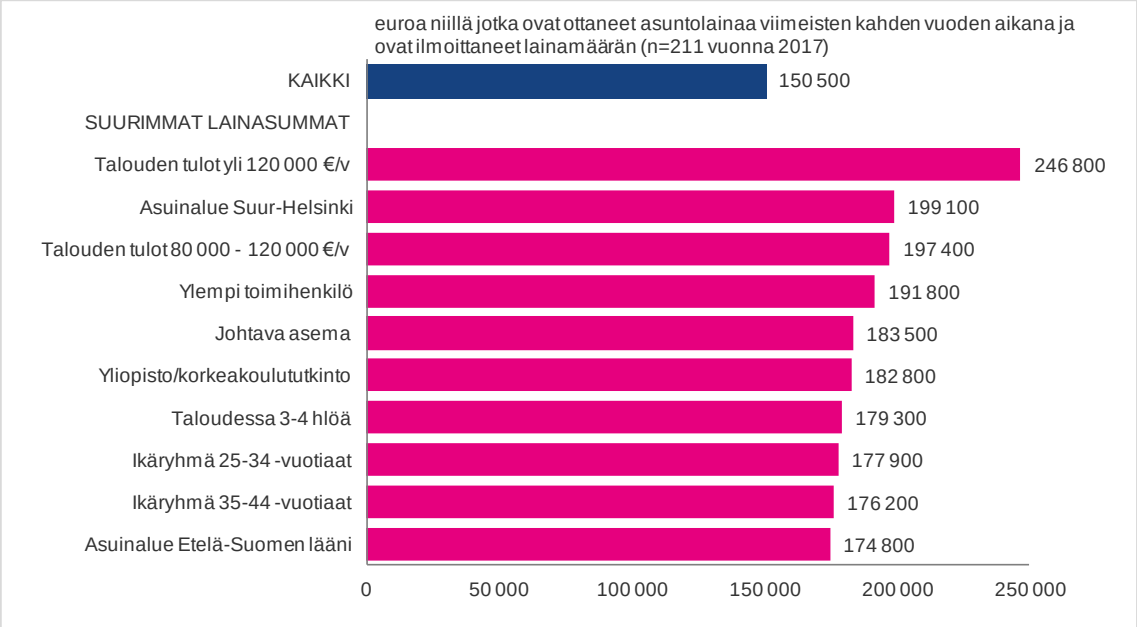

Pääkaupunkiseudulla asuvien viimeisen kahden vuoden aikana otetut asuntolainat ovat muualla Suomessa asuvien lainoja suurempia jo pääkaupunkiseudun korkeammasta asuntojen hintatasostakin johtuen. Tällä hetkellä pääkaupunkiseudulla asuntolainat ovat olleet keskimäärin 199 100 euron suuruisia. Muualla Suomessa viimeisen kahden vuoden aikana otetut asuntolainat ovat olleet keskimäärin 129 700 euron suuruisia.

5.7 Lainan osuus asunnon rahoituksesta

Viimeisen kahden vuoden aikana asuntolainaa ottaneilla keskimäärin 74 prosenttia asunnon ostosta on rahoitettu lainalla. Asunnon oston lainaosuus on noussut lähelle kevään 2013 tasoa, jolloin se oli 75 prosenttia. Lainan osuus on selvästi suurempi ensiasunnon hankinnan yhteydessä. Tämänkertaisessa tutkimuksessa keskimäärin 81 prosenttia ensiasunnon hankinnasta on rahoitettu lainalla, kuten myös keväällä 2015. Lainan osuus asunnon vaihdon yhteydessä on sen sijaan kasvanut keväästä 2015 neljällä prosenttiyksiköllä 68 prosenttiin, oltuaan aiemmin useampana keväänä 61 prosenttia. Lainan osuus asunnon rahoituksessa on sitä suurempi, mitä isompi laina on kyseessä. Yli 100 000 euroa asuntolainaa omaavat ovat rahoittaneet asuntonsa hankinnan vähintään 76 prosenttisesti lainalla. Tällä tutkimuskerralla 40 prosenttia lainanottajista kertoi rahoittaneensa vähintään 85 prosenttia asunnon hankinnasta lainalla, kun keväällä 2015 osuus oli 36 prosenttia.

Kuvio 14. Lainan osuus asunnon rahoituksessa

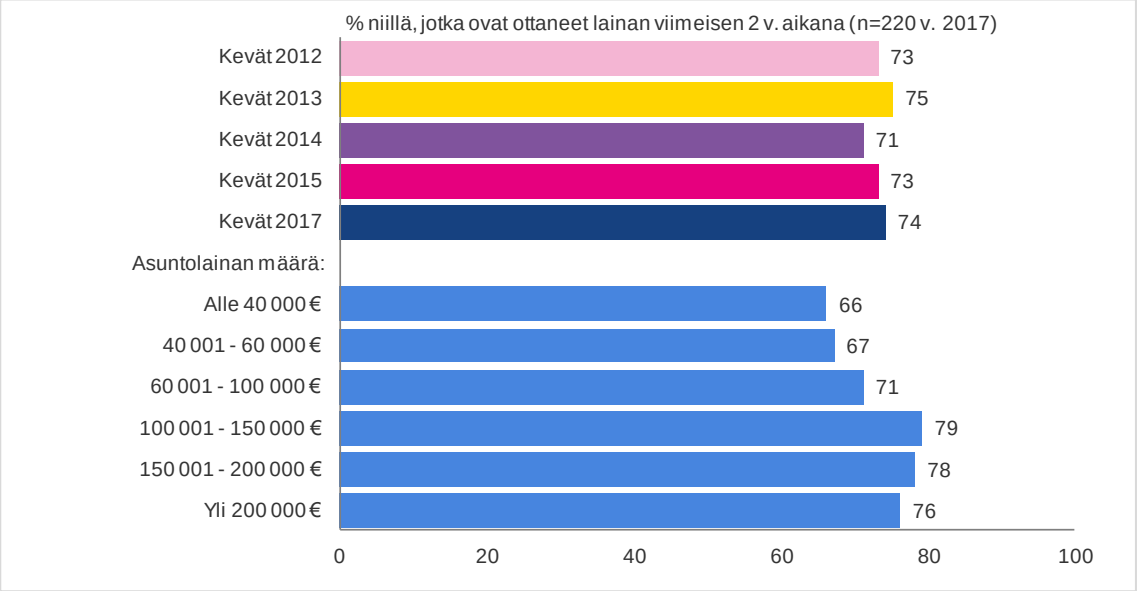

5.8 Velanhoitomenojen osuus käteen jäävistä tuloista

Lainanhoidosta aiheutuva velkarasitus eli lainanhoitomenojen osuus käteen jäävistä tuloista on pysynyt hyvin samanlaisena vuodesta 2006 lähtien, vaikka asuntolainojen keskikoko onkin tänä aikana kasvanut. Tähän on osaltaan vaikuttanut pitkään alhaalla pysynyt korkotaso, joka on laskenut keskimääräisiä lainanhoitokuluja. Nyt kuitenkin velanhoitomenojen osuus on hieman kasvanut, sillä lainojen lyhennyksiin ja korkoihin menee kaikilla lainaa omaavilla keskimäärin 23 prosenttia kuukaudessa käteen jäävistä tuloista. Asuntoluotollisilla kotitalouksilla velanhoitomenojen keskimääräinen osuus käytettävissä olevista tuloista on keskimäärin korkeampi, mutta se on kuitenkin laskenut prosenttiyksikön verran ja on nyt 28 prosenttia. Vain kulutusluottoa omaavilla osuus on 14 prosenttia. Jos vastaajalla on sekä asunto- että kulutusluottoa, lainanhoitomenojen osuus käteen jäävistä tuloista nousee 31 prosenttiin, mikä on prosenttiyksikön verran enemmän kuin keväällä 2015. Lainanhoitokulujen osuus tuloista jää kuitenkin edelleen alle keskiarvon, korkeintaan 20 prosenttiin 48 prosentilla lainanottajista. Hieman vajaalla kymmenyksellä se nousee yli 40 prosentin. Hyvin suurten velanhoitomenojen omaavien lainanottajien osuus on laskenut hivenen keväästä 2015.

Kuvio 15a. Velanhoitomenojen osuus käteen jäävistä tuloista

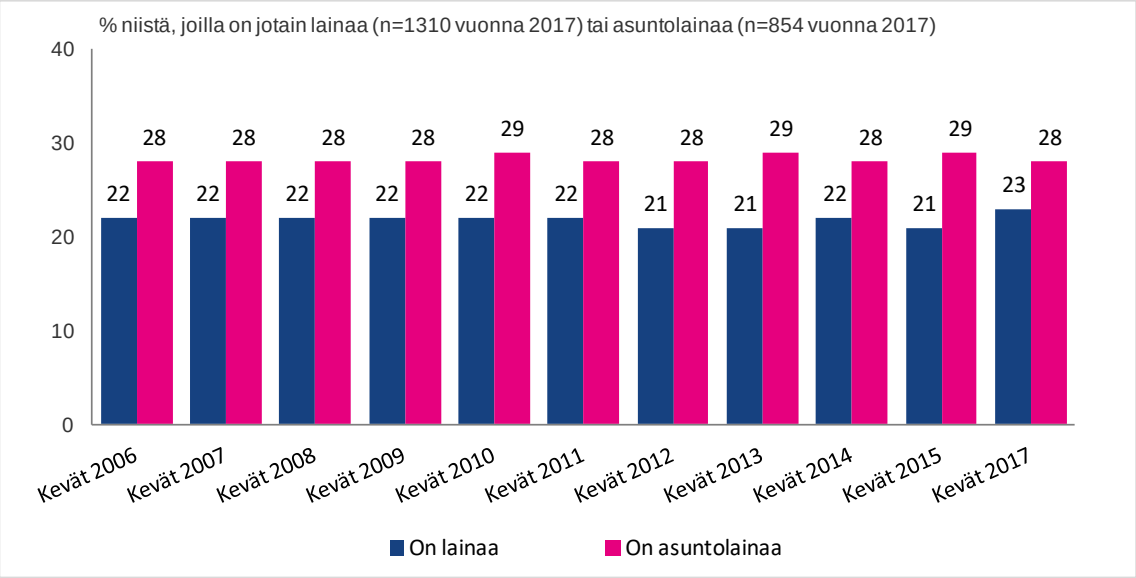

Kuvio 15b. Velanhoitomenojen osuus käteen jäävistä tuloista, vuosivertailu

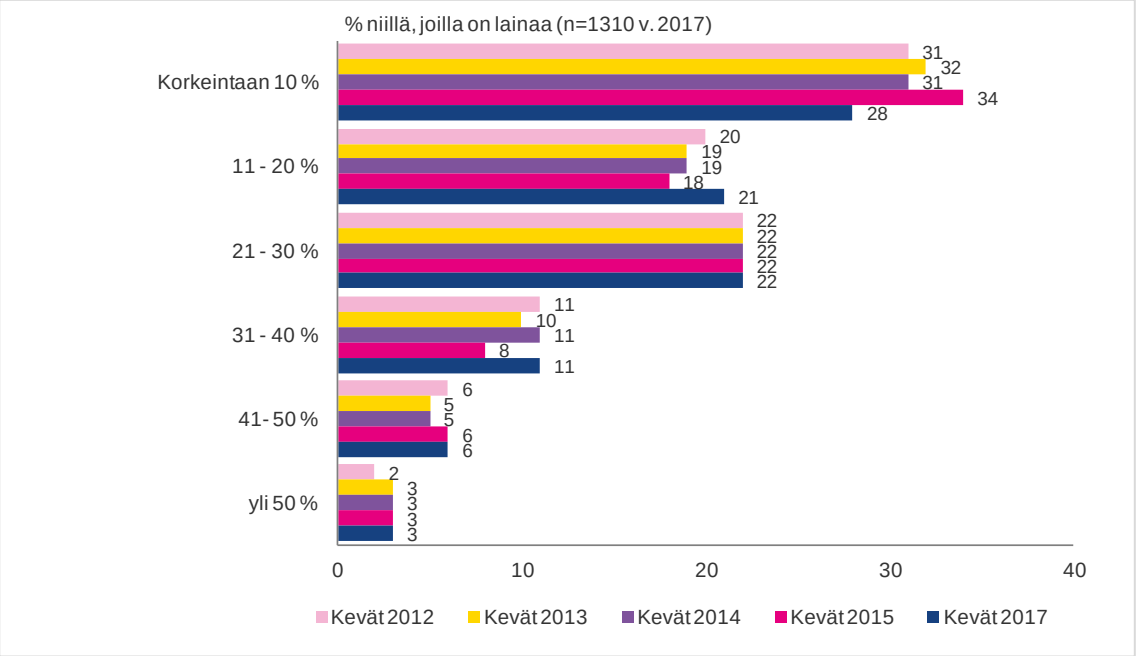

5.9 Lainojen maksusuunnitelmien muutokset ja lyhennysvapaiden jaksojen käyttö

Suurin osa, eli 72 prosenttia kaikista lainanottajista on maksanut lainansa alkuperäisen maksusuunnitelman mukaisesti. Osuus on nyt prosenttiyksikön verran korkeampi kuin keväällä 2015. Nopeammin maksaneiden osuus on kymmenen prosentin luokkaa, mitä se on ollut jo pitempään. Lainaansa hitaammin maksaneiden osuus on sen sijaan kasvussa ja noussut jälleen kahdella prosenttiyksiköllä, 14 prosenttiin lainanottajista.

Alkuperäistä hitaampaa lainojen maksamista esiintyy yhtä lailla kaikissa tuloluokissa. Keskimääräistä enemmän hitaammin lainaansa maksaneita on niiden vastaajien keskuudessa, joilla on asuntolainan lisäksi jotain kulutusluottoa. Heistä kuitenkin keskimääräistä useammilla on lainaturvavakuutus, joka turvaa lainan takaisinmaksun. Lähes puolet hitaammin maksaneista on käyttänyt lyhennysvapaita jaksoja lainaa takaisin maksaessaan, mikä on selvästi keskimääräistä enemmän.

Kuvio 16a. Lainojen maksusuunnitelmien muutokset

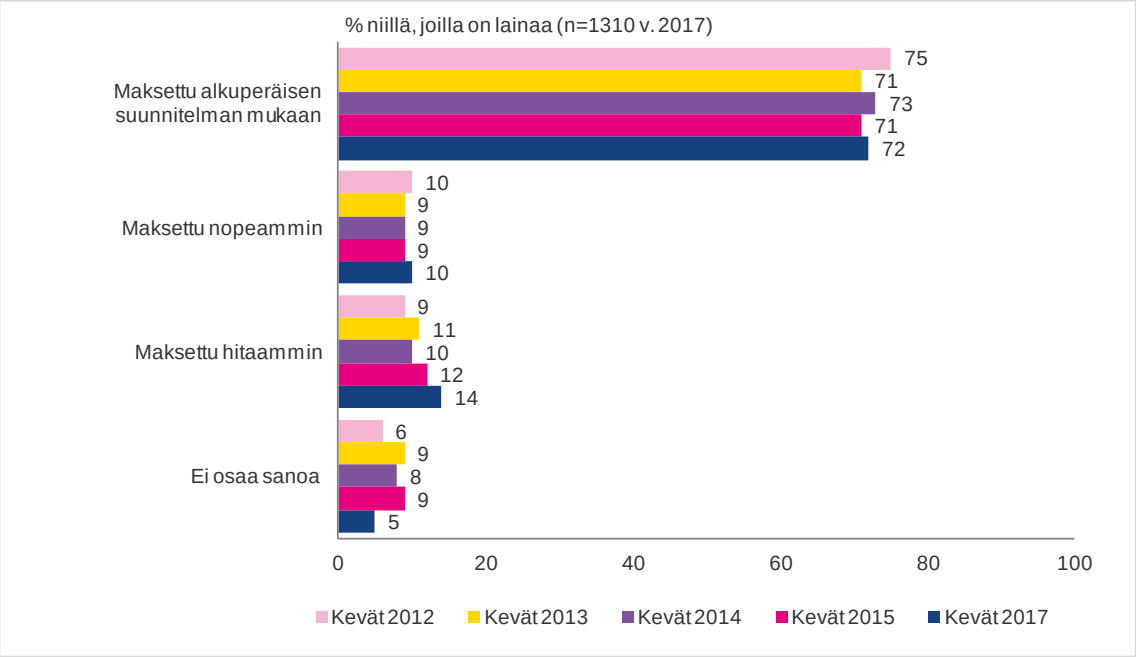

Lainojaan hitaammin maksaneilta kysyttiin avoimella kysymyksellä syytä siihen, miksi lainoja on maksettu hitaammin. Useimmiten syynä lainojen hitaampaan maksamiseen on elämäntilanteen muuttuminen, jonka mainitsee neljännes vastanneista. Työttömyys tai lomautus on jälleen noussut toiseksi yleisimmäksi syyksi ja sen osuus on kasvanut 20 prosenttiin, eli kuudella prosenttiyksiköllä keväästä 2015. Taloudellisen tilanteen muuttumisen mainitsee nyt 16 prosenttia lainojaan hitaammin maksaneista, eli osuus on laskenut viidellä prosenttiyksiköllä. Muita mainittuja syitä ovat muun muassa lyhennysvapaiden jaksojen käyttäminen, opiskelu, muiden ylimääräisten kulujen ilmaantuminen tai remontti.

Isot pankit ovat tarjonneet laina-asiansa hyvin hoitaneille asiakkailleen jopa vuoden lyhennysvapaata ilman kuluja ja marginaalimuutoksia, kun aiemmin lyhennysvapaista jaksoista on peritty erillistä maksuohjelmanmuutospalkkiota. Kaikista jotain lainaa omaavista 18 prosenttia kertoo käyttäneensä lyhennysvapaita jaksoja lainansa takaisinmaksussa, kuten myös keväällä 2015. Asuntolainaa omaavien keskuudessa lyhennysvapaiden jaksojen käyttäminen on hieman vähentynyt: lyhennysvapaata on käyttänyt 19 prosenttia, kun osuus keväällä 2015 oli 22 prosenttia.

Lyhennysvapaiden jaksojen käyttäminen lisääntyy lainamäärän noustessa, mutta myös vähemmän lainaa omaavat käyttävät niitä. Suurinta lyhennysvapaiden käyttö on tässä tutkimuksessa ollut 200 000 - 250 000 euroa lainaa omaavien keskuudessa, joista 42 prosenttia on käyttänyt lyhennysvapaata.

Kuvio 16b. Mistä syystä maksanut hitaammin (spontaanit maininnat luokiteltuina)

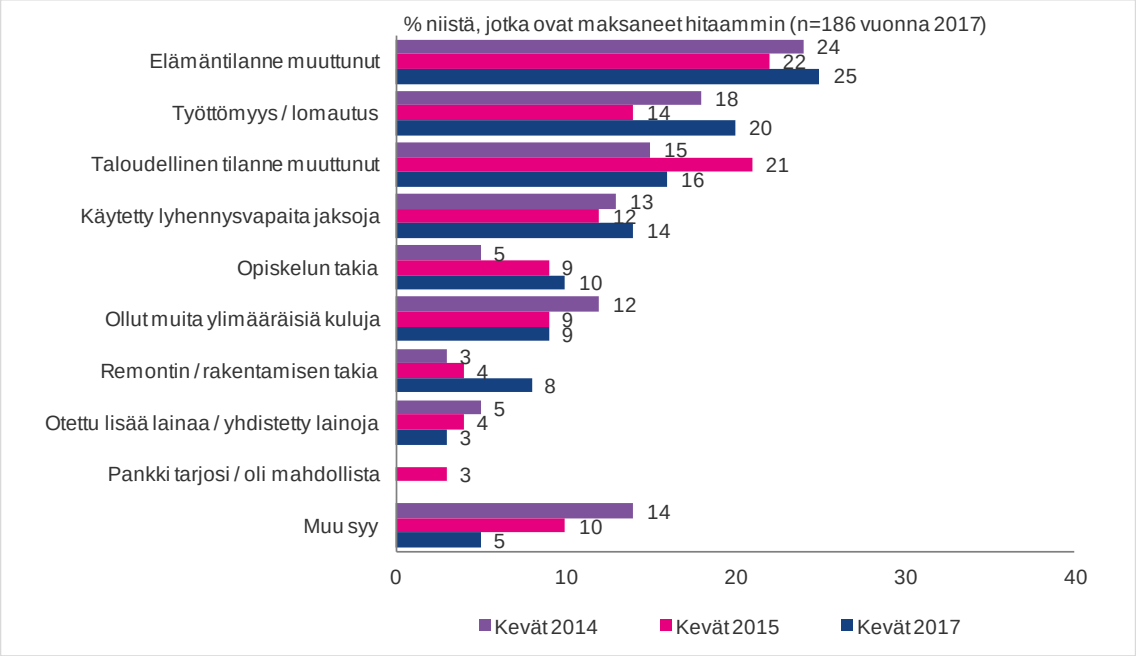

Kuvio 17. Lyhennysvapaiden jaksojen käyttö viimeisen 12 kuukauden aikana

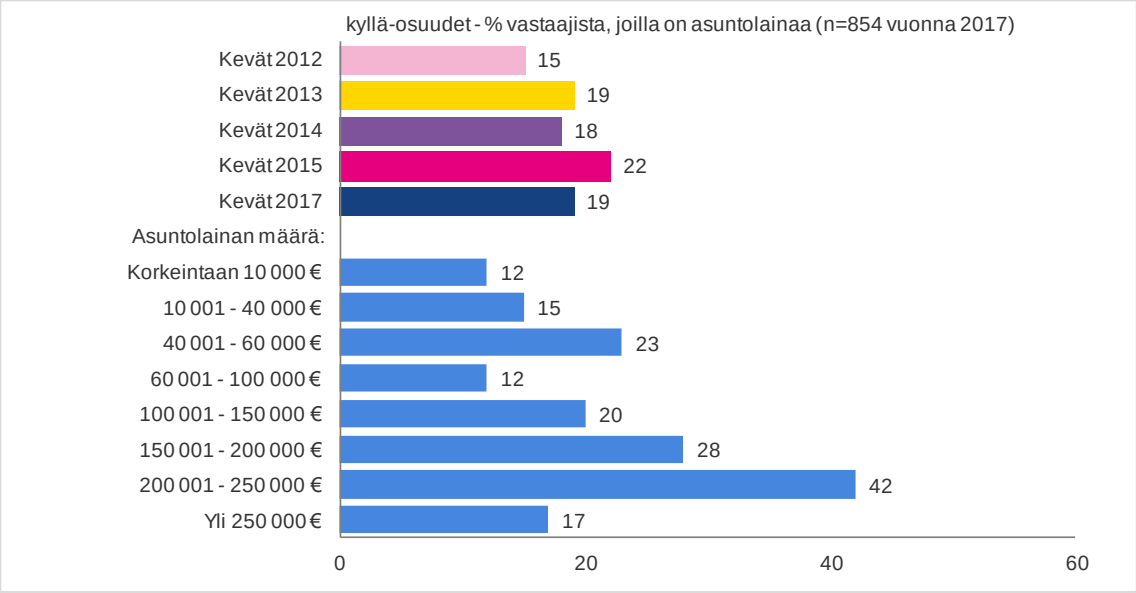

6 Talouden ja asuntolainojen riskit ja niihin varautuminen

6.1 Talouteen liittyvät riskit ja varautuminen niihin

Suomalaiset kokevat omaa taloudellista tilannettaan uhkaavia riskejä tällä hetkellä vähemmän kuin viime vuosina. Vastaajille lueteltiin joukko heidän omaan talouteensa mahdollisesti liittyviä riskitekijöitä, ja nyt 49 prosenttia vastaajista kokee jonkin luetelluista riskeistä uhkaavan omaa talouttaan. Osuus on laskenut keväästä 2015 ja on nyt samalla tasolla kuin vuonna 2012. Tällä hetkellä ei myöskään koeta niin usein useita erillisiä uhkatekijöitä samanaikaisesti kuin keväällä 2015. Edelleen suurimpana oman talouden riskitekijänä koetaan esimerkiksi sairastumisesta, työkyvyttömyydestä, avioerosta, lähiomaisen hoivasta tai kuolemasta johtuva omien tai oman talouden tulojen lasku. Sen osuus yksittäisenä riskitekijänä on 30 prosenttia ja osuus on samalla tasolla kuin kahdella edelliselläkin tutkimuskerralla. Työttömyyden ja lomautusten uhkan kokeminen on laskenut ja on nyt lähes samalla tasolla kuin keväällä 2012. Työttömyyden uhkaa kokee tällä hetkellä 21 prosenttia ja lomautusten uhkaa 9 prosenttia vastaajista.

Etenkin työttömät ja lomautetut sekä alemmat toimihenkilöt, mutta myös yksityisyrittäjät ja työväestöön kuuluvat, kokevat ylipäätään omaan talouteensa liittyviä riskejä keskimääräistä useammin. Työväestöön kuuluvat ja alemmat toimihenkilöt kokevat myös työttömyyden uhkaa keskimääräistä useammin, kuten myös opiskelijat, jotka muuten eivät niinkään koe omaan talouteensa liittyvän uhkia. Työttömyyden uhkan kokeminen on keskimääräistä suurempaa kaikilla 18-34 -vuotiailla, joista tällä hetkellä joka kolmas kokee työttömyyden omaa talouttaan uhkaavana tekijänä. Työttömyyden uhkan kokeminen on vähentynyt keväästä 2015 etenkin 35-44 -vuotiaiden keskuudessa. Tässä ryhmässä työttömyyden talouttaan uhkaavaksi tekijäksi kokevien osuus on pienentynyt kolmellatoista prosenttiyksiköllä ja on nyt 24 prosenttia. Pelko omien tai oman talouden tulojen laskemisesta liittyy edelleen eniten työttömyyden ja lomautusten uhkan kokemiseen, mutta ei niin suuressa määrin kuin keväällä 2015 ja 2014.

Kuvio 18a. Omaan talouteen liittyvät riskitekijät

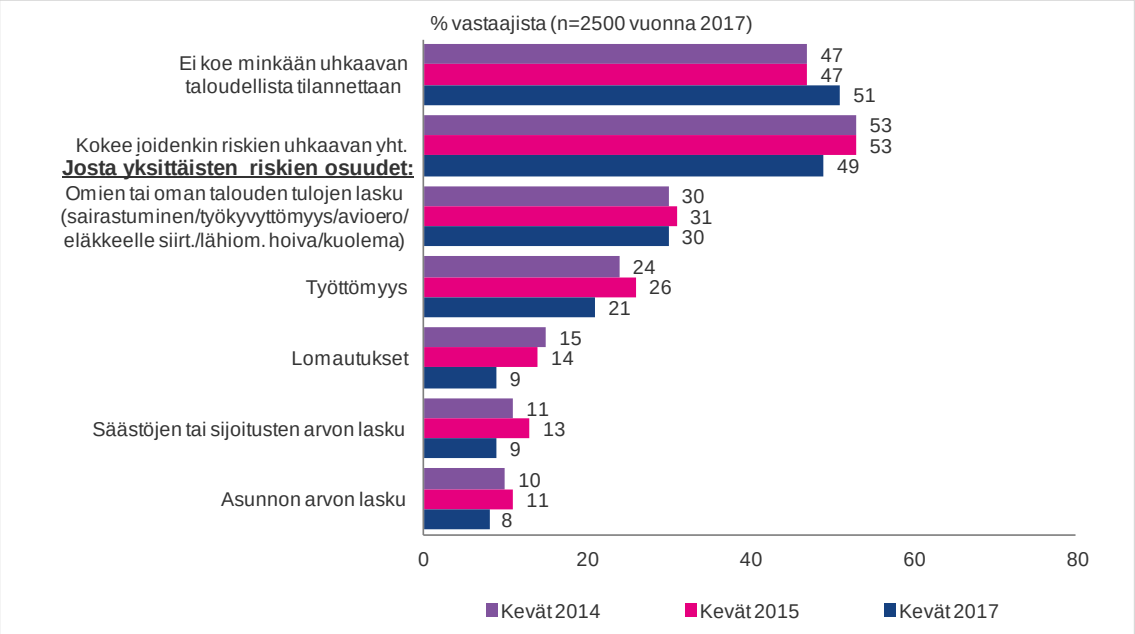

Omaa taloutta koskeviin riskitekijöihin varaudutaan yleisimmin säästämällä, mutta tällä tavoin varautuvien osuus on laskenut keväästä 2015 kolmella prosenttiyksiköllä 59

prosenttiin kaikista jollain tavalla varautuvista. Vastaavasti vakuutuksilla varautuvien osuus on kasvanut neljällä prosenttiyksiköllä 13 prosenttiin ja vakuutuksilla varautuminen on edelleen kolmanneksi yleisin varautumiskeino. Omaa taloutta koskeviin riskeihin varaudutaan myös esimerkiksi elämällä säästäväisemmin, panostamalla enemmän työntekoon tai työtä hakemalla tai omaisuutta realisoimalla. Pelkkä tilanteen seuraaminen on nyt hivenen aiempaa yleisempää.

Kuvio 18b. Omaan talouteen liittyviin riskitekijöihin varautuminen (spontaanit maininnat luokiteltuina)

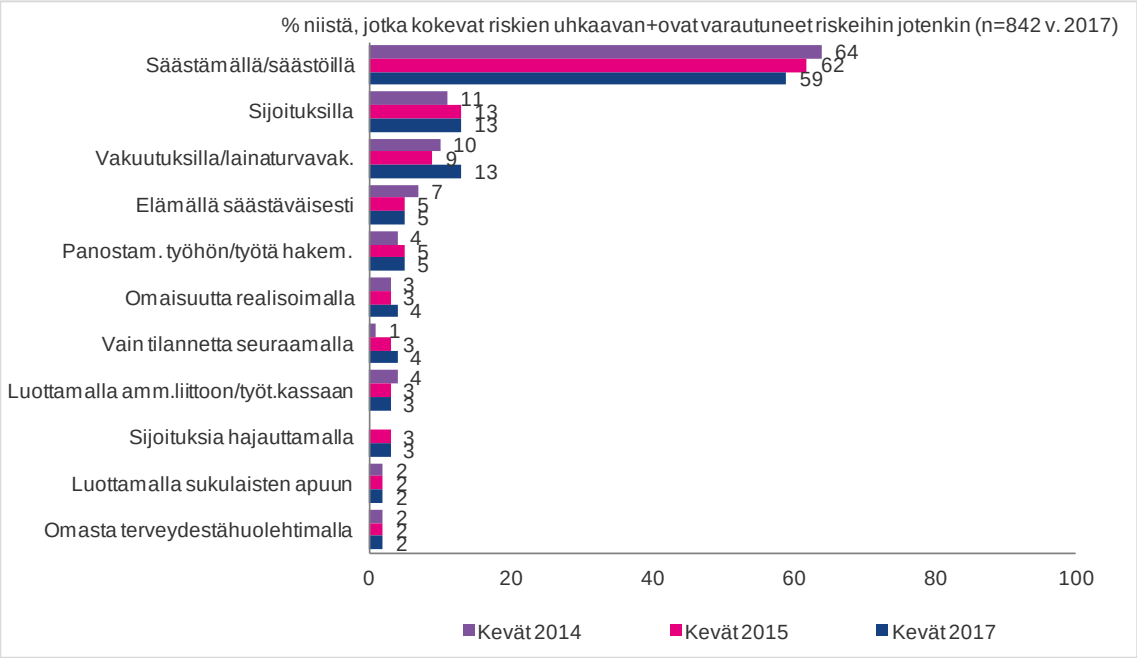

6.2 Asuntolainaan liittyvät riskit ja varautuminen niihin

Asuntolainaan liittyviä riskejä koetaan edelleen vähenevässä määrin. Asuntolainaan liittyviä riskejä kokevien osuus nousi 2013 keväällä 19 prosenttiin, mutta on laskenut siitä lähtien ja on nyt 14 prosenttia, eli samalla tasolla kuin vuonna 2012. Vastaajat kuitenkin mainitsevat hieman enemmän useampia yksittäisiä riskejä samanaikaisesti. Huoli korkojen noususta on lisääntynyt erittäin selvästi ja se on noussut useimmiten mainituksi asuntolainaan liittyväksi riskitekijäksi. Korkojen nousun mainitsee tällä hetkellä 43 prosenttia niistä, jotka näkevät asuntolainaansa liittyvän jotain riskejä. Huolta korkojen noususta kantavat erityisesti isoimpia yli 250 000 euron asuntolainoja omaavat, joista 71 prosenttia mainitsee sen asuntolainaansa liittyvänä riskitekijänä. Vielä ei kuitenkaan olla lähelläkään kevään 2011 tilannetta, jolloin koron noususta oli huolissaan 57 prosenttia kaikista vastanneista.

Työttömyyden, lomautukset ja työasiat yleensä mainitsee edelleen vähenevä osuus vastanneista: osuus on laskenut keväästä 2015 viidellä prosenttiyksiköllä 29 prosenttiin. Sen sijaan terveydelliset seikat, sairastumisen tai kuoleman sekä yleismaailmallisen tai EU:n tilanteen tai taantuman näkee asuntolainansa riskinä selvästi suurempi osuus vastanneista kuin keväällä 2015. Asunnon arvon laskun tai asuntojen hintojen muutosten kokeminen asuntolainan riskiksi on palannut takaisin pitkäaikaiselle tasolleen oltuaan koholla keväällä 2015. Myös oman talouden maksuvaikeuksien näkeminen asuntolainan riskinä on tällä hetkellä vähäisempää kuin keväällä 2015.

Kuvio 19a. Asuntolainaan liittyvät riskit (spontaanit maininnat luokiteltuina)

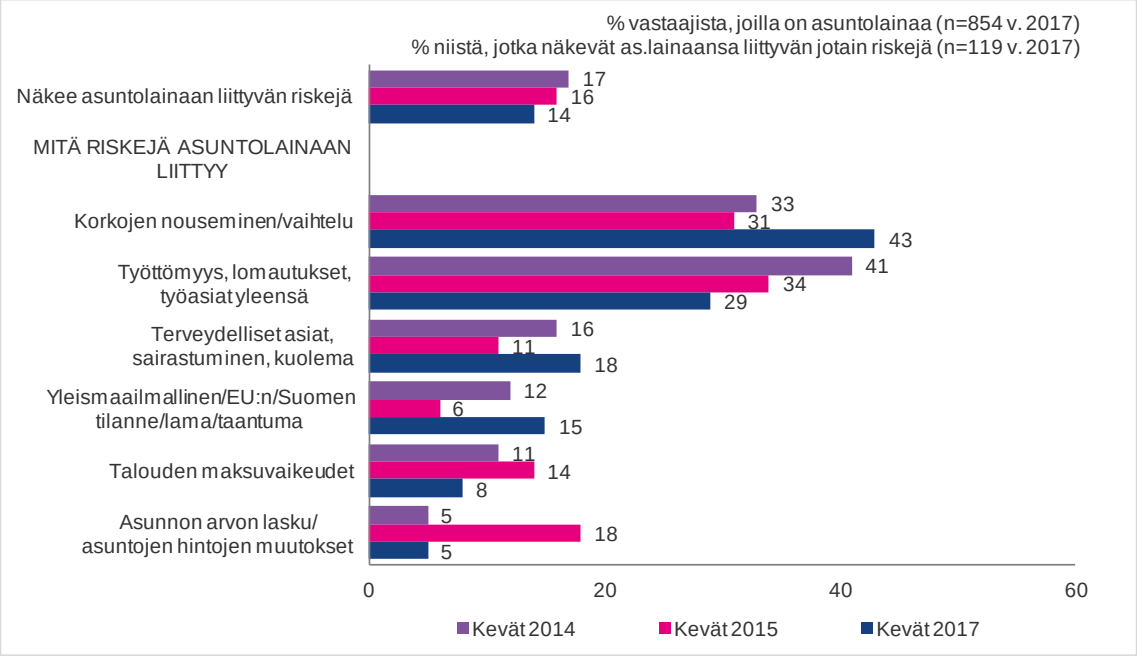

Avoimella kysymyksellä tarkennettiin vielä sitä, miten riskejä kokeneet ovat varautuneet asuntolainansa riskeihin. Säästämällä pyrkii varautumaan edelleen suurin osuus riskejä asuntolainaansa liittävistä ja niihin varautuvista, vaikka osuus onkin laskenut kymmenellä prosenttiyksiköllä 2015 keväästä 36 prosenttiin. Toiseksi yleisin tapa on varautua lainaturvavakuutuksella tai muilla vakuutuksilla ja sen osuus on lähes samalla tasolla kuin keväällä 2015 eli 18 prosentissa. Riskeihin pyritään entistä useammin varautumaan jo lainaa haettaessa ja selvästi aiempaa useammin omaa taloutta suunnittelemalla. Tällä hetkellä 15 prosenttia kertoo riskejä huomioidun jo pankissa lainaa otettaessa ja 12 prosenttia omaa talouttaan suunnittelemalla.

Kuvio 19b. Asuntolainaan liittyviin riskeihin varautuminen (spontaanit maininnat luokiteltuina)

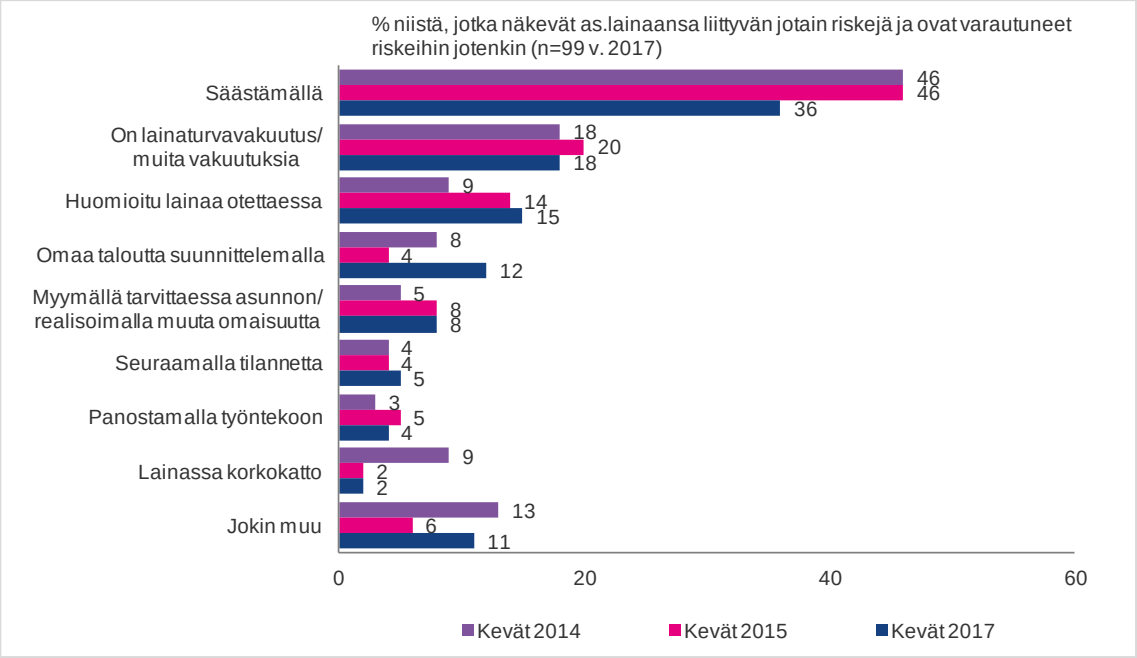

6.3 Asuntolainan korkosidonnaisuus ja lyhennystapa

Vastaajien asuntolainan korkosidonnaisuutta selvitettiin kysymällä sitä, onko koko lainassa vaihtuva tai kiinteä korko, vai onko osa lainasta sidottu vaihtuvaan ja osa kiinteään korkoon. Lisäksi selvitettiin lainan lyhennystapaa kysymällä, miten korkotason muutos vaikuttaa vastaajan asuntolainan maksuerään.

Tilanne on pysynyt lähes muuttumattomana, sillä 72 prosentilla asuntovelallisista on koko lainassaan vaihtuva korko, kuten euribor tai primekorko ja 11 prosentilla asuntolaina on sidottu kiinteään korkoon. Kiinteän koron osuus on kasvanut hienokseltaan ja noussut vuoden 2013 tasolle. Kuudella prosentilla on osa lainasta vaihtuva- ja osa kiinteäkorkoista ja kymmenen prosenttia vastaajista ei osannut kertoa asuntolainansa korkosidonnaisuutta.

Suurimmalla osalla, eli 62 prosentilla asuntolainaa omaavista lainan maksuerän suuruus pysyy jatkuvasti samana, eivätkä korkotason muutokset vaikuta maksuerään. Osuus on nyt kolme prosenttiyksikköä alempi kuin keväällä 2015. Nyt sen sijaan niiden osuus, joilla asuntolainan maksuerän suuruus muuttuu laina-aikana esimerkiksi korkotason muuttuessa, on noussut laskettuaan parina edellisenä tutkimuskertana ja on nyt 31 prosenttia.

Kuvio 20a. Minkälainen korko asuntolainassa on

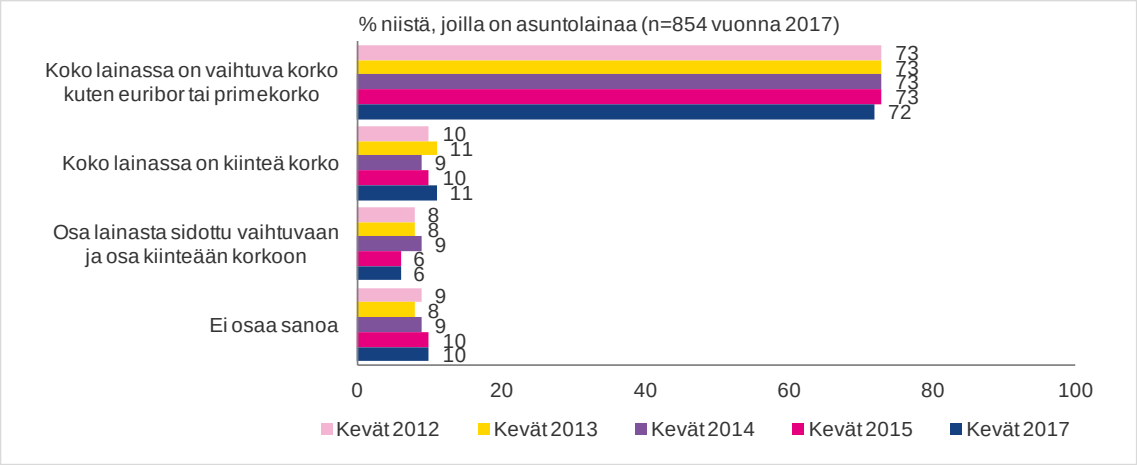

Kuvio 20b. Korkotason muutoksen vaikutus asuntolainan maksuerään

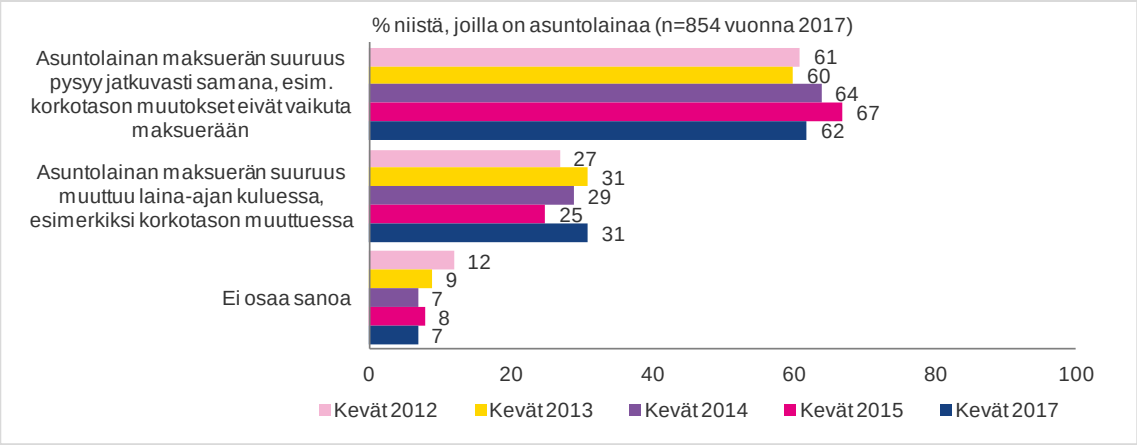

6.4 Varautuminen mahdolliseen koron nousuun

Varautuminen korkojen nousun varalta nähdään varsin tarpeellisena ja korkojen nousuun varautumisen taso on noussut. Kun keväällä 2009 asuntoluotollisista 68 prosenttia oli varautunut asuntolainan koron nousuun ja sen mukanaan tuomaan lainanhoitokulujen kasvuun, nousi varautuneiden osuus keväällä 2012 korkeimmillaan 79 prosenttiin. Sen jälkeen lainansa koron mahdolliseen nousuun varautuneiden osuus pysytteli useampana vuonna 72 prosentissa, mutta on nyt noussut 77 prosenttiin.

Koron nousuun varautuneiden osuuden kasvua selittää osaltaan se, että varautuminen yleistyy asuntolainan määrän kasvaessa ja tänä keväänä tutkimuksessa isoja lainoja omaavien osuus on aiempaa suurempi. Tällä hetkellä yli 150 000 euroa asuntolainaa omaavista 90 prosenttia on varautunut mahdolliseen lainan koron nousuun. Viimeisen vuoden aikana asuntolainaa ottaneista koron nousuun varautuneita on 91 prosenttia, kun 1-2 vuotta sitten lainaa ottaneiden keskuudessa osuus jää 81 prosenttiin.

Kuvio 21a. Varautuminen mahdolliseen koron nousuun

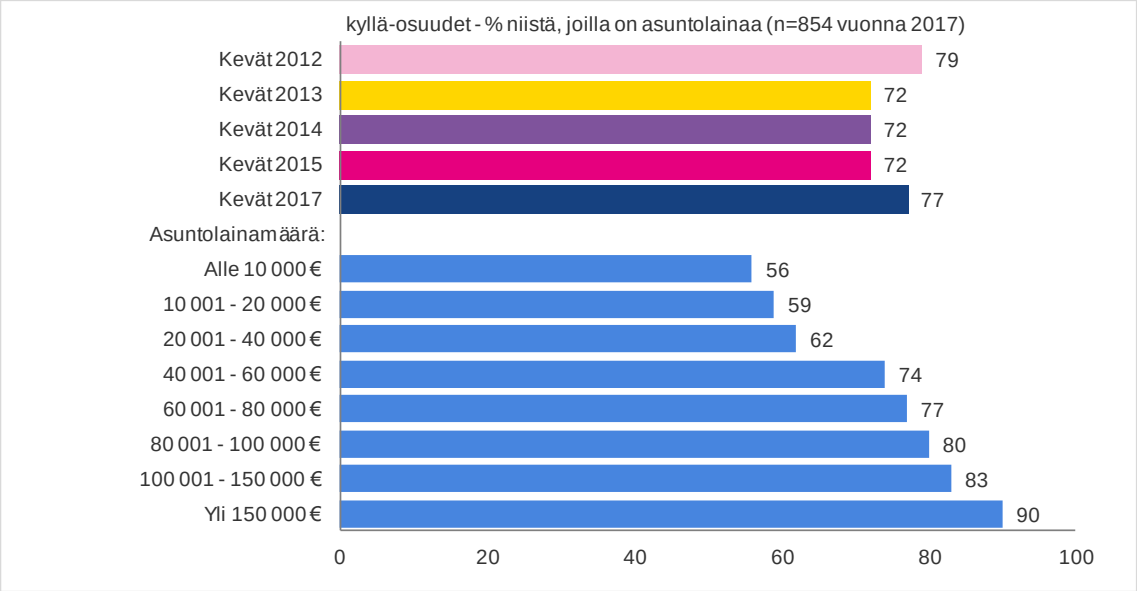

Vastaajilta, jotka eivät ole varautuneet koron mahdolliseen nousuun, kysyttiin mistä syystä tai syistä johtuen he eivät ole varautuneet. Tavallisin syy on ollut se, että laina on pieni tai laina loppuu pian. Joka viides vastaaja pitää lainan vähäisyyttä tärkeimpänä syynä varautumattomuuteen ja osuus on kasvanut hieman keväästä 2015. Kauan alhaalla pysynyt korkotaso näkyy myös näissä vastauksissa. Kevään 2015 tavoin 13 prosenttia vastanneista ei usko korkotason nousevan, ja lisäksi aiempaa selvästi suurempi osuus, 14 prosenttia kertoo, että koron nousuun varautuminen ei ole tuntunut tarpeelliselta. Epätietoisuus varautumisen keinoista tai kokemus siitä, ettei koron nousuun pysty varautumaan, ovat yhtä yleisiä kuin aiemminkin.

Kuvio 21b. Miksi ei ole varautunut koron nousuun (spontaanit maininnat luokiteltuina)

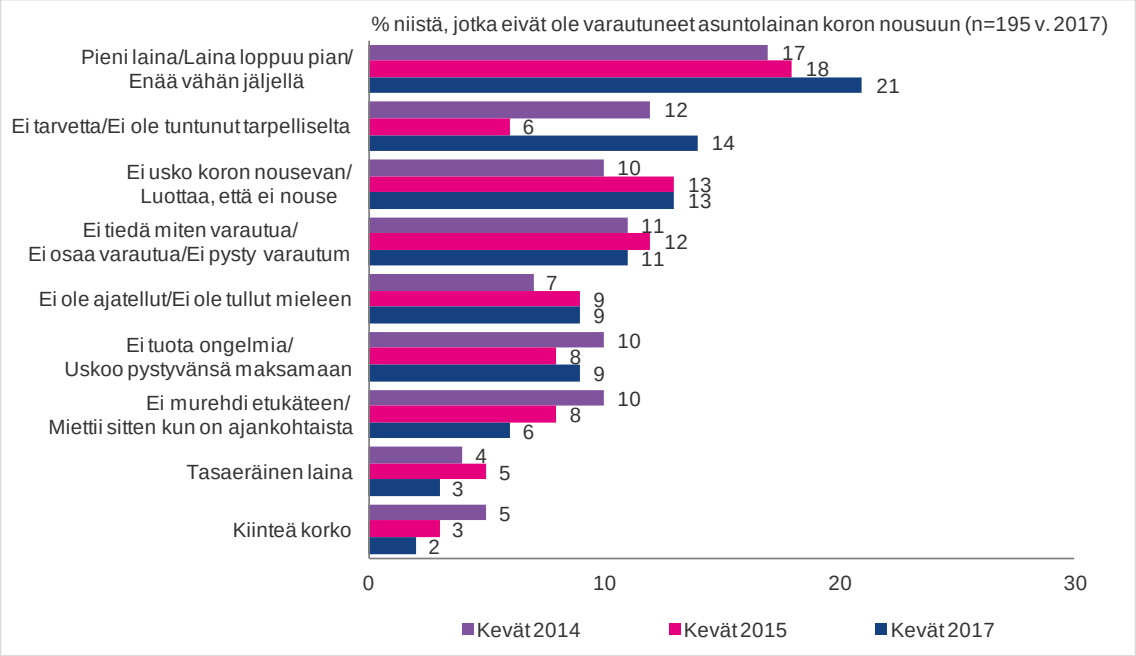

Myös korkojen nousuun varautuneilta kysyttiin, miten he ovat siihen varautuneet. Säästäminen on edelleen yleisin varautumiskeino. Säästöillä varautuvien osuus on samalla tasolla kuin keväällä 2015 eli 37 prosentissa. Samoin edelleen on nähty oleelliseksi mitoittaa laina jo lainaa hakiessa niin, että lainanhoidosta selviää myös korkojen noustua, mutta näin tekevien osuus on laskenut 19 prosentista 15 prosenttiin. Joka kymmenes arvelee tälläkin kertaa, että rahaa on tarpeeksi ja että pystyy selviämään mahdollisesta koron noususta. Lisäksi varaudutaan esimerkiksi korkokatolla, tasaerälainalla tai maksuaikaa pidentämällä. Pelkkään tilanteen tiedostamiseen tyytyy nyt kuitenkin jonkin verran useampi kuin aiemmin.

Kuvio 21c. Miten on varautunut koron nousuun (spontaanit maininnat luokiteltuina)

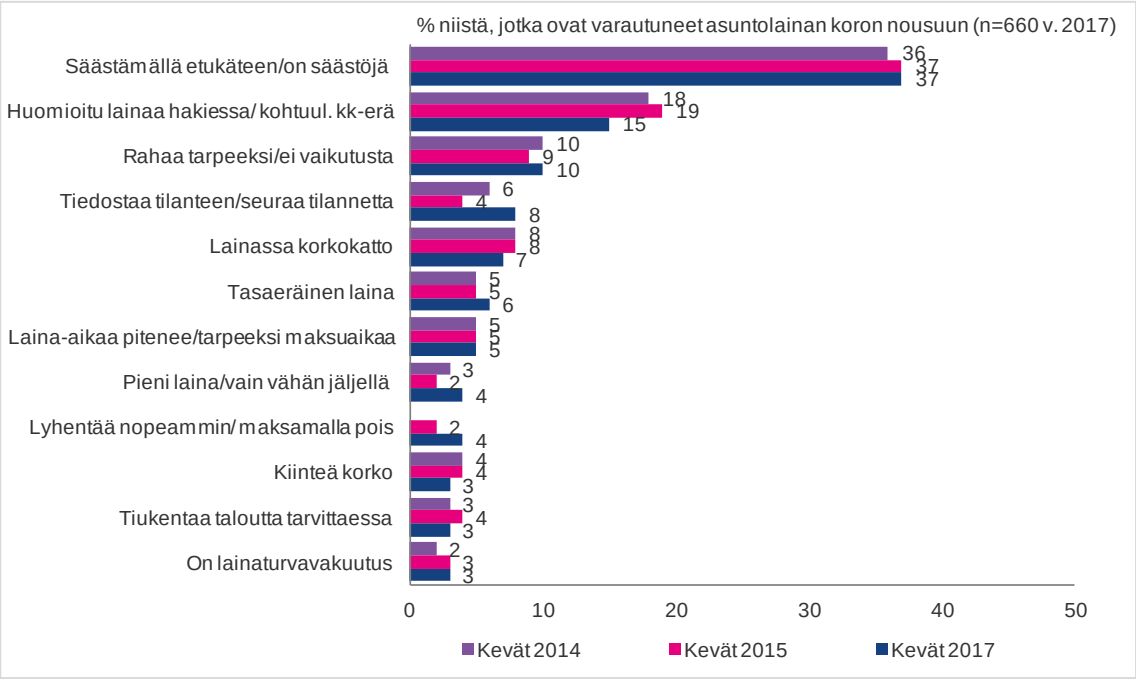

6.5 Lainaan liitetty korkokatto

Osa lainanottajista varautuu lainanottoon liittyviin riskeihin ottamalla lainaansa korkokaton, jolla voi varmistua, ettei korko nouse yli sovitun rajan. Korkokaton lainaansa ottaneiden osuus on laskenut kahdella prosenttiyksiköllä keväästä 2015 ja on nyt 26 prosenttia kaikkien jotain lainaa omaavien keskuudessa. Korkokatto on tyypillisempi niillä, joilla on asuntolainan lisäksi myös pankista otettua kulutusluottoa.

Myös kaikilta niiltä, jotka aikovat ottaa asuntolainaa tai pankin kulutusluottoa, kysyttiin suhtautumista korkokattoon. Korkokaton kiinnostavuus on laskenut selvästi. Tällä hetkellä kaikista asuntolainan tai pankin kulutusluoton ottoaikeissa olevista 29 prosenttia aikoo ottaa lainaansa korkokaton, mikä on viisi prosenttiyksikköä vähemmän kuin keväällä 2015.

Kuvio 22. Korkokatto

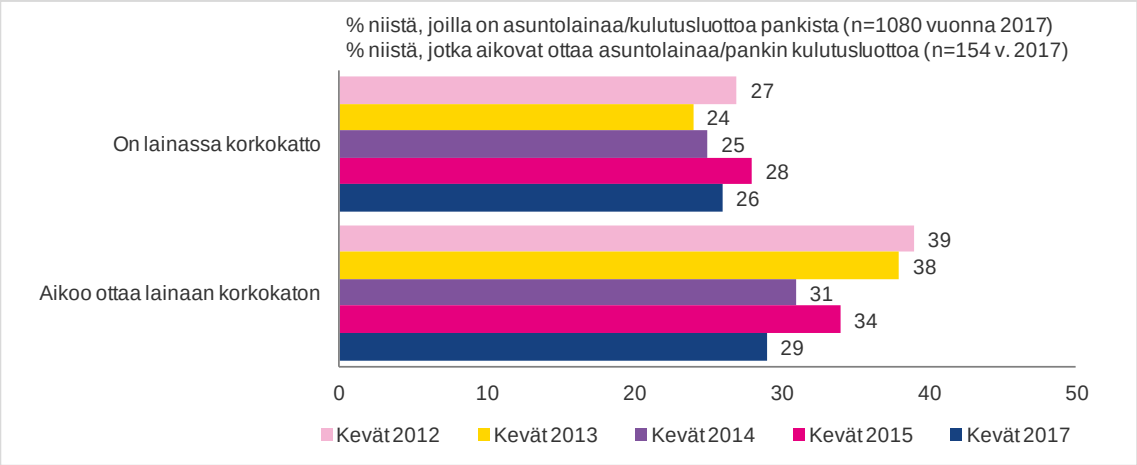

6.6 Lainaturvavakuutukset ja henkivakuutukset

Vuonna 2001 joka viidennellä lainanottajalla oli lainaturvavakuutus, ja osuus kasvoi tasaisesti vuoteen 2007 saakka, jolloin se oli 28 prosenttia. Sen jälkeen lainaturvan ottajien osuus on vaihdellut vuodesta toiseen 24 ja 28 prosentin välillä. Tässä tutkimuksessa lainaturvavakuutusten ottajien osuus on 26 prosenttia kaikista jotain lainaa omaavista. Tavallisimmin lainaturva on liitetty asuntolainaan. Asuntovelallistenkin keskuudessa lainaturvavakuutuksen ottaneiden osuudessa on ollut vaihtelua vuosittain suuntaan tai toiseen, mutta trendi on ollut pikemminkin laskeva. Nyt osuus on 33 prosenttia. Niillä, joilla on sekä asuntolainaa että jotain kulutusluottoa, lainaturvavakuutuksen ottaneiden osuus on 40 prosenttia.

Kuvio 23a. Lainaturvavakuutukset

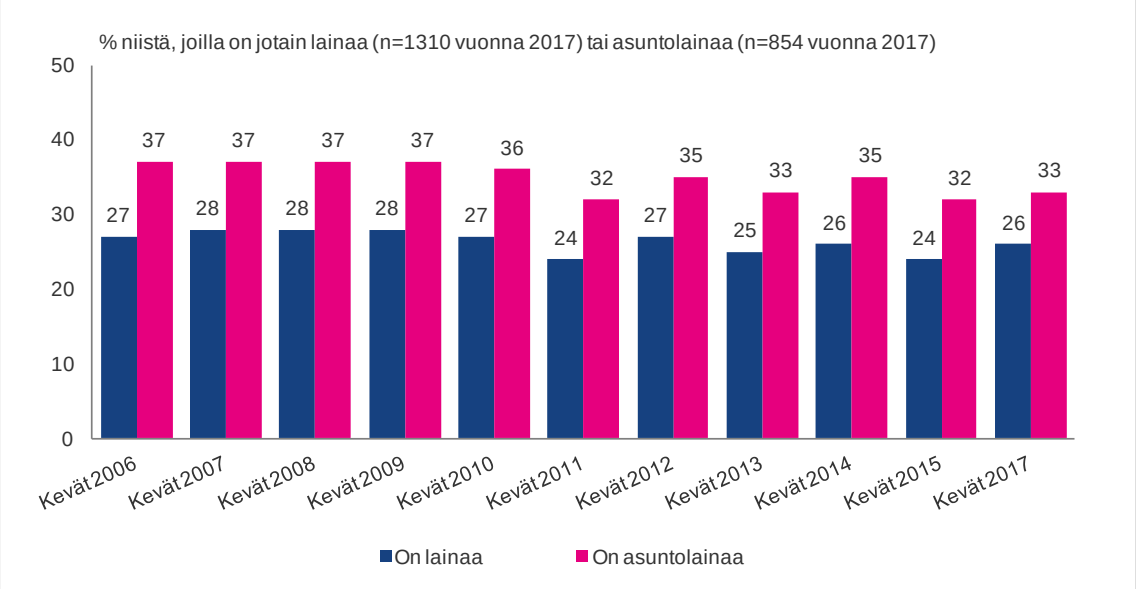

Kuvio 23b. Lainaturvavakuutukset lainan suuruuden mukaan

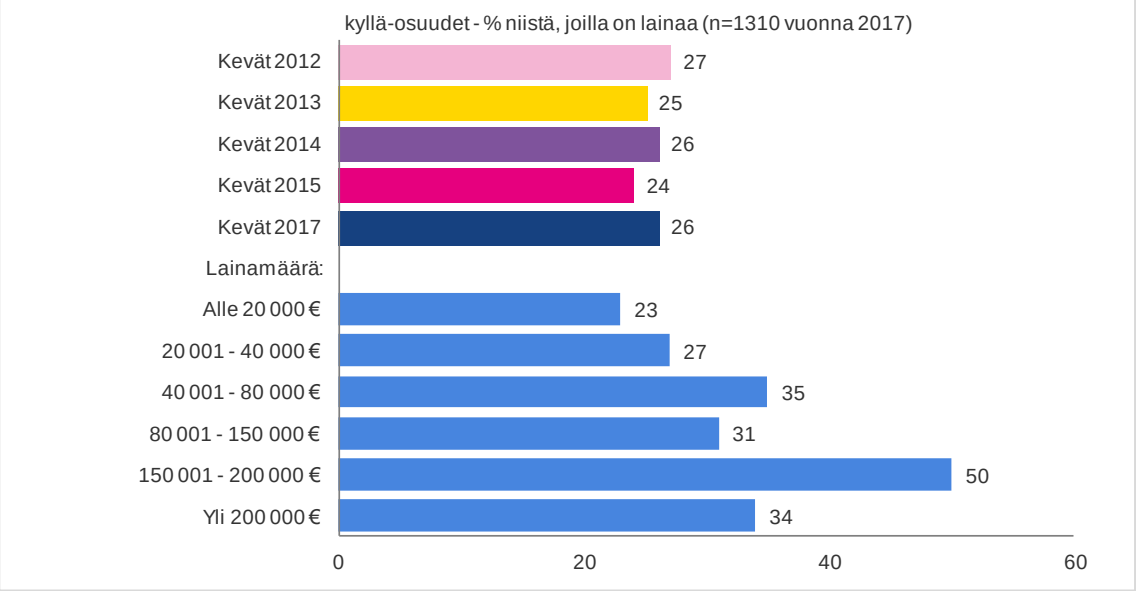

Lainaturvavakuutuksen ottaneiden osuus lisääntyy lainamäärän noustessa. Keskimäärin 42 prosenttia yli 150 000 asuntolainaa omaavista on ottanut lainaturvavakuutuksen.

Lainaturvavakuutukset ovat tyypillisempiä ensiasunnon ostajilla, joista nyt 41 prosentilla on lainaturvavakuutus. Osuus on kasvanut 2015 kevään 37 prosentista. Asunnon vaihtajilla lainaturvavakuutuksen ottaneiden osuus on puolestaan laskenut 31 prosentista 25 prosenttiin. Tällä hetkellä ei ole aivan niin yleistä kuin keväällä 2015, että lainaan otettaisiin sekä lainaturvavakuutus että korkokatto. Tuolloin lähes joka toisella niistä, joilla oli lainassaan korkokatto, oli myös lainaturvavakuutus. Nyt osuus on 43 prosenttia.

Lainaturvavakuutuksen ottajista suurin osa, 79 prosenttia on ottanut vakuutuksen kuoleman ja tapaturmasta aiheutuvan pysyvän haitan varalta, kuten myös keväällä 2015. Sen sijaan muiden lainaturvavakuutusten turvalajien ottaminen on nyt vähentynyt osuuksien oltua keväällä 2015 selvästi aiempaa korkeampia. Työttömyyden ja työkyvyttömyyden varalta otetun lainaturvavakuutuksen osuus on laskenut 55 prosentista 41 prosenttiin. Vakavan sairauden varalta turvan ottaneiden osuus puolestaan on laskenut 45 prosentista 36 prosenttiin, ja turvan pysyvän työkyvyttömyyden varalta ottaneiden osuus 44 prosentista 40 prosenttiin.

Kuvio 23c. Lainaturvavakuutusten turvalajit

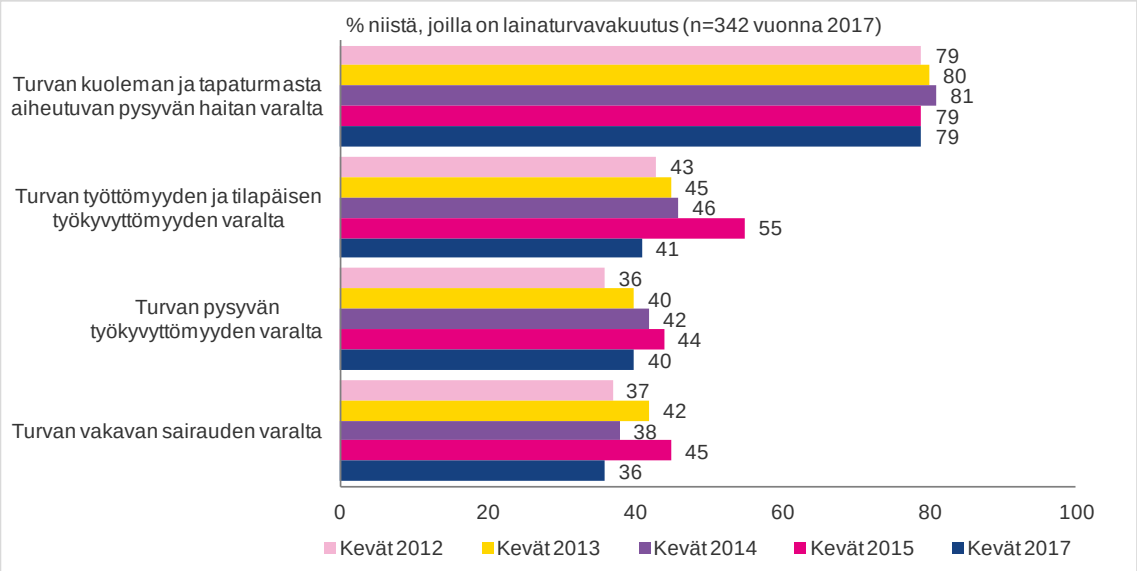

Monella lainanottajalla on myös henkivakuutus, joka voi toimia talouden puskurina kuoleman varalta. Pelkän henkivakuutuksen omaavien osuus on kasvanut keväästä 2015 kolmella prosenttiyksiköllä 38 prosenttiin kaikista lainaa tai luottoa ottaneista. Niin ikään pelkän lainaturvan ja sekä lainaturvan että henkivakuutuksen ottaneiden osuus on hivenen suurempi. Niiden lainanottajien osuus, joilla ei ole lainaturvaa eikä henkivakuutusta on laskenut 2015 kevään 41 prosentista 36 prosenttiin.

Kuvio 23d. Lainaturvan ja henkivakuutuksen yhdistäminen

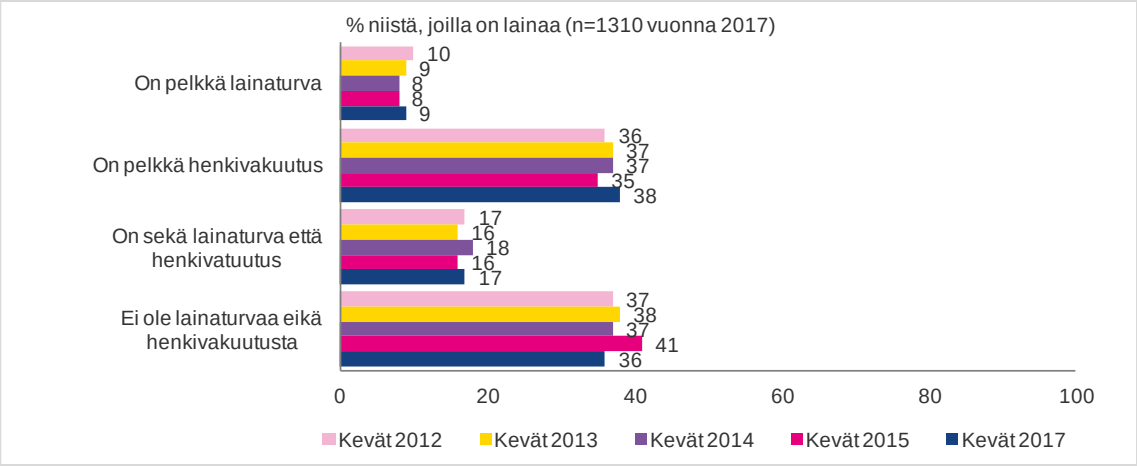

7 Maksaminen

7.1 Laskunmaksutavat

Tutkimuksen pitkäaikainen laskunmaksutapoja koskeva seuranta kertoo hyvin suomalaisten pankkiasioinnissa vuodesta 1992 tähän päivään tapahtuneesta muutoksesta. Kehityksen taustalla on internetin käytön voimakas kasvu. Kun 25 vuotta sitten vain kaksi prosenttia suomalaisista maksoi laskunsa pääasiallisesti verkkopankissa, tällä hetkellä verkkopankissa laskunsa maksavien osuus on 90 prosenttia ja noussut kolmella prosenttiyksiköllä kevään 2015 tasosta.

Kansallinen suoraveloitus päättyi tammikuun 2014 lopussa. Aktiivisilla verkkopankin käyttäjillä sen korvasi e-lasku ja niillä, joilla ei ollut käytössään verkkopankkia, suoramaksu tai muu laskunmaksutapa. Vuonna 2014 tämän tutkimuksen haastattelut tehtiin tammi-helmikuussa ja tuolloin kaksi prosenttia vastaajista kertoi käyttävänsä suoramaksua tavallisimpana laskunmaksutapanaan. Tällä hetkellä suoramaksun osuus pääasiallisena laskunmaksutapana on neljä prosenttia, kuten myös keväällä 2015. Toissijaisena maksutapana suoramaksun käyttö on lisääntynyt hieman, osuus noussut 10 prosenttiin kahdeksasta.

Muiden laskunmaksutapojen käyttö on hyvin vähäistä. Kaksi prosenttia suomalaisista maksaa laskunsa pääasiallisesti maksupalveluna käyttäen maksupalvelukuorta, ja pankin laskunmaksuautomaatilla tai pankin tiskillä laskunsa maksaa tavallisimmin enää vain prosentti suomalaisista.

Kuvio 24. Tavallisin ja muut laskunmaksutavat yhteensä

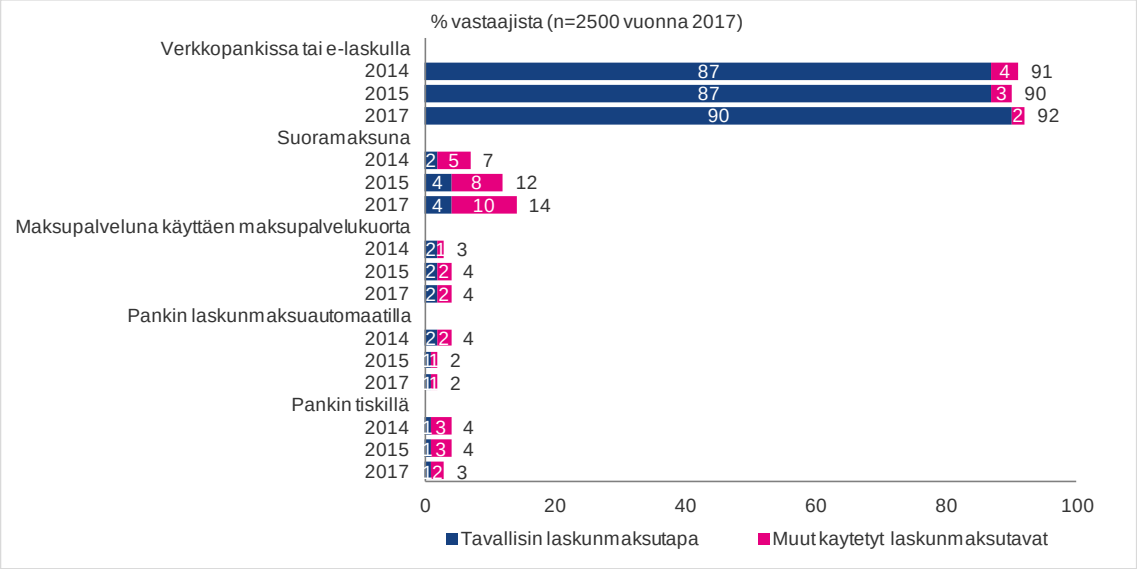

Verkkopankissa tai e-laskulla maksaminen on keskimääräistä merkitsevästi yleisempää 25-54 -vuotiaiden keskuudessa. Tällä hetkellä 96 prosenttia kaikista 25-54 -vuotiaista suomalaisista maksaa laskunsa pääasiallisesti verkkopankissa ja 55-64 -vuotiastakin 92 prosenttia. Verkkopankissa maksaminen on lisääntynyt keväästä 2015 eniten kaikkien 55-74 -vuotiaiden keskuudessa. Vuonna 2009 verkkopankin käyttö ohitti suoraveloituksen tavallisimpana laskunmaksutapana myös yli 65-vuotiaiden keskuudessa ja tällä hetkellä jo 81 prosenttia 65-74 -vuotiaista on verkkopankin käyttäjiä. Keväällä 2015 osuus oli 75 prosenttia ja 2014 keväällä 66 prosenttia. Vanhimpaan ikäryhmään, 75-79 -vuotiaisiin kuuluvista 57 prosenttia maksaa laskunsa tavallisimmin verkkopankissa.

Kansallisen suoraveloituksen päättyminen vaikutti eniten yli 65-vuotiaiden ikäihmisten laskunmaksutapoihin. Suoramaksu otettiin käyttöön etenkin ikäihmisten keskuudessa ja suoramaksun pääasiallisten käyttäjien osuus 65-74 -vuotiaissa nousi 2015 keväällä 12 prosenttiin kevään 2014 seitsemästä prosentista. Tällä hetkellä 65-74 -vuotiaista käyttää suoramaksua 11 prosenttia. Myös maksupalvelukuoren käyttö on edelleen keskimääräistä yleisempää 65-74 -vuotiaiden keskuudessa, vaikka osuus onkin laskenut hieman keväästä 2015. Maksupalvelukuorella, suoramaksulla, maksuautomaatilla tai pankin tiskillä laskunsa yleisimmin maksavat 75-79 -vuotiaat. Näiden laskunmaksutapojen käyttäjien osuudet ovat tässä iäkkäimpien ryhmässä myös merkitsevästi keskimääräistä suurempia, verkkopankin käyttäjien taas merkitsevästi pienempiä.

Mobiilipalvelujen käytön jatkuva yleistyminen muuttaa koko ajan verkkopankin käyttötapoja. Tavallisimmin jollain mobiililaitteella, joko matkapuhelimella tai tablet-tietokoneella, verkkopankkia käyttää tällä hetkellä 23 prosenttia suomalaisista ja osuus on kasvanut 10 prosenttiyksiköllä keväästä 2015. Verkkopankin käyttäminen matkapuhelimella on lisääntynyt enemmän kuin käyttö tablet-laitteella. Matkapuhelimella tavallisimmin verkkopankkia käyttävien osuus on enemmän kuin kaksinkertaistunut keväästä 2015 ja se on nyt jo hivenen yleisempää kuin tablet-laitteella verkkopankin käyttäminen.

Matkapuhelinta ja tablet-laitteita käytetään verkkomaksamisessa paljon tietokoneen ohella ja myös ristiin keskenään. Tällä hetkellä jo puolet suomalaisista käyttääkin niitä joko pääasiallisena tai toissijaisena verkkopankin käyttölaitteena, kun 2014 keväällä niin teki joka neljäs ja 2015 keväällä 35 prosenttia. Mobiililaitteilla verkkopankkia käyttävät erityisesti 18-44 -vuotiaat, joiden keskuudessa mobiililaitteilla maksavien osuus on noussut jo 69 prosenttiin, kun osuus keväällä 2015 oli 50 prosenttia. Etenkin verkkopankin käyttö matkapuhelimella on yleistynyt 18-44 -vuotiaiden keskuudessa, kun nyt reilusti yli puolet ikäryhmään kuuluvista käyttää verkkopankkia matkapuhelimella ja viimeksi reilu kolmannes. Tablet-laitteilla verkkopankkia käytettävät eniten 35-54 -vuotiaat ja verkkopankin käyttö tablet-laitteilla on myös yleistynyt eniten tässä ikäryhmässä.

Kuvio 25. Verkkopankin käyttö

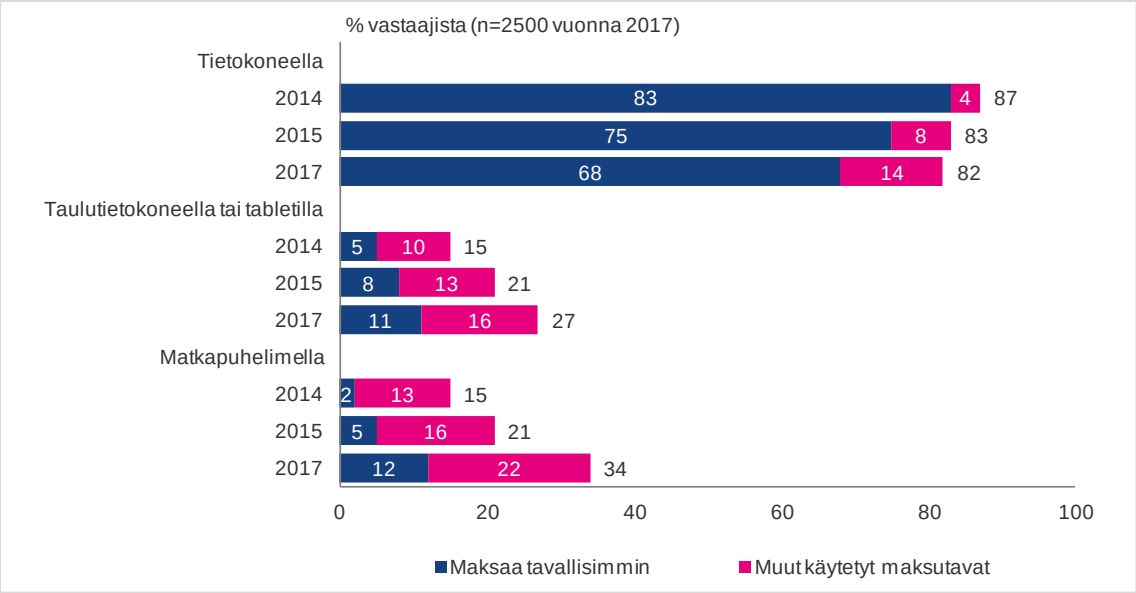

7.2 E-laskupalvelut

E-laskupalvelujen käyttö on edelleen lisääntynyt. Verkkopankissa maksavista 75 prosenttia saa tällä hetkellä e-laskuja suoraan verkkopankkiinsa. Vuoden 2014 keväällä heitä oli jo 62 prosenttia, mutta vuonna 2008 vain 15 prosenttia. E-laskupalveluiden käyttö on lisääntynyt eniten 18-44 -vuotiaiden verkkopankissa maksavien keskuudessa. E-laskuja verkkopankkiinsa saavien osuus nousee keskimääräistä korkeammaksi, 80 prosenttiin vasta 35-44 -vuotiaiden keskuudessa.

Kuvio 26. Saako e-laskuja verkkopankkiin

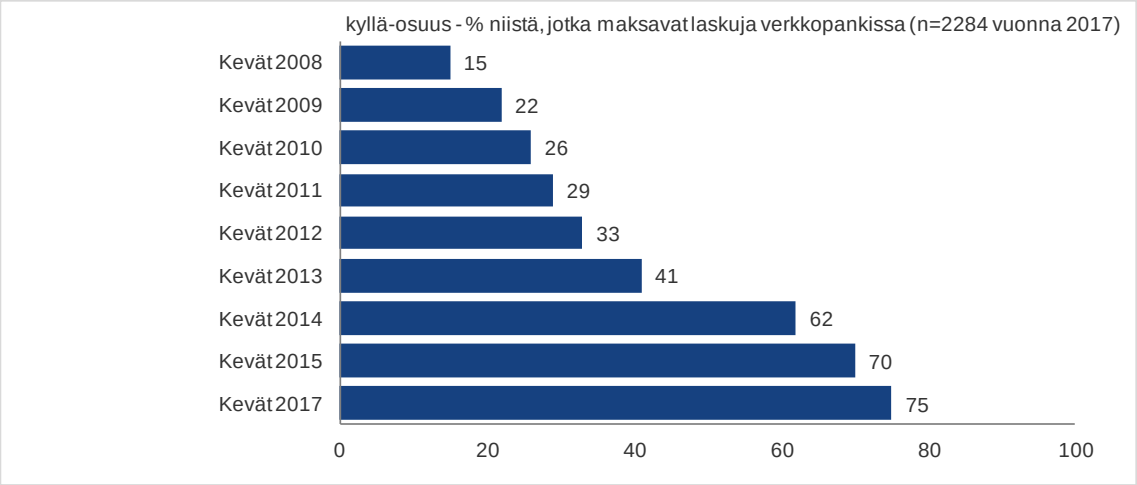

7.3 Ostosten maksaminen

7.3.1 Päivittäistavaraostosten maksaminen

Keväällä 2015 tehtiin haastattelulomakkeelle päivittäistavaraostosten maksamista koskevaan kysymykseen muutos, jossa yhdistettiin electron-kortilla maksaminen pankkikortilla tai debit-ominaisuudella maksamisen kanssa samaan vastausvaihtoehtoon. Vuosivertailugrafiikassa on esitetty aiemmilta vuosilta näiden maksutapojen yhteenlaskettu osuus. Tänä keväänä lomakkeen vastausvaihtoehtojen kirjoitusasua vielä yksinkertaistettiin sanamuotoihin "Debit-ominaisuudella (pankkitiliin liitetty kortti)" ja "Luotto- tai credit-kortilla (esim. Visa, MasterCard, Diners, Amex)". Lisäksi tuli uusi vaihtoehto "Mobiilisovelluksella".

Tällä hetkellä 82 prosenttia suomalaisista maksaa ostoksensa tavallisimmin jollakin maksukortilla. Maksukorteilla maksavien osuus on lisääntynyt selvästi keväästä 2015, jolloin maksukorteilla maksavia oli 74 prosenttia. Tavallisimmin Debit-ominaisuudella maksavien osuus on kasvanut viidellä prosenttiyksiköllä ja luotto- tai credit-kortilla maksavien kolmella prosenttiyksiköllä. Käteisellä maksavien osuus on vähentynyt seitsemällä prosenttiyksiköllä, eli tällä hetkellä käteisellä ostoksensa maksaa tavallisimmin 18 prosenttia suomalaisista. Mobiilisovelluksella ei tässä tutkimuksessa maksanut vielä yksikään vastaaja.

Debit-ominaisuudella maksaminen on nykyisin yleisin maksutapa kaikilla yli 15-vuotiailla suomalaisilla. Yli 80 prosenttia 18-44 -vuotiaista, 75 prosenttia 45-54 -vuotiaista, yli 60 prosenttia 55-74 -vuotiaista ja alle 18-vuotiaista ja reilut puolet yli 75-vuotiaista maksaa ostoksensa tavallisimmin juuri debit-ominaisuudella. Käteisen käyttö on keskimääräistä tavallisempaa yli 55-vuotiailla sekä alle 18-vuotiailla.

Kuvio 27. Päivittäistavaraostosten tavallisin maksutapa

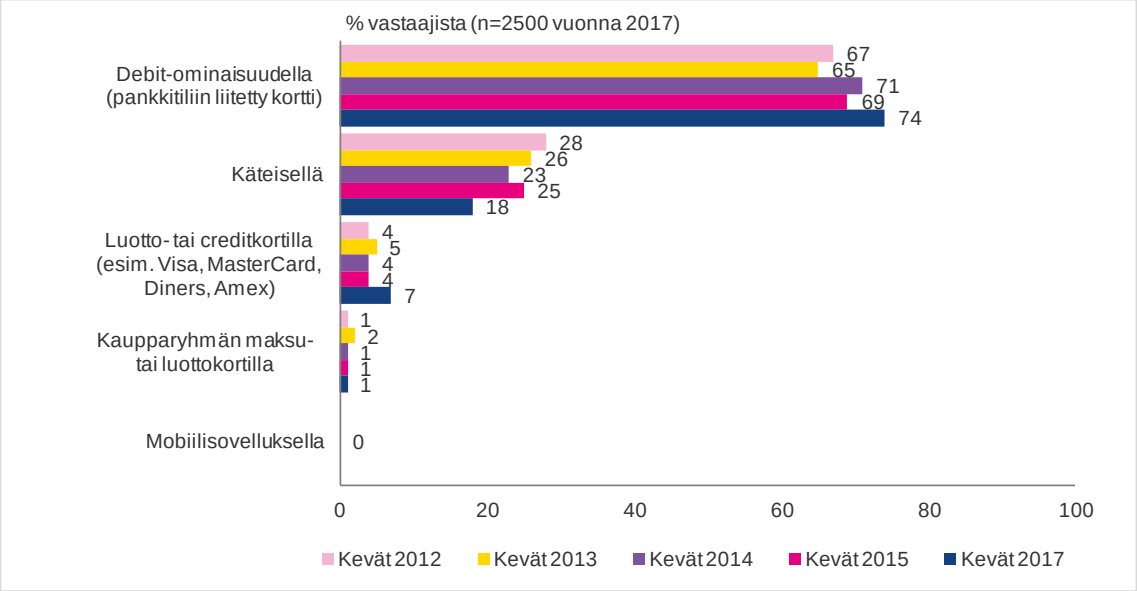

7.3.2 Lähimaksuominaisuuden käyttäminen

Lähimaksuominaisuus alkaa olla maksukorteissa jo perusominaisuus ja sen saa korttiinsa automaattisesti. Maksaminen lähimaksuominaisuudella tapahtuu viemällä kortti parin sentin päähän maksupäätteestä. Useimmiten lähimaksuominaisuuden voi kuitenkin poistaa käytöstä niin halutessaan.

Tällä hetkellä jo lähes kaikilla yli 18-vuotiailla suomalaisilla on käytössään jokin pankin myöntämä maksukortti. Maksukortin omaavien osuus on kasvanut keväästä 2015 kolmella prosenttiyksiköllä ja on nyt 97 prosenttia. Keskimääräistä vähemmän maksukortin omistavia on alle 18-vuotiaiden joukossa, joista pankin myöntämä maksukortti on 88 prosentilla.

Tämän tutkimuksen mukaan 64 prosentilla pankin myöntämän maksukortin omaavista suomalaisista on kortissaan lähimaksuominaisuus. Lähimaksuominaisuuden omaavien osuus on lähes kolminkertaistunut keväästä 2015, jolloin se oli 22 prosenttia. Lähimaksuominaisuuden käyttäminen on myös lisääntynyt erittäin selvästi. Tällä hetkellä 81 prosenttia lähimaksuominaisuuden maksukortissaan omaavista on käyttänyt ominaisuutta. Lähimaksuominaisuuden käyttäjiä sen kortissaan omaavista on keskimääräistä merkitsevästi enemmän 18-34 -vuotiaiden keskuudessa, joista yli 90 prosenttia on maksanut lähimaksuominaisuudella.

Kuvio 28a. Onko pankin myöntämään maksukorttiin liitetty lähimaksuominaisuus

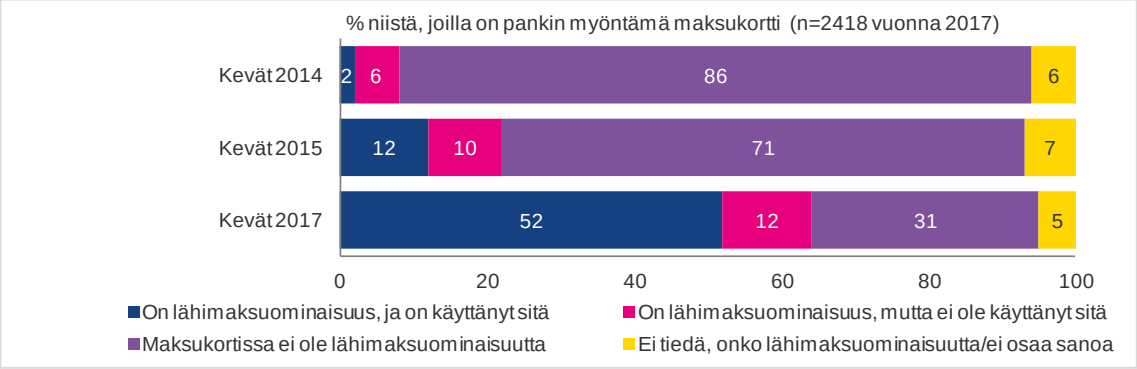

Tällä kerralla kysyttiin myös lähimaksuominaisuutta käyttäviltä käytön tiheyttä sekä perusteluja käyttämättä jättämiselle niiltä, jotka eivät ominaisuutta käytä.

Lähimaksuominaisuutta käyttävistä 29 prosenttia käyttää sitä päivittäin, 40 prosenttia viikoittain ja 30 prosenttia harvemmin. Aktiivisimpia lähimaksuominaisuuden käyttäjistä ovat 18-24 -vuotiaat nuoret, joista 55 prosenttia käyttää sitä päivittäin. Lähimaksuominaisuuden käyttäminen on keskimääräistä harvinaisempaa yli 45-vuotiaiden keskuudessa, joista yli 40 prosenttia kertoo käyttävänsä lähimaksua harvemmin kuin viikoittain.

Kuvio 28b. Kuinka usein lähimaksuominaisuutta käytetään

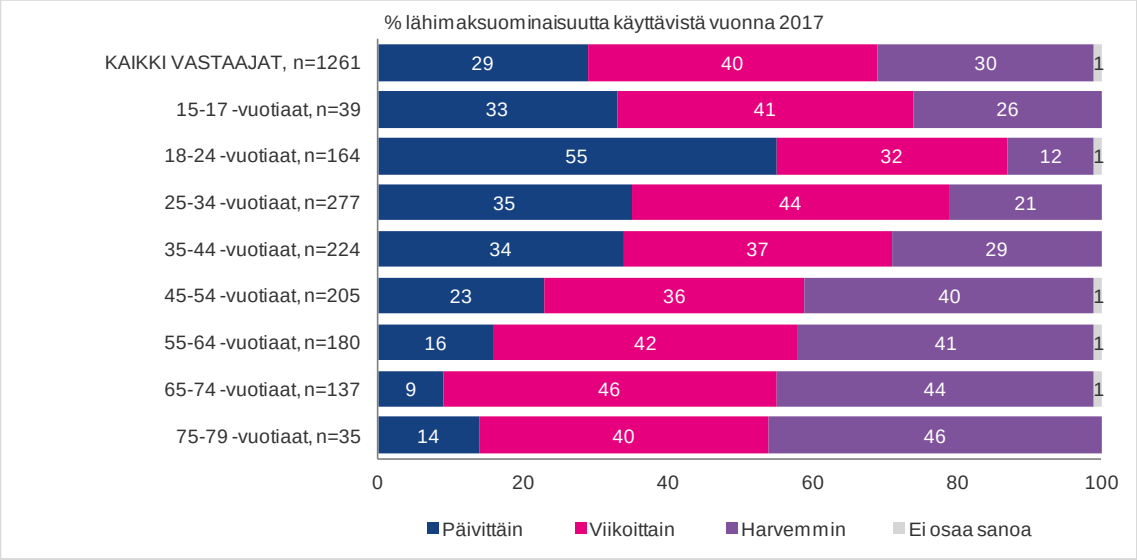

Miksi lähimaksuominaisuutta ei käytetä, vaikka se maksukortissa olisikin? Perusteluista nousee kolme muita yleisempää syytä. Tavallisimmin mainitaan epäilykset lähimaksuominaisuuden käyttämisen turvallisuudesta ja luotettavuudesta. Melkein joka kuudes vastaaja sanoo, ettei uskalla käyttää sitä tai ettei luota siihen. Toinen vähän yleisempi syy on, että lähimaksuominaisuutta ei vain ole tullut käytettyä. Lähes yhtä moni kertoo, että lähimaksuominaisuuden sisältävä kortti on niin uusi, että sitä ei ole vielä ehditty käyttää. Muina syinä mainitaan esimerkiksi, että kortilla maksetaan yleensä lähimaksun käyttörajan ylittäviä isompia ostoksia, että ei ole tullut tarvetta lähimaksun käyttämiseen, mieltymys käteisellä maksamiseen tai että sen käyttöön ei ole vielä totuttu.

Kuvio 28c. Miksi lähimaksuominaisuutta ei käytetä, vaikka maksukortissa se olisikin (spontaanit maininnat luokiteltuina)

7.3.3 Internetissä tehtyjen ostosten maksaminen

Tällä tutkimuskerralla uutena kokonaisuutena selvitettiin internetissä tehtyjen ostosten maksamista. Kolme neljäsosaa kaikista suomalaisista on tehnyt ostoksia internetissä. Verkkokauppaostoksia ovat tehneet keskimääräistä merkitsevästi enemmän 18-54 -vuotiaat, joiden keskuudessa verkko-ostoksia tehneiden osuus nousee 90 prosenttiin.

Verkkokaupoissa tehtyjä ostoksia maksetaan yleisimmin tilisiirtona verkkopankkitunnuksia käyttäen, jota käyttää 56 prosenttia verkkokauppaostoksia tehneistä. Luottokortilla maksaa tavallisimmin reilu viidennes, mutta lisäksi neljännes käyttää sitä toissijaisena maksutapana. Tilisiirtona maksavat keskimääräistä yleisemmin 18-34 -vuotiaat ja luottokortilla puolestaan 35-54 -vuotiaat.

Kuvio 29. Internetissä tehtyjen ostosten maksaminen

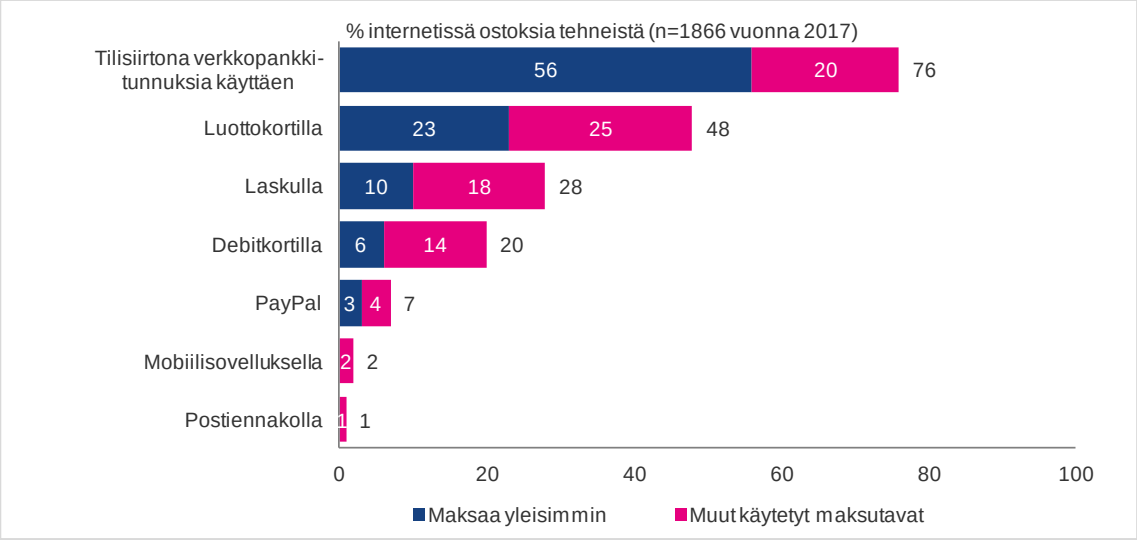

7.4 Käteisen rahan nostotavat

Lähes yhdeksän kymmenestä suomalaisesta nostaa käteistä rahaa ainakin joskus pankkiautomaatista. Pankin konttorista käteistä tavallisimmin nostavia on kolme prosenttia ja yhteen laskettuna ainakin joskus pankin konttorista käteistä nostavia on 13 prosenttia. Sekä automaatista että pankin konttorista käteistä nostavien osuudet ovat kumpainenkin pienentyneet kolmella prosenttiyksiköllä kevään 2015 tasosta. Kaupan kassalta käteisen nostaminen on edelleen harvinaista tavallisimpana käteisen nostotapana. Kaupan kassalta käteisen nostaminen on kuitenkin lisänä muiden käteisennostotapojen joukossa, ja vähintään joskus kaupan kassalta nostavien osuus on kasvanut yhdeksästä prosentista yhteentoista prosenttiin. Niiden osuus, jotka eivät juuri koskaan nosta käteistä rahaa on lähes kaksinkertaistunut keväästä 2015. Tällä hetkellä yhdeksän prosenttia suomalaisista sanoo, ettei nosta käteistä rahaa juuri koskaan, kun osuus keväällä 2015 oli viisi prosenttia.

Kuvio 30. Käteisen nostotavat

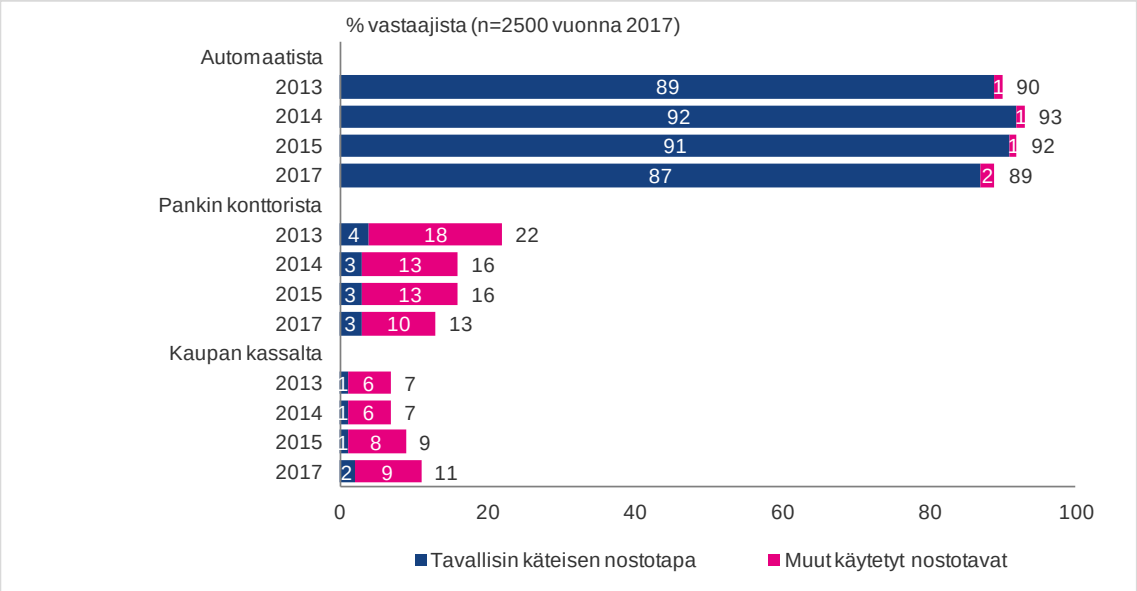

Kun lasketaan mukaan kaikki ainakin joskus jotakin käteisen nostotapaa käyttävät, on käteisen nostaminen kaupan kassalta merkitsevästi keskimääräistä yleisempää 15-24 -vuotiaiden nuorten keskuudessa. Heistä 17 prosenttia nostaa käteistä rahaa kaupan kassalta vähintäänkin joskus. Kaupan kassalta käteisen nostamisen osuus on kasvanut eniten keväästä 2015 niin ikään 15-24 -vuotiaiden, mutta myöskin 65-74 -vuotiaiden keskuudessa, yhteensä kuudella prosenttiyksiköllä. Pankin konttorista käteisen nostaminen puolestaan on keskimääräistä yleisempää kaikkien yli 65-vuotiaiden keskuudessa, joista joka neljäs nostaa käteistä ainakin joskus pankin konttorista. Niiden osuus, jotka eivät juuri koskaan nosta käteistä rahaa, nousee keskimääräistä korkeammaksi (13 prosenttiin) 18-44 -vuotiaiden keskuudessa.

8 Henkilökohtainen pankkipalvelu

Uudella kysymyssarjalla selvitettiin myös tarvetta ja sopivia ajankohtia henkilökohtaiselle pankkipalvelulle.

Suurin osa, tässä tutkimuksessa 76 prosenttia suomalaisista, haluaisi saada pankkipalveluita pankin konttorista. Noin joka kolmas haluaa saada pankkipalveluita kauppakeskuksesta tai omassa kodissaan.

Merkitsevästi keskimääräistä useammin pankin konttorista palveluita halutaan maalaiskunnissa, kun taas pääkaupunkiseudulla pankkikonttorista palvelua haluavien osuus jää keskimääräistä pienemmäksi. Ikäryhmittäin tarkasteltuna hieman muita useammin palveluita pankin konttorista haluavat yli 55-vuotiaat, mutta merkitsevästi keskimääräistä harvemmin puolestaan 15-24 -vuotiaat. Nuorten keskuudessa Kelan, vakuutusyhtiön tai verotoimiston sekä jonkin harrastuspaikan osuudet nousevat keskimääräistä korkeammiksi. Kauppakeskuksista pankkipalveluja haluaisivat saada keskimääräistä useammin 25-34 -vuotiaat ja omassa kodissaan puolestaan 25-44 -vuotiaat.

Kuvio 31a. Mistä paikoista halutaan saada pankkipalveluja

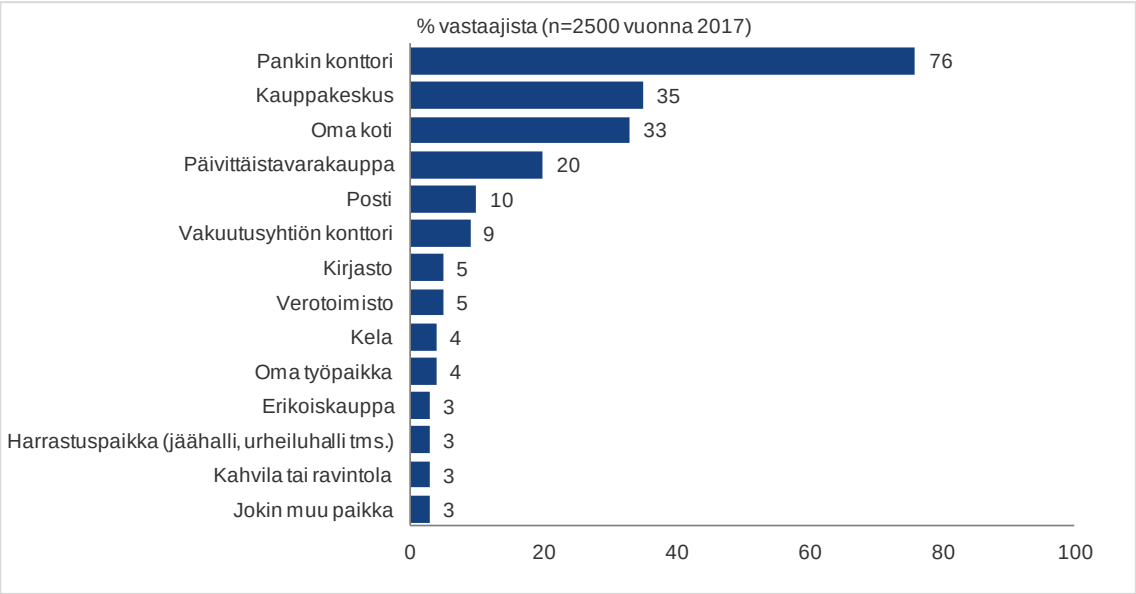

Kaikista vastaajista 44 prosenttia haluaisi saada henkilökohtaista pankkipalvelua kuten säästämiseen, sijoittamiseen, lainoihin tai vakuutuksiin liittyvää henkilökohtaista neuvontapalvelua. Keskimääräistä korkeammaksi henkilökohtaista pankkipalvelua haluavien osuus nousee sekä säästöjä ja sijoituksia että lainaa omaavien keskuudessa (osuudet 48 prosenttia ja 46 prosenttia). Henkilökohtaista pankkipalvelua haluavien osuus on suurimmillaan, yli 50 prosentissa, korkeakoulututkinnon suorittaneiden sekä johtavassa asemassa olevien, ylempien toimihenkilöiden, yrittäjien ja maanviljelijöiden keskuudessa.

Yli 90 prosenttia henkilökohtaista pankkipalvelua haluavista haluaa saada sitä arkisin, 27 prosenttia lauantaisin ja 14 prosenttia sunnuntaisin. Viikonloppuisin tarjottavista palveluista ollaan keskimääräistä kiinnostuneempia pääkaupunkiseudulla sekä perheellisten keskuudessa. Lauantaipalveluista ovat kiinnostuneet keskimääräistä useammin ylemmät toimihenkilöt ja korkeakoulututkinnon suorittaneet sekä ikäryhmittäin tarkasteltuna 18-44 -vuotiaat. Sunnuntain palvelu kiinnostaa eniten kaikkia alle 35-vuotiaita. Yli 65-vuotiaita viikonloppuisin tarjottavat palvelut eivät juuri kiinnosta.

Kuvio 31b. Halutaanko henkilökohtaista pankkipalvelua arkisin/viikonloppuisin

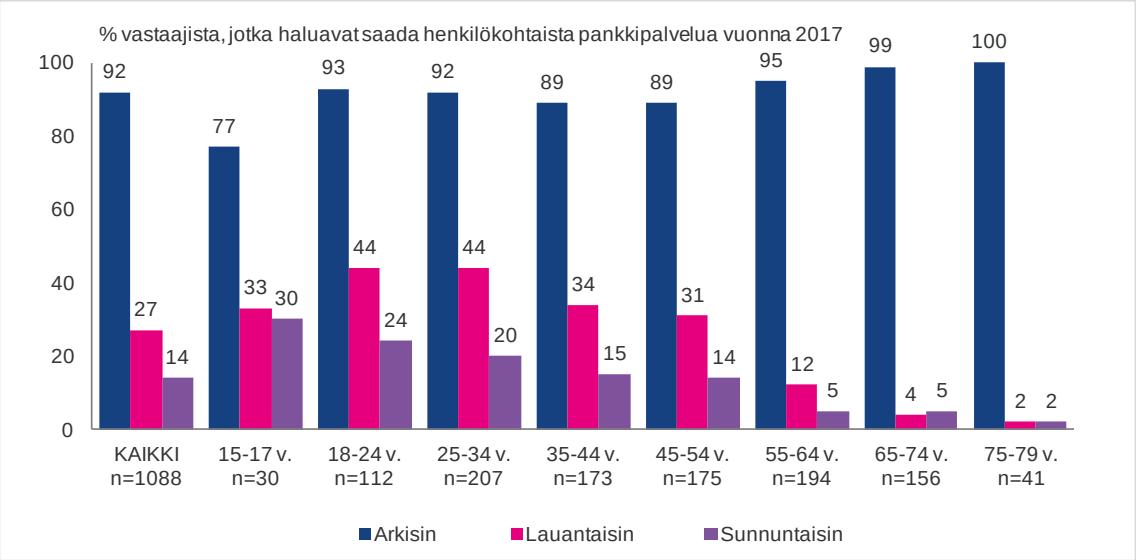

Arkisin henkilökohtaista pankkipalvelua haluttaisiin saada, paitsi perinteisesti kello 10-16, erityisesti myös kello 16-18 ja jonkin verran myös kello 18-20. Etenkin työssäkäyvät ja perheelliset haluaisivat saada palvelua arkisin kello 16-20. Ikäryhmittäin tarkastellen kello 16-20 ajankohdasta ovat keskimääräistä kiinnostuneempia alle 44-vuotiaat ja yli 55-vuotiaat puolestaan keskimääräistä vähemmän. Pääkaupunkiseudulla asuvia kiinnostaa ylipäätään keskimääräistä enemmän henkilökohtaisen pankkipalvelun saaminen arkisin kello 16 jälkeen, jopa öiseenkin aikaan. Lauantaisin palvelua haluttaisiin kello 10-16 ja sunnuntaisin suosituin ajankohta henkilökohtaiselle pankkipalvelulle olisi kello 12-16.

Kuvio 31c. Mihin kellonaikaan henkilökohtaista pankkipalvelua halutaan

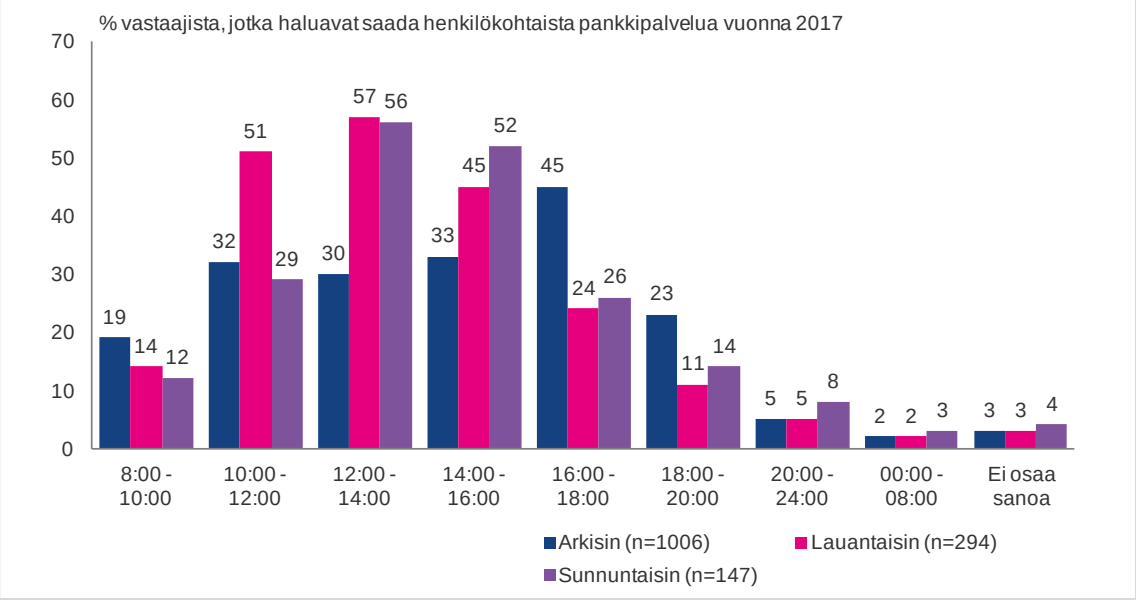

Finanssiala ry
Itämerenkatu 11–13
00180 Helsinki
www.finanssiala.fi

FINANSSIALA